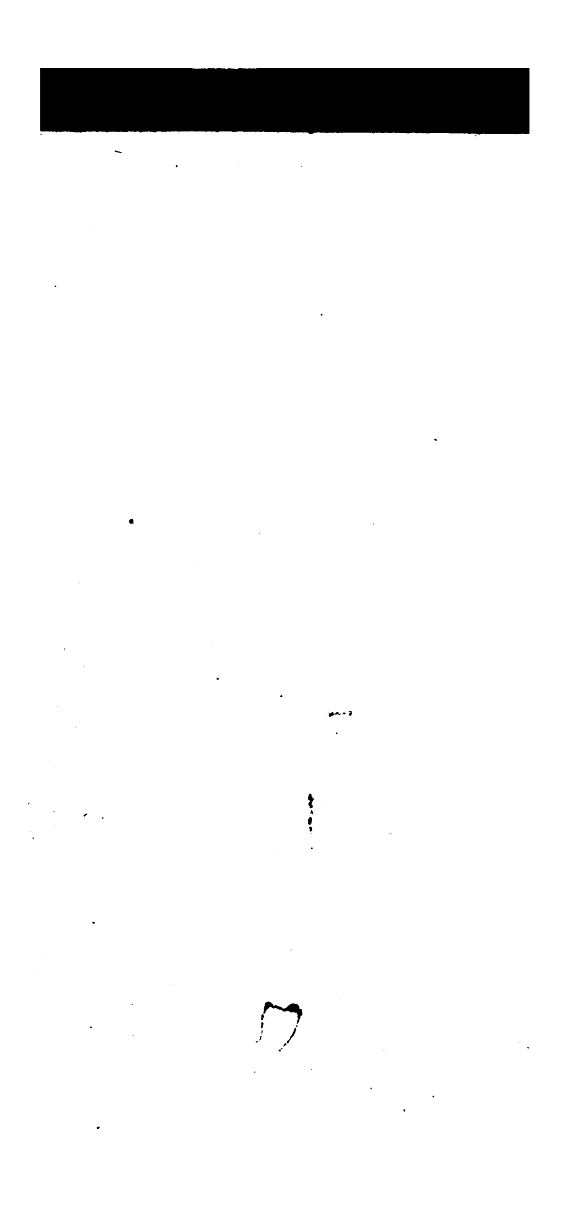

Not in the Bodleian

Given by F. F. Mad
94 Banbury Road,
Oxford, Dec. 8. 1919.

F.M.

It is the 11th ed. of 1741
with date altered by
addition.

ELENCHUS CAPITUM
LIB. I.

De Simplicibus Terminis.

18 De

APPENDIX PRIMA
De Usu Logicæ.

APPENDIX POSTERIOR
Miscella.

LOGI

LOGICÆ ARTIS Compendium.

LIB. I.

De Simplicibus Terminis.

CAP. I.

Præcognita de Natura Logicæ.

LOGICA, quæ & Synecdochicè *Dialectica*, est *Ars rationis*: sive, est, *Ars instrumentalis dirigens mentem nostram in cognitionem omnium intelligibilium* Ideoque debet esse omnium disciplinarum prima, utpote ad reliquas acquirendas necessaria; quâ ratione *Aristoteli*, velut instrumentum Philosophiæ, & reliquarum disciplinarum, ὄργανον appellatur — Parag. Definiti Logicæ.

Utilitates ejus sunt plurimæ, quas docebit usus: *Finis* vero unicus, Cognitio scil. rerum *Officia*, quibus, velut mediis finem suum *consequitur*, cum alia nonnulla, tum præsertim *tria hæc*: — Parag. Finis & officia [Lo]gicæ

1. *Definitio*	quoties	*Obscuræ.*
2. *Divisio*	res oc-	*Universæ.*
3. *Ratiocinatio*	currunt	*Dubiæ*

Parag. 3. *Objectum Logicæ.* *Objectum* Logicæ *primario* est, *Mens humana*; unde & Logicæ nomen, velut ἀπὸ τῦ λόγυ, id est, ratione: *secundario* etiam & *Oratio*, quæ & ipsa λόγ❍ dicta est, quâ sc. sensa mentis nostræ loquendo exprimimus.

Parag. 4. *Subjectum Logicæ.* *Materia, circa quam* versatur, est omne illud, sive Ens, sive non Ens, quod vel *Mente* complecti, vel *Oratione* eloqui possumus Ratio autem *formalis* considerandi est *secunda intentio*. *Logicus* enim considerat omnia themata, non secundum proprias ipsorum naturas, sed in quantum *Logica instrumenta* (quæ sunt *secundæ notiones*) sunt eis applicabilia. Hinc Logicæ pro diversa ratione multiplex assignari potest *subjectum*.

Subjectum Logicæ:
- Informationis (sive *objectum*) est λόγ❍ id est
  - Primario, *Mens humana*, sive *Ratio*.
  - Secundario, *Oratio*.
- Operationis (sive *subjectum materiale*) est *Thema*, seu *Quæstio intelligibilis*, *πᾶν νοητόν*.
- Tractationis (sive *subjectum formale*,)
  - Totale & Adæquatum, est *Secunda intentio*.
  - Principale, est *Syllogismus*; vel etiam magis specialiter, *Demonstratio*.

Parag. 5. *Partitiones Logicæ.* Logicæ tres sunt partes, pro numero actuum mentis ab ea dirigibilium; quarum *Prima* dirigit primum actum Mentis, sc. *Conceptum & Organi simplicem*; id est, agit *de simplicibus Terminis*: *Aristotelici* quo pertinent introductio Porphyriana, & liber *Categoriarum Aristotelis*.

S

Secunda dirigit ſecundum actum Mentis, ſc. *Compoſitionem & Diviſionem*, & eſt *de Propoſitione*: quo ſpectat lib. de *Interpretatione*.

Tertia dirigit tertium & ultimum Mentis actum, ſc. *Diſcurſum*, & eſt *de Argumentatione & Methodo*; quo ſpectant *Analyticorum* Priorum libri duo, totidemque Poſteriorum, octo *Topicorum*, *Elenchorum* demum duo.

Quæſtiones Primi Capitis.

1. *De nomine Logicæ & Dialecticæ.*
2. *De Genere Logicæ.*
3. *De definitione Logicæ.*
4. *De fine Logicæ.*
5. *De variis Logicæ utilitatibus.*
6. *De neceſſitate Logicæ, ejuſque ordine ad reliquas diſciplinas.*
7. *De Objecto Logicæ.*
8. *De Subjecto Logicæ.*
9. * De primis & ſecundis Intentionibus.
10. *De differentia Logicæ a cognatis diſciplinis, præſertim Rhetorica.*
11. *De variis Logicæ diviſionibus.*
12. *De Logicæ docente & utente.*

CAP. II.

De Prædicabilibus in genere.

Libellus *Porphyrianus Iſagoge* dicitur, ſive *Introductio*; quia eſt quædam quaſi porticus & veſtibulum *Logicæ Ariſtotelicæ*; ejus præcipuè partis, quæ in libro *Categoriarum* continetur: quo nomine & ab authore opus ſuſceptum eſt in gratiam *Chryſaorii* diſcipuli ſui. *Ejus Subjectum* eſt *Prædicabile*.

Parag. *Scopus l[...] belli Po[...] phyria[...]*

 Eſt

Parag. 2. *Definitio Prædicabilis.* Est autem *Prædicabile* (sive *Universale*) *aptum natum est prædicari de pluribus.* Ut *Animal, Homo, Rationale, Risibile, Album.* I sunt reipsa *Prædicabile* & *Universale*; differunt ratione; nam *Prædicabile* dic quatenus de multis prædicatur. *Univ* vero quatenus inest in multis.

Parag. 3. *Numerus Prædicabilium.* *Prædicabilia* sunt quinque, quæ & qui *voces* appellantur; sc. *Genus*, *Species*, *rentia. Accidens* proprium, quod simpli *Proprium*; & *Accidens* Commune, quod p'iciter *Accidens*, dici solet Horum G & Species in *Quid*; Differentia in *Quale* q Proprium & Accidens in *Quale*; sed prium *conversim* & necessario; Acciden tingenter & non conversim prædicantur

Parag. 4. *Utilitas Prædicabilium.* Cognitio Prædicabilium, (& consequ introductio *Porphyriana*) conducit ad tuor, sc ad

1. *Definitionem*, quæ semper est *Speciei*; fitque, si sit propria & essentialis, ex G & *Differentia*; sin impropria & descrip ex *genere* & *proprio*, vel cumulo *Accidenti*

2. *Divisionem*, quæ plerumque est *Ge* in suas *Species* per oppositas *Differentias* *Propria*; non raro Subjecti in *Accidentia*, è contra.

3. *Demonstrationem*, quæ est Syllogismu cessarius, cujus majus extremum est *Propr* minus extremum *Species*, Medius vero te nus Definitio Speciei essentialis ex *Genere* stans & *Differentia*.

4. *Prædicamenta*, quæ non sunt aliud q coordinatio *Generum* & *Specierum* in direct *Differentiarum* in serie collaterali.

Prædicatio omnis aut est

- *Naturalis* five *directa*: eaque vel
  - *Æqualis*; cum æquale prædicatur de æquali: ut *Rationale* vel *Risibile* de homine.
  - *Inæqualis*; cum vel superius prædicatur de inferiori (*univoce*) vel accidens commune de suo subjecto (*denominative*) ut *Animal* vel *Album* de *Homine*.
- aut *Non Naturalis*, eaque vel
  - *Indirecta*, & *contra naturam*, cum aut inferius de superiori prædicatur; aut subjectum de accidente: ut *Homo* de animali vel albo.
  - *Per accidens*, & *præter naturam*; cum è duobus accidentibus eidem communi subjecto inhærentibus, alterum de altero prædicatur; ut *hoc Album* de *hoc dulci*.

Ea solum prædicatio est hujus loci, & propriè Logica, quæ *directa* est, & *naturalis*.

Quæstiones ecundi Capitis.

1. *De libello Porphyriano.*
2. *De definitione Prædicabilis & Universalis.*
*3. Sintne universalia in rerum naturà, vel in solo intellectu?
*4. Sintne corporea vel incorporea?
*5. Existantnè extra singularia?
6. *De numero Prædicabilium.*
7. *De quadruplici utilitate Prædicabilium.*
8. *De variis prædicandi generibus.*

CAP.

CAP. III.

De Genere, Specie, & Individuo.

GEneris, inter alia significata, tres sunt *ceptiones*, quarum ut nobiliorum men nit *Porphyrius*: duæ *civiles*, tertia *Logica*.

Parag. 1. *Tres acceptiones Generis.*

Genus in acceptione

Prima est collectio multorum hominu qui ad unum aliquem velut principiu relati, cognatione quadam inter se su affecti; quo sensu *posteri Herculis ge* dicuntur *Heraclidarum*

Secunda est ortus uniuscujusque Principium, sive sit *Generans*, ut Pater & m jores; quomodo *Tanta* dicitur *genus ducere a Jov* *Conservans*, ut locus Patria: quomodo *Plato* *citur genere Atheniensis*;

Tertia, quæ sola est Logica (sic dictu ob similitudinem quam habet cum ge re civili, præsertim in secunda accep one) *id est cui subjicitur Species*; *ut A mal*, cui subjicitur *Homo*

Parag. 2. *Definitio Generis.*

Genus Logicum est, quod prædicatur de pluri differentibus specie in quid: ut *Animal* de h mine & bove. Dicuntur autem ea *differre s cie*, quæ habent diversas differentias consti entes; ut homo & bos; *prædicari* vero *quid* ea, quæ apte respondent quæstioni q *quid* sit res quæritur? Ut si quæratur; qu sit homo, aut bos? apte respondetur, qu *sint* Animalia.

Parag. 3. Acceptio-

Species (civilis) inter alia sua significata cipitur pro externâ *forma* aut pluchritu

corporis: unde hominem pulchrum & formosum, *speciosum* dicimus.

nes & definitiones speciei.

Species Logica considerata respectu
- *Superiorum*, & ut *Subjicibilis*, definitur esse id *quod subjicitur generi*; atque iterum, id cui genus attribuitur in quæstione quid est? Intellige utrobique *Immediate*.
- *Inferiorum*, & ut *Prædicabilis*, est *quod prædicatur* (immediatè) *de pluribus differentibus numero* (tantum) *in quid*: ut *Homo* de *Socrate* & *Platone*.

Dicuntur autem ea *differre numero*, quæ diversum numerum efficiunt, ut *Socrates*, *Plato*, &c.

Parag. 4. *Generalissima Specialissima & Subalterna.*

Genera *generalissima*, sive *summa*, sunt quibus non datur superius genus: vel, quæ sunt ita genera, ut nunquam possint esse species, ut *Substantia*. Species *specialissimæ*, sive *infimæ*, sunt, quibus non datur species inferior; vel, quæ ita sunt species, ut nunquam possint esse genera: ut *Homo*. *Subalterna* genera, sive species *subalternæ*, sunt, quæ ad aliud & aliud relata, simul & genera sunt & species: ut *Animal*, *Vivens*, *Corpus*.

Parag. 5. *Canones generis & speciei.*

1. Genus omne est latius qualibet sui specie.

2. Genus habet rationem *partis* & incompleti, species *totius* & completi; Genus *Materiæ*, Differentia *Formæ*, Species *Compositi*.

3. Genus & Species prædicantur æqualiter de suis inferioribus.

4. Tota natura Generis continetur in qualibet sui Specie; & Speciei in quolibet Individuo.

5. Genera summa sunt tantum *decem*: Species infimæ sunt in aliquo certo, sed nobis incognito numero

Indi-

Parag. 6 *Definitio individui.* *Individuum est, quod de uno solo præd·ci* ut *Socrates.* Habet & hæc vox alias sua ceptiones; sed hic sumitur pro Ente *singi* ita determinato & restricto, ut sit prorsu divisibile in inferiora.

Parag. 7. *Individui acceptiones.*

Individuum aliud est

- *Certum* & determinatum, quod exprimitur vel per
  - Nomen proprium, ut *S tes, Bucephalus* : & dicitu dividuum *Signatum*, sive terminatum.
  - Nomen commune & nomen demonstrativum; *hic Homo, ille Equus* : & (tur individuum *Demonst vum*.
  - Circumlocutionem aliqu quæ fit etiam multis mo ut *Sophronisci filius pro Soc Orator pro Cicerone*, &c. E citur Individuum *ex Hypo.* vel *Periphrasticum.*
- *Vagum* & indeterminatum, quod ex mitur per nomen commune, & sig particulare: ut, *aliquis Homo, quidam E*

Individua sunt numero infinito & va ideoque nec sub scientiam cadere possun· dividua ejusdem speciei distinguuntur i se proprietatibus quibusdam accidentali quarum collectio in duobus nunquam p esse eadem.

Quæstiones Tertii Capitis.

1. *De acceptionibus Generis & Speciei.*
2. *De prima definitione Generis.*
3. *De secunda definitione Generis*
4. *De definitionibus* Speciei *subjicibilis*
5. *De tertia definitione* Speciei.

CAP. IV.

De Differentia.

Parag. 1. *Acceptiones Differentiæ.*

Differentia tribus modis dicitur

COmmuniter; quâ res ab aliis, vel etiam à seipsis, differunt accidente aliquo *separabili*, ut *Socrates* stans à *Platone* sedente, & *Socrates* senex à *Socrate* puero.

Proprie; quâ res ab aliis differunt accidente aliquo *inseparabili* ut *Socrates* à *Platone* per nasi aduncitatem.

Maxime proprie; quâ res inter se forma *essentiali* differunt: ut *Socrates* à *Bucephalo* per Rationis facultatem.

Ex his differentia Communis est separabilis, reliquæ inseparabiles; Communis facit *alteratum*; Propria *alterum*; maxime Propria *aliud*: Istæ sunt differentiæ per accidens, hæc est *per se*: *Illæ* recipiunt magis & minus, hæc non; *Illæ* ad duo ultima Prædicabilia perti-

nent, hæc sola constituit tertium Prædicabile.

Parag. 2. *Definitiones Differentiæ.*

Quinque sunt apud *Porphyrium Differentiæ* definitiones.

1. Differentia est, quâ species superat genus: ut per *Rationale* Homo superat animal.

2. *Differentia est apta nata prædicari de pluribus differentibus specie* (vel numero tantum) *in quale quid.* Ea autem dicuntur prædicari in *quale quid*, quæ apte respondent quæstioni, qua, *qualis* sit res secundum *essentiam*, quæritur; ut si quæratur qualis sit homo secundum essentiam? apte respondetur, quod *Rationalis*.

3. Differentia est, quæ vim habet dividendi (id est *separandi & distinguendi*) ea quæ sunt sub eodem genere; ut Rationale dividit hominem à bruto.

4. Differentia est, qua res inter se differunt.

5. Differentia est, qua res ita inter se differunt, ut ad constituendam rei essentiam plurimum conferat, sitque ejus pars. Quanquam hæc non tam nova definitio censenda est, quam explicatio quædam & absolutio superioris. Ex his quinque definitionibus sola secunda competit differentiæ, quatenus est *Prædicabile*.

Parag. 3. *Divisiones Differentiæ.*

Differentia consideratur vel ut est
- *Divisiva Generis*, quatenus dividit genus in suas species, ut *Rationale Animal*.
- *Constitutiva speciei*, quatenus constituit speciem in suo esse; ut *Rationale hominem*.

Hæc divisio est ejusdem rei in diversos tantum modos: eadem enim Differentia perpetuo est & Divisiva, & Constitutiva, diverso tamen respectu.

Differentia constitutiva alia est { *Generica*, quæ constituit speciem subalternam; ut, *sensibile Animal.*
Specifica, quæ constituit speciem infimam; ut, *Rationale hominem.* }

Quæstiones Quarti Capitis.

1. *De tribus acceptionibus Differentiæ.*
2. *De prima definitione Differentiæ.*
3. *De secunda definitione Differentiæ.*
4. *De reliquis definitionibus Differentiæ.*
5. *De divisionibus Differentiæ.*
6. *De collatione Differentiæ cum reliquis prædicabilibus.*

CAP. V.

De Proprio & Accidente.

PRoprium dicitur quatuor modis. Proprium *primo modo* est, quod convenit soli, non omni: ut homini *mederi.* *Parag. Quatuor modi proprii.*

Proprium *secundo modo* est, quod convenit omni, non soli: ut homini *bipedem* esse. Et iste modus est omnium maximè improprius.

Proprium *tertio modo*, quod convenit omni, & soli, sed non semper: ut homini *canescere in senectute.* Etsi accuratè loquendo, non detur aliquod hoc modo proprium: quod enim omni convenit, id & semper conveniat necesse est.

Proprium *quarto modo* (quod solum constituit quartum *Prædicabile*) est, quod convenit *omni, soli, & semper*: ut homini *risibilitas.* In

iſtis deſcriptionibus ly *Soli* refertur ad ſ
ciem; ly *Omni* ad inferiora ſpeciei.

Parag. 2. *Canones Proprii quarto modo.* 1. Proprium fluit à principiis eſſentiali ſpeciei, *ut riſibilitas a rationalitate*. Hinc p prium dicitur ad rei eſſentiam pertinere; r ut *conſtituens*, ſed ut *conſequens* eſſentiam

2. Proprium etſi *realiter* idem, *formal* tamen differt à ſua ſpecie.

3. Proprium reciprocatur cum ſpecie: proinde eſt & inſeparabile à ſua ſpecie, & communicabile alteri.

4. Proprium aliud eſt:
- *Genericum*, quod fluens à pr cipiis ſpeciei ſubalternæ, cum reciprocatur: ut *Mobile* cum C pore.
- *Specificum*, quod fluens à pr cipiis ſpeciei infimæ, cum ea ciprocatur; ut *Riſibile* cum H mine.

Parag. 3 *Accidentis definitiones.* Accidentis tres definitiones tradit *Porp rius*.

1. Accidens eſt, quod *adeſt & abeſt ſine ſub jecti interitu, ut Albedo*. Eſt autem Subject illa ſubſtantia cui inhæret Accidens, & e illud ſuſtentat; ut *Cygnus*.

2. Accidens eſt, quod contingit eidem eſſe, & non ineſſe.

3. Accidens eſt, quod nec eſt genus, ſpecies, nec differentia, nec proprium, ſe perque in re aliqua ſubjecta inhæret: ut illud, *Accidentis eſſe eſt ineſſe*.

Idem accidens numero non poteſt eſſe in verſis ſubjectis; ſive ſimul, ſive ſucceſſiv

Parag 4. *Diviſiones accidentis* Accidens aliud eſt:
- *Separabile*, quod etiam actu teſt ſeparari à ſuo ſubjecto. *frigus* ab aqua.

aliud | *Inseparabile*, quod non nisi intellectu separari potest; ut *humor* ab aqua.

Accidentia nonnulla certum subjectum aut consignificant, & *Copulata* dicuntur; ut *Semietas*: aut supponunt, & Propria dicuntur (primo sc. modo) ut *Grammatica* Quorum ista Propria sunt certæ alicujus *speciei*, illa certæ alicujus *partis*.

Quæstiones Quinti Capitis.

1. *De tribus primis modis Proprii.*
2. *De definitione Proprii quarto modo.*
3. *De fluxu Proprii a principiis speciei.*
4. *De reciprocatione proprii & speciei.*
5. *De formali diversitate Proprii & suæ speciei.*
6. *De variis acceptionibus Accidentis.*
7. *De Accidentis definitionibus.*
8. *De Inhærentia accidentis.*
9. *De unitate Subjecti accidentis.*
10. *De accidente separabili & inseparabili.*
11. *De aliis divisionibus accidentis.*
12. *De Collatione proprii cum reliquis prædicabilibus.*
13. *De Collatione accidentis.*

CAP. VI.

De tribus definitionibus Antepradicamentalibus.

A*Ntepradicamentum* est doctrina præambula *immediate* conducens ad doctrinam *Prædicamentorum*. Sunt autem *Antepræ-* Parag. Antepr dicam di-in ge

dicamenta in genere tria, in specie septe Tres sc *Definitiones*, duæ *Divisiones*, duæ ite *Regulæ*.

Definitiones sunt Æquivocorum, Univoc rum, & Denominativorum.

Parag. 2. *Prima definitio, Æquivocorum.*

Æquivoca (æquivocata) *sunt quorum nom solum est commune, ratio autem substantiæ* (id e essentialis definitio) *secundum illud nomen al atque alia* : ut *Animalis* nomen commune e *homini vivo & picto*, sed diversa est definit utriusque *Æquivocum* (*æquivocans*) est n men illud commune, quod suis significatis s cundum diversas rationes attribuitur : Gallus est Æquivocum æquivocans, *Gallus h mo, & gallus avis* Æquivoca æquivocata.

Parag. 3. *Divisio Æquivocorum.*

Æquivoca alia sunt
- *A casu*, de quibus nulla da potest ratio, cur in eodem con muni nomine conveniant ; *Gallus homo & avis* : & hæ sunt propriissime *Æquivoca*
- A *consilio*, de quibus assigna potest aliqua ratio dependenti vel similitudinis, cur conven ant in nomine ; ut *homo vivi & pictus* : quæ *æquivoca a unum*, aut per Synecdoche *Analoga quandoque appellantur.*

Parag. 4. *Canones Æquivocorum.*

1. Æquivoca ante factam distinctionem ne definiri possunt, nec sub scientiam cadere.

2. Ens respectu decem prædicamentorur est *Commune analogum*.

3. *Analogum* per se positum præsumitu stare pro famosiori *Analogato*.

Parag. 5. *Secunda definitio, Univocorum.*

Univoca (univocata) *sunt quorum & nome commune est, & ratio substantiæ secundum illu nomen eadem* : ut *Animalis* & nomen & de

itio, communis est *Homini*, & *Equo*, & *Leoni*. *nivocum* (*univocans*) est nomen illud commune quod secundum eandem rationem multis attribuitur: ut *Animal Homini, Bovi, Leoni*. Æquivocis aliquando opponuntur *multivoca*; Univocis *Diversivoca*

Denominativa (*ut vulgo dici solent, rectius fortasse* denominata *dicenda*) *sunt, quæ solo casu*) hoc est terminatione vocis, *ab aliquo differentia, habent ab eo nominis appellationem*: t à justitia justus. Parag. 6. *Definitio tertia, denominativorum.*

In omni denominatione sunt tria sc.
- *Forma Denominans*; & est accidens abstractum inhærens Subjecto: ut *Justitia*.
- *Subjectum denominatum*; & est substantia cui forma inhæret; ut *Socrates*
- *Denominativum*, & est Accidens concretum, quod de subjecto prædicatur, & à forma oritur: ut *Justus*.

Denominans & denominativum, ut *justitia* & *justus*.

Quantum ad
- *Vocem*
  - Conveniunt in *Principio*,
  - Differunt *in Fine*.
- *Significationem*
  - Conveniunt *in re significata*.
  - Differunt *in modo significandi*.

Usus harum definitionum est, ut discernatur triplex forma prædicationis; *Æquivocæ* sc. *Univocæ* & *Denominativæ*. Parag. 7. *Triplex forma Prædicationis.*

Prædicari
- *Æquivoce*, est prædicari secundum nomen & non secundum definitionem: quomodo Ens prædicatur de decem prædicamentis.

Uni-

Prædicari
- *Univoce*, est prædicari secun dum utrumque; quomodo *su periora* prædicantur de inferior bus ejusdem Prædicamenti.
- *Denominative*, est prædicari i concreto ad modum accident de subjecto: quomodo *Accidenti* in novem ultimis Prædicamen tis prædicantur de substantiis i primo.

Quæstiones Sexti Capitis.

1. *De Antepradicamentis in genere.*
2. *De prima definitione*, viz. *Æquivocorum.*
3. *De secunda definitione*, viz. *Univocorum.*
4. *De tertia definitione*, viz. *Denominativorum*
5. *An Ens sit Analogum ad decem pradicamenta*
6. *De multivocis, & diversivocis.*
7. *De triplici forma Prædicationis.*

CAP. VII.

De reliquis Antepradicamentis.

Parag. 1. *Prior divisio Vocum.*

DUÆ sunt *divisiones*: Eorum quæ dicuntur, hoc est *Vocum*, una; altera eorum quæ sunt, id est *Rerum*.

Vocum aliæ sunt
- *Complexa*, quæ dicuntur cum conjunctione; ut *Socrates currit, Plato legit.*
- *Incomplexa*, quæ dicuntur sine conjunctione; ut *Socrates, currit, legit.*

Complexio & *incomplexio*, si spectentur *quoad vocem*, vox *incomplexa* erit, quæ est unica tantum dictio; *complexa*, quæ plures. Si

l rem ipsam & *conceptum intellectus* in re atum, vox incomplexa erit, cui re. det in intellectu conceptus simplex;)lexa cui complexus.

Simpliciter incomplexa; quando simplici dictioni simplex conceptus respondet: ut *Homo*, *Animal*.

Simpliciter complexa; quando pluribus dictionibus respondet in intellectu conceptus complexus; ut *Homo est Animal*.

Partim complexæ, partim incomplexæ: & sunt vel

Incomplexa voce, & complexa re; quando simplici dictioni respondet in intellectu conceptus complexus: ut *Pluit*.

Complexa voce, & incomplexa re; quando pluribus dictionibus respondet in intellectu conceptus simplex: ut *Corpus Animatum*.

; aliæ sunt *universales*, aliæ *singulares*, qua- universales dicuntur de Subjecto: Singu- ; vero non. Aliæ rursus *Substantiæ*, aliæ *dentia*: quorum *Accidentia* insunt in Sub-); *Substantiæ* vero non. Ex horum comple- ie oritur quadrimembris divisio *rerum* ista. Parag. 2. *Secunda Divisio rerum.*

um, quæ ; quæ- l

Dicuntur de subjecto, & non insunt in subjecto: & sunt Substantiæ universales: ut *Animal*.

Insunt in, & non dicuntur de; & sunt accidentia singularia: ut *hoc Album*.

Et insunt in, & dicuntur de: & sunt accidentia Universalia: ut *Album*.

Nec insunt in, nec dicuntur de: & sunt Substantiæ singulares: ut *Socrates*.

Parag. 3. *Inesse in & dici de subjecto.*

Multi sunt modi *inessendi*, de quibus siculi:

Insunt Pars, Totum, Genus & Species, Calo
Rex in regno, Res in fine, locoque locatu

Sed illud solum dicitur inesse in sul (quod ad præsens negotium pertinet) *q est alicui non tanquam pars, nec potest sepa ab eo cui inest, subsistere.*

Subjectum est duplex; aliud
- *Prædicationis*, sive *de quo*: subjicitur in prædicatione, *crates est homo*: *Socrates* ibi citur homini: quale intell in ly *Dici de subjecto.*
- *Inhæsionis*, sive *in quo*: subjicitur Accidenti; siv Accidens inhæret, ut *Socr bedo*: quale intelligitur in *esse in subjecto.*

Parag. 4. *Regula prima.* xT Bd. 3G.

Quando alterum de altero tanquam d jecto prædicatur (*directe & affirmative*) quid prædicatur (*per se & directe*) de caro, prædicatur etiam de subjecto: ut *Animal* prædicatur de *homine*, etiam *quod de animali* prædicatur, de homine catur. Est autem *directa* prædicatio, q superius prædicatur de inferiori, aut de æquali: Prædicatio vero *per se*, q prædicatum est unum ex quatuor pri prædicabilibus, aut ex eis conflatum. Regulæ est, tum ut ostendatur ordo, inter superiora & inferiora ejusdem Pr menti: tum ut possimus quamlibet ren positam expeditius certiusque ad pr suum prædicamentum referre.

Diversorum generum non subalternatim po- orum diversæ sunt species & differentiæ : *Animalis*, & *Scientiæ*. Genera dicuntur *sub- 'ernatim* poni, quorum unum essentialiter ntinetur sub altero ; ut *Animal*, & *Corpus* : on subalternatim vero, quorum neutrum sub tero essentialiter continetur : ut *Animal* & *ientia*. De his expresse datur regula, non illis : nihil enim impedit illorum easdem :e species & differentias, ut *Animalis*, & *rporis*. Usus Regulæ potissimum est ad vi- ndum confusionem Prædicamentorum, & ad stinguendum inter se res diversorum Prædi- mentorum. Parag. 5. *Regula secunda.* κατὰ πλάτος.

Quæstiones Septimi Capitis.

1. *De divisione Vocum.*
2. *De divisione Rerum.*
3. *De modis Inessendi.*
4. *De priori Regula.*
5. *De posteriori Regula.*

CAP. VIII.

De Prædicamentis in Genere.

PRædicamentum est generum, specierum, & individuorum, secundum sub & su- 'a series ordinata. Suntque ea numero toti- :m, quot genera summa, à quibus singulis ngula appellationem suam sunt sortita : sc. *ubstantia*, *Quantitas*, *Qualitas*, *Relatio*, *Actio*, *ssio*, *Ubi*, *Quando*, *Situs*, *Habitus*. Singulo- *m exempla disticho* comprehenderunt, Parag 1. *Numerus & definitio Prædicamentorum.*

1 2 3 4 5 6
Arbor Sex Servos Fervere Refrigerat Usto:
7 8 9 10
Ruri Cras Stabo, nec Tuncatus ero.

Parag. 2. *Quæ in eis collocentur, & quæ non.* In aliqua istarum classium quicquid uspi rerum est collocatur; modo sit *unum* quid, *ale, completum, limitataque* ac *finitæ natu* Exulant ergo his sedibus *Intentiones secun* *Privationes & Ficta,* quia non sunt realia: C *creta, Æquivoca,* & *Complexa*; quia non s una; *Pars,* quia non est completum qu *Deus,* quia non est finitæ: *Transcendens,* q non est limitatæ naturæ. Hinc versiculi;

Complexum, Consignificans, Privatio, Fict
Pars, Deus, Æquivocum, Transcendens,
rationis:
Sunt exclusa decem classibus ista novem.

Ita tamen ut istorum plurima *Analogice, reductive,* vel *per accidens,* ad Prædicame pertinere aliquando possint.

Quæstiones Octavi Capitis.

*1. An Prædicamenta sint Logicæ Cons rationis, & quomodo?
*2. De libro Categoriarum *Aristotelis.*
3. *De nomine & definitione Prædicamenti.*
4. *De numero Prædicamentorum?*
5. *An omne Ens sit in Prædicamento.*
6. *De vocibus Complexis.*
7. *De vocibus Concretis.*
8. *De Privationibus.*
9. *De fictis rebus.*
10. *De partibus rerum.*
11. *De Deo* Opt. Max.
12. *De Æquivocis &* Analogis.
13. *De Transcendentibus.*
14. *De Entibus* Relationis.

15. *De Individuis & Differentiis.*
*16. An idem possit esse in diversis Prædicamentis?

CAP. IX.

De Prædicamento Substantiæ.

SUbstantia est *Ens per se subsistens*: estque omni Accidente prior *Ordine*, *Natura*, & *Cognitione*; eique substat sustentando ipsum. Substantia *Prima* est vel *Secunda*. *Prima*, sive singularis & individua, est, quæ neque de subjecto aliquo dicitur, neque alicui subjecto inest, ut *Socrates*, *hic homo*. *Secundæ* sunt primarum species & specierum genera, usque ad ipsam substantiam summum Genus, ut *Homo*, *Animal*, &c. Parag. *Definitio & divisio substantiæ*

Substantiarum Prima est *magis* substantia (hoc est, *perfectior*) quam Secunda: quia pluribus substat: secundarum vero Species; inquantum vicinior Primæ quam Genus; & simpliciter omnia inferiora superioribus. Positis primis substantiis, ponuntur reliqua omnia, cum *secundæ substantiæ*, tum etiam *accidentia*; unde illud vulgatum; *Nato* Socrate *nascuntur omnia Prædicamenta*: & iis sublatis nihil aliorum potest remanere; non *secundæ substantiæ*, quia illarum est dici de Primis; nec etiam *accidentia* quia illorum est inesse in Primis. Parag. *Comparatio substantiarum*

Proprietates substantiæ *Aristoteli* sunt sex.

1. *Substantia non inest in subjecto.* Hoc convenit omni substantiæ: non completæ modo, sed & differentiis etiam, ac partibus substantiarum; eique soli. Parag. *Proprietates substantiæ*

2. *Substantia prædicatur univoce de iis de quibus prædicatur.* Hoc convenit omnibus & solis

Se-

ſecundis ſubſtantiis, earumque differentiis: nam à *prima* ſubſtantia nulla ſumitur prædicatio.

3. *Omnis ſubſtantia videtur ſignificare hoc aliquid, id eſt, rem ſingularem.* Sed revera hoc ſoli primæ convenit; quum ſecundæ potius (propter differentias) *quale quid* ſignificent, ſeu naturam univerſalem.

4. *Subſtantiæ nihil contrariatur* Nec enim ſubſtantia ſubſtantiæ contraria eſt, (niſi gratia qualitatum) nec accidens ſubſtantiæ

5. *Subſtantia non ſuſcipit magis & minus.* Hoc ut ſuperius, convenit omni, non ſoli.

6. *Subſtantia* (quod eſt ei maximè proprium) *eadem numero manens eſt capax contrariorum*, ut aqua caloris & frigoris.

In hoc Prædicamento reponuntur

rag. 4. ...æ res ... perti... ...nt.

1. Omnes *Spiritus incorporei*: ut Angeli, Dæmones, Anima.

2. *Corpora Cæleſtia*: ut Orbes, Stellæ.

3. *Quatuor Elementa*: ut Ignis, Aër, Aqua, Terra.

4. *Imperfecte miſta*: ut Vapor, Grando, Pluvia, Fulgur.

5. *Metalla*: ut Aurum, Æs, Plumbum.

6. *Mineralia reliqua*: ut Lapides, Gemmæ, Sal, Bitumen.

7. *Plantæ*: Herbæ ſc. Frutices, & Arbores: ut Lactuca, Roſa, Quercus.

8. Plantarum *flores* & *fructus*, ut Hyacinthus, Lillium, Glans, Pyrum.

9. *Animalia*: ut Homo, Leo, Aquila, Cancer, Vipera.

Quæſtiones Noni Capitis.

1. *De ordine Subſtantiæ.*

2. D

CAP. X.

De Prædicamento Quantitatis.

QUantitas est *mensura substantiæ, secundum quam quanti dicimur.* Ea *continua* est, t *discreta.* Continua Quantitas est, cujus rtes inter se communi aliquo termino co-ılantur. Ejus species sunt *Linea, Superficies,* *rpus*; & ex veterum sententia, *Locus,* & *mpus.* Parag. 1. *Quantitatis definitio & divisio.*

Linea est magnitudo longa sine latitudine & ofunditate; cujus communis terminus est *nctum. Superficies* est magnitudo longa & ta sine profunditate; cujus communis terinus est *Linea. Corpus* est ipsa trina dimen-, sive magnitudo longa, lata, & profunda; ujus communis terminus est *Superficies. Temris* terminus est Instans, sive ipsum *Nunc*: *ci* idem, qui & corporis, nempe Superficies.

Discreta Quantitas est, cujus partes nullo *mmuni termino* copulantur. Estque Nume-

rus,

rus, & (ſecundum veteres) *Oratio*. Numeru eſt multitudo ex unitatibus conflata : Unita eſt principium Numeri. *Oratio* eſt menſur ſyllabæ longæ & brevis.

Parag. 2. *Quantitatis diviſio alia.*

Quantitatum aliæ conſtant ex partibus habentibus poſitionem inter ſe, aliæ ex non habentibus. In illis ſunt *Linea*, *Superficies*, *Corpus*, *Locus* : in iſtis *Numerus*, *Tempus*, *&* *Orati* Ut enim partes alicujus Quantitatis habean inter ſe poſitionem, duo requiruntur ; *Continuitas* ſc. Partium, & earundem *permanentia* Continuitas deeſt in partibus *Numeri* ; permanentia in partibus *Temporis* ; utraque in partibus *Orationis*.

Proprietates quantitatis ſunt tres.

1. *Quantitati nihil eſt contrarium* : conveni omni, non ſoli.

2. *Quantitas non recipit magis & minus* convenit omni, non ſoli.

3. *Secundum quantitatem res dicuntur æquali vel inæquales*. Et hoc eſt quantitati maxim proprium, eique ſoli convenit.

Huc pertinent omnes ſpecies.

Parag. 3. *Quæ res huc pertinent.*

1. *Linearum* : } Ut { Circulus.
2. *Superficierum* : } Ut { Triangulum.
3. *Corporum* : } Ut { Cylindrus.
4. *Numerorum* : ut par, ternarius.
5. *Ponderum* : ut as, uncia, libra.
6. *Menſurarum* : earumque, aut *linearum* ſ *ſuperficierum* ; ut cubitus, ſtadium, milliar jugerum : aut *ſolidorum* ; ut pinta, quart modius, dolium.
7. *Nummorum* : ut ſeſtertius, mina, talentu

Quæstiones Decimi Capitis.

CAP. XI.

De Prædicamento Qualitatis.

QUalitas est *forma accidentalis, a qua substantia denominatur qualis*: ut *Albedo*. *Quale* est, quod à qualitate denominativè dicitur: ut *album*. Qualitatis Prædicamentum omnium copiosissimum est; sed omnis illa varietas ad quatuor genera reducitur ab *Aristotele*: sc. *Habitum & Dispositionem*; *Naturalem Potentiam, & Impotentiam*; *Qualitatem Patibilem, & Passionem*; *Formam, & Figuram*.

Parag. *Definiti[o] qualita[tis] & qual[is]*

Habitus est *Qualitas acquisita* (vel divinitus infusa) *per quam subjectum fit habilius ad edendas aliquas operationes, ad quas edendas per naturam minus est habile*: ut *Grammatica*. Hæc si firmius radicetur in subjecto, ita ut non sit facile mobilis, propriè *Habitus*; sin levius, & ita, ut *sit facilè mobilis*, *Dispositio* potius appellatur; *quæ est* quasi habitus quidam in-

Parag. *Prima species qualita[tis]*

choatus, habitumque perfectum præcedit, ve lut gradus ad eum.

Huc pertinent,

Parag. 3. *Quæ res huc pertinent.* 1. Omnes *Habitus corporis*: ut Sanitas, Ro bur, Morbus, *morborumque species*: ut Febri Hydrops.

2. *Habitus infusi* mentibus *Angelicis* vel *Hu manis*: ut Fides, Charitas, Donum Lingua rum.

3. *Disciplinæ* omnes, cæterique *habitus ment* acquisiti: sive *Scientiæ* sint, ut Physica, Geo metria; sive *Sapientiæ*, ut Metaphysica; siv *Intelligentiæ* Principiorum, speculativorum au practicorum; sive *Prudentiæ*, ut Ethica, Poli tica, Theologia: sive *Artes* propriè dictæ, u Logica, Pictura, Medicina.

4. *Habitus* omnes *morales*; sive *Virtutes* sin ut Justitia, Liberalitas; sive sint adversa *Viti* ut Injustitia, Prodigalitas.

5. Omnium prædictorum *initia incompleta*

Parag. 4. *Secunda species qualitatis.* *Potentia naturalis* est *Qualitas* à naturâ in sita, per quam subjectum aptum est ad ali quid agendum, vel ad resistendum: ut *Risibi litas*, *Docilitas*. *Impotentia* vero, per quan subjectum aptum est ad aliquid patiendum ad agendum vero, vel resistendum impoten & ineptum: ut *sterilitas*, *stupiditas*. Potenti nomen plerumque *activam* potentiam denotat Impotentiæ *passivam*.

Huc pertinent omnes,

Parag. 5. *Tertia species qualitatis.* 1. *Facultates substantiarum*, ab essentialibu ipsarum formis profluentes: aut Facultas vo lendi, loquendi, ridendi in homine; hinni endi, & currendi in equo.

2. *Vires* Herbarum, Metallorum, Lapidum

3. Occ

3. *Occultæ qualitates* corporum, & omnia ista stupenda naturæ miracula: ut sympathia, antipathia.

4. *Influentiæ*, (si quæ sint) corporum cœlestium.

5. *Dispositiones* temperamentorum & organorum corporis: ut nativa sanitas, valetudo, robur, *&c.*

6. *Vires animi*, prout sequuntur temperamentum corporis: ut ingenium, docilitas, stupiditas, *&c.*

Patibilis qualitas est ea quæ efficit passionem in sensibus, ut *Calor.* Quæ, si constans sit & permanens in subjecto, *Patibilis qualitas* est propriè; & denominat subjectum *simpliciter quale*: sin à subitâ aliquâ animi commotione aut passione ita repente oriatur, ut mox evanescat, *Passio* appellatur; nec denominat subjectum, nisi *secundum quid, quale.* Ut *Rubedo* & *Pallor* sunt patibiles qualitates, & ab his *Socrates* dicitur simpliciter *Rubicundus*, vel *Pallidus*: at *Rubor ex verecundia, & a timore Pallor* passiones sunt, à quibus *Socrates Rubescere* magis, aut *Pallere* dicitur, quam rubicundus esse, aut pallidus. Parag. 6 *Tertia species qualitatis.*

Huc pertinent omnia sensuum objecta. Parag. 7 *Quæ res huc pertinent.*

1. Visus, *Lumen & Colores*: ut splendor, lux, albedo, rubor.

2. Tactus, *qualitates tactiles*: cum *primæ*, &c. Calor, Frigus, Humor, siccitas; tum *secundæ*, ut asperitas mollities, gravitas, densitas.

3. Gustus, *Sapores*: ut Dulcedo, Amaror, Aciditas.

4. Olfactus, *Odores*: ut Fragrantia, Fœtor.

5. Auditus, *Soni*: ut Tinnitus, Eccho.

' Quod vero aliqui Passiones animi huc re
' ferunt, non id rectè fit; siquidem illæ potiu
' ad *Passionis* prædicamentum pertinent.

Parag. 8. *Quarta species qualitatis.* *Figura* est Quantitatum Mathematicarum i corpore dispositio: ut *Rotunditas*. Forma e lineamentorum & coloris in corpore dispos tio; ut *Pulchritudo, Menseitas.*

Huc pertinent,

Parag. 9. *Quæ res huc pertinent.* 1. *Mathematicæ figuræ*: ut Rectitudo, Curv tas, rotunditas.

2. *Pulchritudo* omnis & *Deformitas*: ut Sim etas, Venustas, Gibbositas.

3. *Formæ externæ corporum naturalium*: u Quercus, Leonis, Hominis.

4. *Formæ apparentes causatæ ab Impressionib Meteorologicis*: ut Forma Iridis, Parelii, Dr conis volantis.

5. *Formæ artificiales* introductæ in materia subjectam ab artifice: ut Forma Gladii, Ser Mensæ, Statuæ.

Proprietates Qualitatis sunt tres.

Parag. 10. *Proprietates qualitatis.* 1. *Qualitas Qualitati contrariatur*: ut Calo Frigus. Id quod maxime cernitur in terti specie; in prima etiam aliquando; rarius i secunda & quarta.

2. *Qualitas recipit magis & minus.* Nequ hoc convenit omnibus Qualitatibus. Hæ t men duæ proprietates (*primario & propri* solis conveniunt qualitatibus.

3. *Secundum Qualitatem res dicuntur simil vel dissimiles.* Et hoc est qualitati maximè, 8 quarto modo proprium.

Quæstiones Undecimi Capitis.

1. *De definitione Qualitatis, & Qualis.*
2. *De divisione Qualitatis.*

CAP. XII.

De Prædicamento Relationis.

VEteres *Logici Relata* definiebant esse ea, quæ alterius esse *dicuntur*, aut alio quopiam modo ad aliud referuntur: ut *Scientia & Scibile*. Quæ definitio non solum omnia *Accidentia* complectitur, quibus respectus aliquis adhæret (etiamsi alias sint absolutæ naturæ, & ad alia *Prædicamenta* pertineant) sed ipsas etiam *substantias*, aut saltem *substantiarum partes*: & solent appellari *Relata secundum dici*. Istorum nonnulla possunt *habere contrarium*, & *recipere magis & minus*. Parag. *Relata secundum dici.*

Relata proprie dicta, & *secundum esse* (quæ sola sunt hujus *Prædicamenti*) sunt quorum *totum esse* est ad aliud: ut *Pater*, *Filius*. Omne respectivum fundatur in aliquo absoluto; sc. vel *Quantitate* ut *Æqualitas*: vel *Qualitate* ut *Similitudo*; vel *Actione*, ut *Paternitas*: Estque propterea omne respectivum quovis absoluto, & *natura posterius*, & *dignitate* In omni relatione sunt duo termini: ut *Pater*, & *Filius*, quorum alter *Relatum*, alter *Correlatum* dicitur. Parag. *Relata secundum esse.*

In

In plerisque *Relationibus* est aliquid
- *Materiale*, estque subjectur de quo alterutrum *Relatoru* in concreto prædicatur: ut *S phroniscus*, qui est *Pater*, & *S crates*, qui est *Filius*.
- *Formale*, estque ipse respectu qui est inter Subjecta Termino rum: ut *Paternitas* in *Sophronisc* *Filiatio* in *Socrate*.

Parag. 3. *Proprietates relatorum.*

Relatorum tres sunt proprietates.

1. *Relata dicuntur ad convertentiam*: Ut Pa ter est Filii Pater, & Filius Patris Filius.

2. *Relata sunt simul natura*. Posito proind alterutro, & alterum ponitur; & sublato to litur.

3. *Relata sunt simul cognitione*. Cognito pro inde alterutro, cognoscitur alterum; (idqu eodem plane modo & mensura cognitionis & ignorato ignoratur.

Parag. 4. *Divisio Relatorum*

Relata alia sunt
- *Æquiparentiæ*, sive æqualis com parationis, cum uterque termi norum est ejusdem nominis: u *Æquale*, *Simile*, *Frater*, *Amicus*.
- *Disquiparentiæ*, sive inæquali comparationis, cum termini no sunt ejusdem nominis; ut *Domi nus & Servus*.

Relatorum inæqualis comparationis termi nus ille, qui significat rem digniorem, & pe modum prælationis, dicitur *Relatum superposi tionis*, sive majoris comparationis; ut *Domi nus*, *Præceptor*, *Pater*: Ille vero, qui significa rem minus dignam & per modum inferio ritatis, dicitur *Relatum suppositionis*, sive mi noris comparationis; ut *Servus*, *Discipulus* *Filius*.

Ad *Prædicamentum Relationis* (omnium *Præ-* Parag. 5
:*amentorum* copiosissimum) pertinent. *Quæ res*
1. Omnes *gradus*, cum *Consanguinitatis*; ut *huc perti-*
ter, Filius, Frater: tum *Affinitatis*; ut Ge- *nent.*
is, Socer, Noverca.
2. Omnes *modi convenientiæ & discrepantiæ*:
Identitas, Æqualitas, Similitudo, Oppositio.
3. *Dispositionis & ordinis species*: ut Priori-
i, Superioritas, Totalitas, Locatio, Tem-
stivitas, Causalitas, *&c.*
4. *Nomina Officiorum & dignitatum*: ut Rex,
nperator, Dominus, Episcopus, Præceptor.
: *his respondentia*: ut subditus, exercitus,
rvus, grex, discipulus.
5. *Conventiones, contractus, & societas*, ut
onjugium, Testamentum, Fœdus, Emptio.
6. *Signa omnia*; sive sint *naturalia*; sive *ex*
stituto, vel divino vel humano: ut *Limes*,
ptismus, &c.

Quæstiones Duodecimi Capitis.

1. *De Relatis secundum dici.*
2. *De definitione Relatorum secundum esse.*
3. De Fundamento Relationis.
4. De Subjectis & Terminis Relationis.
5. De variis Relationis & Relatorum divisionibus.
6. *De prima proprietate Relatorum.*
7. *De secunda proprietate.*
8 *De tertia proprietate.*
9. *De rebus pertinentibus ad Prædicamentum Relationis.*

CAP.

CAP. XIII.

De Prædicamentis Actionis & Passionis.

Parag. 1. *Definitio Actionis.*

ACtio est *secundum quam agens dicitur formaliter agere in Passum*; sive est flux virium agentis in patiens. Omnis Actio Substantiæ: virtus autem in quâ substan agit, est *Qualitas*: unde res dicitur ag *Principaliter* à formâ Substantiali: *Instrumen liter*, à *Qualitate*: *Formaliter* ab *Actione*.

Parag. 2. *Divisio Actionis.*

Actio alia est { *Immanens*: quæ non causat aliqu realem mutationem in Passo: ut *tellectio, Vitio*: *Transiens*: quæ realem mutat nem in Passo efficit; ut *Calefac Sectio*. }

Parag. 3. *Proprietates Actionis.*

Proprietates *Actionis* sunt tres.

1. *Actio actioni contrariatur.*

2. *Actiones recipiunt magis & minus.*

Neutrum horum per se, sed gratiâ quali tum, in quarum virtute fit actio: proin hæc non conveniunt omni actioni.

3. *Actio ex se infert passionem.* Et hoc maxime proprium *Actioni*.

Parag. 4. *Quæ res huc pertinent.*

Huc pertinent omnes,

1. *Productionis* species: utGeneratio, Creat

2. *Motus, & mutationes activæ*: ut Ca factio, Illuminatio, Nutritio.

3 *Operationes* Metallorum, Lapidum, Pl tarum: ut Purgatio, Exiccatio

4. *Operationes omnes animæ*: sive *Vegetan* ut Accretio, Expulsio, Retentio: sive Se

ntis, ut Visio, Tactio: sive *Rationalis*, ut ntellectio, Scriptio, Disputatio.

Et quæ sunt his similia.

Passio est, secundum quam Patiens dicitur formaliter pati ab agente: sive est effectus, & illatio, atque receptio quædam *Actionis*. Sequitur omnis Passio rationem magis patientis quam agentis: hinc vulgatum; *Quicquid recipitur, recipitur ad modum recipientis*, ut ab eadem actione Solis, liquescit cera, durescit lutum. Parag. 5. *Definitio Passionis.*

Passio alia est { *Transmutativa*: quando fit realis aliqua mutatio in *Passo*; & respondet *Actioni transeunti*. *Intentionalis*, quæ terminat actionem sine mutatione reali; & respondet *Actioni immanenti* } Parag. 6. *Divisio Passionis.*

Proprietates *Passionis* sunt tres,

1. *Passio Passioni contrariatur.* Parag. 7. *Proprietates Passionis.*

2. *Passio recipit magis & minus* Hoc utrumque intelligendum, sicut in actione est dictum.

3. *Passio immediate, & per se infertur ex actione.* Et hoc est maxime proprium *Passioni*.

Huc pertinent omnes,

1. Species *productionis, motus vel mutationis passivæ*: ut Generatio, Calefactio, Nutritio Parag. 8. *Quæ res huc pertineant.*

2. *Sensus* omnes; (est enim *sentire* quiddam pati, præsertim si spectetur *impressio specierum*) ut Visio.

3. *Appetitus naturales*: ut Fames, Libido.

4. *Affectus animi*: ut Timor, Spes, Verecundia.

Defectus Passivi: ut Eclipsis, Afflictio, Paroxysmus; & ejus generis reliqua.

Quæstiones Decimitertii Capitis.

1. *De definitionibus Actionis & Passionis.*
2. *De variis earum distinctionibus, & divisi nibus.*
3. *De discrimine utriusque ad invicem.*
4. *De subjecto utriusque.*
5. *De prima & secunda proprietate Actionis & Passionis.*
6. *De tertia proprietate utriusque.*
7. An Passio sequatur magis rationem pa tientis quam agentis?
8. *De rebus pertinentibus ad Prædicamentu Actionis.*
9. *De rebus pertinentibus ad Prædicamentu Passionis.*

CAP. XIV.

De quatuor ultimis Prædicamentis.

'ag. 1. *mmu- qua- ultim- um dica- torum.*

IN reliquis quatuor *Prædicamentis*, quæ sun minus principalia, continentur Entia quæ dam *Concreta*, non tamen *ex Ente & Ent* (quemadmodum concreta reliquorum *Prædi camentorum*, quæ sunt proinde Entia per acci dens simpliciter:) sed *ex Ente & modo exi stendi*, sive respectu circumstantiæ alicuju extrinseco. Ea sunt quatuor; *Ubi*, *Quand Situs*, *Habitus*. Communia istis omnibus sun *non habere contrarium*, *nec recipere magis & mi nus*: licet habitus propter accessum ad defini tum terminum, & recessum ab eo, aliqu modo, & *improprie* dici possit suscipere magis

minus

eſt *circumſcriptio corporis locati a loci cir-* Parag. 2.
iptione procedens. *Ubi* non eſt ipſe *Locus,* *Ubi.*
è in *loco*, ab eo immediate dependens:
enim ſubjectivè eſt in corpore locante:
ro in locato. Ejus proprium eſt *accom-*
locum ad perſonam, rem, vel factum.

: pertinent nomina (obliquè prolata.) Parag. 3.
egionum: ut *Europæus* in *Græcia.* *Quæ res.*
Trbium: ut *Romæ, Londini.* *pertineant*
artium mundi; ut in Cœlo, in Aëre, *ad Ubi.*
ente.
ortium terræ: ut in Agro, in Horto.
artium urbis aut domus: ut in Foro, in
ulo.
uicquid in univerſum reſpondet quæ-
ous *Ubi, Unde,* vel *Quo*: aut quoquo
connotat *Circumſtantiam Loci.*

ndo eſt, *quod ex adjacentia temporis in re* Parag. 4.
ali relinquitur. *Quando* non eſt ipſum *Quando.*
, ſed *Eſſe in tempore*, ab eo immediatè
dens. Ejus proprium eſt *accommodare*
ad perſonam, rem, vel factum.

...*us* hic ...ur pro dura- ſive — Major *tempore*, quæ eſt vel:

- *Æternitas*; menſura rei neque initium habentis neque finem: qualis eſt *Mundus ex opinione Philoſophorum.*
- *Sempiternitas*; menſura rei initium habentis cum tempore, non habituræ finem: qualis eſt *Mundus ſecundum rei veritatem.*
- *Æviternitas*; menſura Rei initium habentis in tempore, ſed non habituræ finem: qualis eſt *Anima Humana.*

Sive | Ipsum *tempus propriè dictum*; quæ mensura est rei habentis principium & finem.
| *Instans, sive nunc*; quæ mensura non est alicujus rei, nisi in solà terminatione.

Parag. 5. *Quæ res pertineant ad quando.* Huc pertinent (præsertim obliquè prolatæ)

1. *Ætates hominum*: ut in Infantia, in Senectute

2. *Epochæ omnes*: ut Olympias, Lustrum, Seculum.

3. *Annus, & ejus partes, partiumque partes*: ut Autumnus, Mensis, Dies, Hora.

4. *Differentiæ omnes temporum secundum prius & posterius*: ut Heri, Hodiè, Cràs, Nudiustertius.

5. Quicquid in universum respondet quæstionibus *Quando*, vel *Quamdiu*: aut quoquo modo connotat *Circumstantiam temporis.*

Parag. 6. *Situs.* *Situs* seu *positio* est *quædam partium & generationis ordinatio*: sive partium in generatione collocatio. Ad situm omnem requiritur *triplex habitudo*, quæ conjuncta constituit situm, sc.

Habitudo { 1. Partium alicujus totius *inter se*
2. Partium alicujus totius *ad ipsum totum*.
3. Partium & totius *ad locum*.

Non tamen omnis ordinatio partium *Situs* est, sed ea sola quam partes habent in toto *per generationem*. Ejus proprium est (ex omnibus accidentibus quæ dicunt respectum extrinsecum) *proximè assistere substantiæ*.

Parag. 7 *Quæ res pertineant ad Situm.* Huc pertinent omnes *Gestus*, positionesque corporis, earumque species: ut *Recubatio, Statio, Sessio, Ambulatio*, &c. quatenus scil. non

ipsas actiones significant, sed partium in toto & loco positionem seu ordinem.

Habitus est *adjacentia corporis & eorum quæ circa corpus sunt*: per quam illud habere, hæc haberi dicuntur. *Corpus habens* est substantia; *Res habita* ferè est forma artificialis de quarta specie *Qualitatis*: Applicatio hujus ad illud est *Habitus* hujus *Prædicamenti*. Ejus proprium est *semper inesse in multis*; in habente sc & habito: sed diversa ratione. Est enim in corpore *habente*, ut *in subjecto*; est in re *habita*, ut in *causa*. Parag. 8. *Habitus.*

Huc pertinent omnia

1. *Vestimentorum* genera: sive *Necessitatis* causa induantur, ut Calcitatum esse, Tunicatum esse; sive distinctionis, ut Annulatum esse, Trabeatum esse: sive solius *Ornatus*, ut Loricatum, Ephippiarum, Frænatum esse, *&c.* Parag. 9. *Quæ res pertineant ad Habitum.*

2. *Possessionum*; ut divitem esse, Beneficiatum, Prædiatum, Nummatum, *&c.* Et siqua sunt his similia.

Quæstiones Decimiquarti Capitis.

1. *De iis quæ communia sunt quatuor ultimis Prædicamentis.*
2. *De Prædicamento Ubi, & rebus eo pertinentibus.*
3. *De Prædicamento Quando.*
4. *De Prædicamento Situs.*
5. *De Prædicamento Habitus.*

CAP.

CAP. XV.

De Oppositis.

Parag. 1. *Postprædicamenta in genere.* POstprædicamentum est doctrinale suppl mentum ad vocum aliquot in doctri *Prædicamentorum* subinde occurrentium exp cationem nonnihil conducens. Sunt aute apud *Aristotelem Postprædicamenta* quinqu *Oppositio*, *Prioritas*, *Simultas*, *Situs*. *Habere*.

Parag. 2. *Definitio & Divisio Oppositionis.* *Oppositio* est repugnantia duorum terminoru non se permittentium in eodem, respectu eju dem. *Horum unum uni tantum opponitur*: ide que *Disparata*, quorum utrumvis multis r pugnat, non uni *tantum*, inter *Opposita* nc numerantur.

Oppositio alia est Entis cum
- *Ente*
  - Dependente; estqu *Relativa*, omnium min ma.
  - Non dependente; estqu *Contraria*.
- *Non Ente*
  - Secundum quid; estqu *Privativa*.
  - Simpliciter; estque *Contradictoria*, omnium max ma.

Parag. 3. *Oppositio Relativa.* Oppositio *Relativa* est inter terminos *rel tivos*, *Relatum* sc. *& suum Correlatum*. *Relat* enim quamvis dependent à se mutuo, quar tum ad *esse simpliciter*, tamen pugnant inter quantum ad *esse in subjecto*: ut *Pater* & *Filiu* Horum conditiones petendæ sunt ex *Prædica mento Relationis*.

Op

ɔositio *Contraria* est inter terminos *con-* Parag. 4.
. Sunt autem ea *Contraria* quæ posita *Definitio*
ɔdem genere maxime inter se distant, *Contrario-*
m habent expellendi se vicissim ex *rum.*
subjecto susceptibili; ut *Calor* &

ria
at

Immediata, inter quæ non intermediat aliquod tertium utriusque particeps; sive quorum alterum necesse est inesse subjecto capaci: ut *Par & Impar.*

Mediata, inter quæ aliquid mediat; sive, quorum utrumque abesse potest à subjecto capaci: ut *Album & Nigrum.*

ra Contrarietas non reperitur nisi in qua- Parag. 5.
s: sc. per se; nam & in aliis reperitur *Canones*
qualitatum. Imo nec propriissimè dicta *Contrario-*
qualitatibus mutuo *activis*, & *passivis*, *rum.*
sunt aliquæ tertiæ tantum speciei.
ntraria non possunt esse simul in eodem sub-
ntellige *in gradibus excellentibus*, possunt
ul in *remissis*.
misso altero contrariorum, intenditur reli-
& *intenso remittitur.* Necesse est o-
plicari in omni subjecto capaci totam
em latitudinem alterius è duobus *con-*

ositio *Privitiva* est inter *Habitum* & Parag. 6.
onem. Est autem *Habitus* præsentia *Definitio*
cujus in subjecto idoneo; *Privatio* *Privati-*
bsentia ejusdem, ut *Visus* est *Habitus*, *vorum.*
Privatio.
bitus & Privatio habent fieri circa idem Parag. 7.
m. Unde Privatio proprie non dicitur, *Canones*
ubjecto capaci ipsius *habitus*: ut ho- *Privati-*
minem *vorum.*

minem rectè cœcum dicimus, *lignum* n
item.

2. *Privatio non tribuitur subjecto nisi in te*
pore determinato. Unde catulum ante nonu
diem cœcum non dicimus; nec infantulu
calvum, aut edentulum.

3. *A Privatione ad Habitum non datur regress*
Non naturaliter; non à privatione perfect
Ea autem est quæ *actum* simul tollit, *& prin*
pia proxima habitus, nec relinquit in subje
nisi principia remota; ut *Mors*, *Cæcitas*.

Parag. 8. *Definitio Contradictoriorum.* Oppositio *Contradictoria* est inter termin
contradictorios. Sunt autem ea *Contradictor*
quæ habent se expresse ut Affirmatio & Ne
tio; ut *Ens & non Ens*, *Homo & non Homo.*

Parag. 9. *Canones Contradictoriorum.* 1. *Contradictio est mensura omnis oppositio*
Nam in omni Oppositione virtualiter inc
ditur contradictio; & eo major omnis cen
tur repugnantia, quo magis accedit ad C
tradictionem.

2. *Inter contradictoria non datur medium.*
que Abnegationis, sive subjecti (unde ill
Alterum Contradictoriorum verificatur de o
Ente & non Ente:) neque Participationis,
Formæ.

Quæstiones Decimiquinti Capitis.

1. *De Postprædicamentis in genere.*
2. *De Speciebus Oppositionis.*
3. *De Relative Oppositis.*
4. *De Contrarie Oppositis.*
5. *De Privative Oppositis.*
6. *De Contradictorie Oppositis.*

C A

C A P. XVI.

De reliquis Postprædicamentis.

)*Rius* aliud alio dicitur quinque modis, hoc versiculo comprehensis. Parag. 1. *Modi prioris.*

npore, *Natura*, Prius *Ordine*, *Causa & Honore.*

Tempore prius est, quod est antiquius; ut *mulus Catone*, & *Pergamus Roma.*
Natura prius est, quod non reciprocatur se- ndum existendi consequentiam; ut *duo tri- s*, *animal homine*; & simpliciter omne supe- is inferiori.
Ordine prius est, quod doctrina præcedit, t compositione: ut *literæ syllabis*, *elementa 'ftis*; & simpliciter omne imperfectum, aut nplex, perfecto & composito.
Dignitate prius est, quod est præstantius: ut *ex subdito.* Et hic est alienissimus modus.
Causalitate prius est, quod alterius causa est: : *rationale risibili*, *Sol lumine.*

Tot modis dicitur *posterius*, quot *prius*. Parag. 2 *Modi sim.*

Simul ea- icuntur

- *Tempore*, quorum productio est in eodem instanti: ut *homo & risibile.* Secundario etiam ea, quæ existunt in aliquo eodem tempore: ut *Cæsar & Pompeius.*
- *Natura*, quæ ita convertuntur secundum existendi consecutionem, ut neutrum sit causa alterius: ut *Duplum & Dimidium*: & omnia omnino relata.
- *Divisione*, quæ idem divisum immediatè & æqualiter condividunt; ut *Homo & Bos*, *rationale & irrationale.*

Parag. 3. *Species motus.* *Motus* reperitur in quatuor *Prædicamen* suntque ejus sex species. In *Substantia* Ge ratio & corruptio: in *Quantitate* Augmer tio & Diminutio: in *Qualitate* Alteratio *Ubi* Motus Localis, seu Latio.

Generatio est Motus à non esse Substan ad esse: *Corruptio* è contra, ab esse ad ı esse: *Augmentatio* à minori ad majorem qu titatem: *Diminutio* è contra, à majori ad norem: *Alteratio* à contrariâ ad contrar qualitatem: *Latio* à loco ad locum.

Opponitur Motui *Privative* Quies, & S ciali Motui Specialis Quies: *Contrarie* v alius motus. In *Substantia* quidem Gener oni Corruptio: In *Quantitate* auctioni di nutio; in *Qualitate* calefactioni frigefact *&c.* in *Ubi* ascensui descensus, *&c.*

Parag. 4. *Modi habendi.* *Habere* dicimur octo ferè modis: 1°, *habitum & affectum*: 2°, ut *quantitatem*: ut *ea quæ sunt circa corpus*: 4°, ut *quæ sun parte*: 5°, ut *partem*: 6°, ut *in vase aut l* 7°, ut *possessionem*: 8°, & omnium impro issimè, ut *uxorem*. Referuntur autem isti ı di ad *Prædicamenta*: Primus *Qualitatis*: cundus *Quantitatis*: tertius & quartus *H tus*: quintus *Substantiæ*; sextus *Ubi*: septi & octavus *Relationis*.

Quæstiones Decimisexti Capitis.

1. *De quinque modis Prioris.*
2. *De tribus modis Simul.*
3. *De sex Speciebus Motus.*
4. *De octo modis* Habendi.

C A P. XVII.

De Definitione.

X terminis Simplicibus *Primis*, qui in Parag. 1
Prædicabilibus & *Prædicamentis* continen- *Termini*
alii oriuntur: *Orti* proinde dicti, qui *orti a pr*
nisi mediantibus *primis* concipiuntur. *mis.*
cplicari solent hoc in loco, & ante Termi-
; *Ortos*, à plerisque Neotericis scripto-
us Logicis, alii nonnulli simplices *termini*
rapraedicamentales; quorum videtur esse
jua saltem præcognitio apprime necessaria
universam Definiendi, Dividendi, & Argu-
ntandi rationem. Cujusmodi sunt *causa*,
ctus, *totum*, *pars*, *subjectum*, *objectum*, &c.
um est tamen nobis consultius, præsertim
npendium scribentibus, istis terminis ex-
:andis non immorari: quum neque *Aristo-*
s ejusque interpretes in aliquo opere Lo-
o de iis tractationem instituerint, neque
ea tractatio propriè *Logica*, sed potius *Me-*
hysica, & nos alibi in hoc ipso compendio,
tim in hoc capite, eoque quod proximè
uitur; partim in tractatu de Demonstrati-
, & in Topicis, omnes istos terminos
ter explicamus; ne quid studiosi de-
rent, quod sit è re sua.] Termini orti
Definitio & *Divisio* præcipuè; tum de-
quæ iis conjunctæ sunt, *Identitas* & *Di-*
as, quorum Identitas cum Definitione,
sitas cum Divisione conjungitur.
finitio est Definiti (*sive nominis*, *sive rei*) Parag.
:atio. *Nominis definitio* est, quæ vocis sig- Definit
nifi- Nomi

nificationem aliquo modo aperit: id quod fi duobus potiſſimum modis.

Vel per { *Dictionem* aliquàm notiorem: u *Machæra* eſt gladius; *Guerra* ef bellum.
Etymologiam, ſive nominis notatio nem; ut *Fides* eſt, quando fit quo dicitur: *Solſtitium* eſt Solis ſtatio }

Parag. 3. *Definitio eſſentialis.* *Definitio rei* (perfecta & eſſentialis, quæ abſo lutè definitio dicitur,) eſt *oratio explican quid ſit res*; ſive eſt Definiti per termino eſſentiales explicatio: ut *homo eſt animal ra tionale.* Eſt autem Definitum perpetuo *Spe cies*: Termini vero eſſentiales *Genus & Diffe rentia*; ſecundario etiam & *Proprium*, velu immediatè fluens ab eſſentia.

Parag. 4. *Canones definitionis.* 1. *Definitio verbis* (quam fieri poteſt) *pro priis, perſpicuis, uſitatis, & ab omni ambiguitat liberis, exprimatur.* Vitioſæ proinde ſunt De finitiones in quibus dictiones occurrunt *Meta phoricæ, Obſcuræ, Obſoletæ*, aut *Ambiguæ*; ſi ta men res aliter commodè explicari poſſit.

2. *Definitio nihil contineat ſuperflui*, ut quan imprimis brevitas commendat. Ita tamen bre vitati ſtudendum, ut interea.

3. *Definitioni nihil deſit* eorum, quæ ſun neceſſaria ad plenam Definiti explicationem ejuſque ab aliis omnibus rebus diſtinctionem E duobus enim, minus vitium eſt *Superfluum* quam *Diminutum.*

4. *Definitio ſit adæquata definito.* Vitioſa er go eſt, ſiqua aut laxior conveniat aliis à Defi nito; aut anguſtior non conveniat omnibu ſub Definito contentis.

Parag. 5. *Modus inv ſit*, *Genus proximum* (ſive ſubſtantia definiend ſive Accidens) ex Tabella proprii Præd

came

uti petendum est. Substantiarum etiam *vestigat* *entiis* tabula Substantiæ sufficiet; quibus si *rerum* plerumque sit) nomina desint, adhibenda *finitioni* eorum loco Propria; ut *equus est animal* *rupes, hinnibile*. *Accidentium* vero differæ sumendæ plerumque ex horum aliquiaut omnibus; sc. *Efficiente*, *Fine*, *Subjecto*, *to*. [Est autem *Efficiens*, quod media actialiquid efficit. *Finis*, cujus gratia alid fit: *Subjectum*, cui accidens inhæret: *ectum*, circa quod aliquid versatur.] *Actia* itaque *propria* definienda sunt per subm adæquatum & causam Efficientem: *Poæ* per subjectum, efficientem, & actum rium, qui habet rationem finis: *Habitus* finem, & objectum: *Actiones* per subm, objectum, efficientem, & finem: *Renes* per subjectum, Terminum oppositum habet rationem objecti) Fundamentum d habet rationem efficientis) & finem. Et accidentia similiter.

efinitio imperfecta, (quæ & *Descriptio*) est Parag. *iti per terminos non essentiales explicatio*. *Descripti* ue multis modis. 1. *Per causam efficientem* *onis mo* ffectu in abstracto prædicatam; ut Dolor olutio continui. 2. *Per differentiam ad ali-* *propinquum*; ut frui est uti cum volup- 3. *Per analogiam aut similitudinem tran-* *m*; ut Sol est mundi oculus. 4. *Per re-* *mcm contrarii*; ut frigus est absentia ca- . 5. *Per circumlocutionem a circumstantiis* *tam*; qualis fere sunt Poeticæ Locorum, am aut personarum descriptiones. Sunt ii modi, qui tamen ad horum aliquos non rè reducantur, & sicut horum fortassis *ti ad Definitionem Nominis*.

De-

Descriptionum usus, cum alias utilis, tum am sæpe est necessarius: Quoties sc au explicandæ occurrunt, quæ non sunt cap perfectarum definitionum; qualia sunt T *scendentia*, *Genera generalissima*, *Entia Rati Singularia*, &c. aut *ipsi* inopiâ laboramus, verarum *differentiarum*, aut *verborum*, qu eas exprimamus: quorum utrumque e sæpissime contingit, quod & rerum *natur* que essentiæ sunt nobis plerumque parum tis cognitæ: neque suppetunt usque *dict* exprimendis animi conceptionibus satis neæ, præsertim in rebus extra usum quoi anum & forensem positis.

Quæstiones Decimiseptimi Capitis.

1. *De terminis extraprædicamentalibus.*
2. *De terminis ortis.*
3. *De definitione nominis.*
4. *De definitione essentiali.*
5. *De definitione Substantiarum.*
6. *De definitione Accidentium.*
7. *De descriptione.*

CAP. XVIII.

De Divisione.

Parag. 1. *Distinctio vocis ambiguæ.* DIvisio est latioris in angustiora deduct Quæ si sit *Nominis*, *Distinctio*; *si Divisio* magis propriè appellatur. *Distinctio ambiguæ vocis in sua significata distributio*: canis in piscem, domesticum animal, & c leste sydus. *Ambiguum* omne prius est d

lum, quam definiendum; aut alio quovis um tractandum: *Indistinctio* enim parit nuas lites: nec aliter constabit, quid, le quo agitur. Nec tamen semper excu-læ sunt omnes significationum minutiæ, quæ sunt cum subjecto negotio con-tæ: aut in quibus error contingere po-si non distinguantur.

ivisio rei Perfecta est totius alicujus rie dicti in partes propriè dictas distri-o. Parag. 2. *Divisio perfecta.*

ue ea ex sc.

- Totius *Universalis* in partes *Subjicibiles*, ut Animalis in hominem & brutum; & hæc propriissimè *dicitur divisio*.
- Totius *Essentialis* in partes *Constitutivas*, ut Hominis in corpus & animam: & hæc *Resolutio* non incommode dici potest.
- Totius *Integralis* in partes *Integrantes* sive *Quantitativas*, ut corpus humanum in sua membra: & *hæc Partitio* dicitur.

itum perpetuo dicitur *Divisum*: *Partes* in ; dividitur, *Membra Dividentia*

. *Membra absorbeant totum divisum.*

. *Divisum esto latius singulis suis membris*; *justum universis.*

Membra condividentia sint contradistincta & sita; ita ut confundi nequeant, vel coin-re. Parag. 3. *Canones divisionis perfectæ.*

. *Divisio fiat in membra proxima & immedi-& (quam fieri commodè potest) paucissima.* roximis porro ad remotiora & minutiora *endendum per subdivisiones* Dichotimiæ *laudatissimæ*, ubi commodè haberi pos-

sunt

sunt non tamen nimium superstitiosè & anxiè ubique venandæ; quod faciunt *Ramai*

Parag. 4. *Divisio imperfecta*

Divisio rei Imperfecta est Totius improprii ir partes improprias, vel *Totius per accidens* ii partes per accidens distributio. Illo mod dividitur *species infima* in individua : *& compositum inartificiale* in suas partes. Hoc ver *Subjectum* in accidentia, vel è contra : *Effectu* per suas causas, vel è contra : *Res* deniqu *omnes* per objecta, aut circumstantias suas.

Quæstiones Decimioctavi Capitis.

1. *De distinctione ambigui.*
2. *De toto & parte.*
3. *De divisione perfecta.*
4. *De divisione imperfecta.*
5. *De subdivisione.*

CAP. XIX.

De Identitate & Diversitate

Parag. 1. *Identitas & Diversitas.*

DEfinitioni conjuncta quodammodo e *Identitas*; *Divisioni Diversitas*. Est a tem *Identitas* rerum convenientia, secundu quam aliqua quoquo modo dicuntur esse u & eadem. *Diversitas* vero rerum distincti secundum quam aliqua quoquo modo dicu tur differre. Quot modis dicitur *Idem*, t modis & *Diversum*: utrumque sc. tribu *Genere*, *Specie*. & *Numero*.

Genere

Eadem ſunt, quæ ſub aliquo eodem genere continentur: Sive *proximo*, & dicuntur *Eadem genere proximo*, ut Homo & Brutum: ſive *remoto*, & dicuntur *Eadem genere* Simpliciter: ut Homo & Lapis: ſive *Analogo*, & dicuntur *Eadem proportione*: ut Pes & Columna. Parag 2. *Generica.*

Differunt, quæ ſub diverſis generibus (non ſubalternatim poſitis) continentur. Sive ita, ut in nullo prorſus genere eodem conveniant, & dicuntur *Toto genere diverſa*: ut Homo, & numerus: ſive ita, ut in aliquo ſaltem remoto conveniant, & dicuntur ſimpliciter *Genere diverſa*: ut Homo & Lapis.

Poſſunt ergo ea differre *genere proximo*, quæ ſunt eadem *genere remoto*, ſed nec quæ ſunt eadem genere proximo, poſſunt ullo genere differre; nec ullo genere eſſe eadem, quæ differunt *toto genere.*

Specie

Eadem ſunt, quæ ſub eadem *infima ſpecie* continentur: ut *Socrates & Plato.* Parag. 3. *Specifica.*

Differunt, quæ aut ipſæ ſunt *infimæ contradiviſæ ſpecies*, aut ſub eis continentur: ut *Homo & Equus, Socrates & Bucephalus.*

Numero eadem ſunt, quæ dicunt eandem rem ſingularem: *Differunt*, quæ diverſum numerum conſtituunt. Quorum utrumque tribus modis contingit, ſcil. *Realiter*, *Formaliter*, & *Ratione* Parag. 4. *Numerica.*

Realiter eadem ſunt, quæ cum dicant eandem rem ſingularem, habent tamen diverſos *conceptus Definitos.* Parag. 5. Realis.

Atque hæc sunt duplicia, vel
- *Per se*, quando unum non po esse sine altero absque contrad one: ut *Homo & Risibilis*: & cuntur simpliciter *Eadem Real*
- *Per Accidens*, quando haben vel ut subjectum & accidens *Mel & Dulce*, vel ut *Accidentia* e dem subjecti, ut *Flavum & dul Melle*: & dicuntur *Eadem Subj*

Differunt vero *realiter*, quorum unum po esse sine alio absque contradictione: vel sunt in diversis subjectis, aut diversa subj

Parag. 6. *Formalis.* *Formaliter eadem sunt*, quæ habent eun conceptum definitivum: *Differunt*, qua versos. Utrumque *adæquate*, vel *inadæq* Inadæquate ea simul & *eadem sunt & diff formaliter*, quorum unum includit concep alterius, & aliquid amplius: ut *Homo Animal*: *Adæquate & formaliter eadem* quæ habent eundem omnino conceptum parte rei, ita ut sola evolutione definiti differant, ut *Ensis* & *Gladius*, *Homo* & *An Rationale*: & quæcunque in universum, sunt diversa nomina ejusdem significati aut se habent ut *Definitio* & *Definitum*. *quate & formaliter differunt*, quæ habent ceptus omnino diversos, ita ut unum nihi cludat alterius in primo modo *dicendi pe* ut *Homo & Risibile*.

Parag. 7. *Rationalis* *Ratione eadem sunt*, quæ habent concep omnino eundem ex parte intellectus: ut *est idem sibi ipsi*, & universum quæcunque in tertio modo *dicendi per se*. *Ratione runt*, quæ sola operatione intellectus di guuntur; ut in hac propositione homo est termini differunt solum ex parte nostri

lectus: hac ratione sc. quod primum ly *homo est subjectum*, posterius *prædicatum*.

Identitati & *Diversitati* affines sunt *Æqualitas*, & *Inæqualitas*: *Similitudo* etiam & *Dissimilitudo*. *Æqualia* sunt quorum quantitas est eadem: ut *decem & decem*. *Inæqualia* sunt, quæ differunt secundum majorem & minorem Quantitatem: ut *quinque & decem*. *Similia* sunt, quæ conveniunt vel in *Qualitate*, vel in *Actione* aut *Passione*, aut *Relatione* consequente qualitatem: ut *Æthiops* & *Corvus*. *Dissimilia*, quæ in aliquo istorum distinguuntur: ut *Cygnus* & *Corvus*. Parag. *Æqualit & similitudo.*

Quæstiones Deciminoni Capitis.

1. *De triplici Identitate & Diversitate.*
2. *De Identitate Reali.*
3. *De Identitate Formali.*
4. *De Identitate Rationis.*
5. *De Æquali & Inæquali.*
6. *De Simili & Dissimili.*

FINIS LIBRI PRIMI.

LOGI-

LOGICÆ AI
Compendiu

LIB. II.
De Propositionil

CAP. I.
De Propositionis Partib.

Parag. 1. *Interpretationis definitio.*

SECUNDUM *mentis Actum* Logicæ Pars, quæ de *P* est: quam exequitur *Aristi* bro *de Interpretatione.* Est *terpretatio*, vox res ipsas & anim de rebus significans ex *instituto.* (tur enim se quatuor ista, idque h *Res, Conceptus, Voces, Literæ.* Quc *Conceptus* sunt à natura, & proir eadem. *Voces* vero & *Literæ* ex Humanâ; & proinde non sunt dem, sed arbitrariæ, & pro locor porum varietate aliæ atque aliæ. *Co* signa sive notæ rerum, *Voces* co *Literæ* vocum.

Interpretatio vel est *Simplex*, sive Pars Oratonis; vel *Composita*, sive Oratio. *Partes Orationis* sunt duæ, *Nomen* & *Verbum*. *Nomen* est Interpretatio *simplex* sine tempore: vel plenius, est *Vox significativa ad placitum sine tempore, cujus nulla pars separata aliquid significat, finita & recta*; ut Homo. *Verbum* est interpretatio simplex adsignificans tempus: vel plenius, est *Vox significativa ad placitum cum tempore, cujus nulla pars separata aliquid significat, finita & recta*; ut Currit. Est autem *significare cum tempore*, ultra principale Significatum connotare etiam aliquod discrimen temporis *præsentis*, sc. *præteriti aut futuri*. *Logicis* sola nomina recti casus, *Nomina*: & verba indicativi modi, *Verba* censentur; ut *Socrates*, *Currit*: reliqua *Casus Nominum & Verborum* appellantur; ut *Socratis*, *Currere*. *Finita* Nomina & Verba sunt, quæ certum aliquod significant: & *positive* semper exprimuntur, ut *Homo*, *Currit* *Infinita*, quæ non: & exprimuntur *Negative*: ut *Non homo*, *Non currit*. Parag. 2 *Nomen & Verbum.*

Interpretatio composita, sive *Oratio*, est Vox significativa ad placitum, cujus partes separatæ aliquid significant: ut *Homo Currit*, Multæ sunt Orationum species: quarum reliquæ, quum inserviant potius interpretandis animi affectibus, quam cognitioni, ad *Rhetoricam* magis propriè pertinent, vel *Poeticam*. Ea sola *Logica* est, quæ aliquid indicat esse, aut non esse: quam *Pronunciatum*, aut *Effatum*, aut *Enunciationem*, aut *Axioma*, aut alio aliquo nomine indigitarunt nonnulli; plerique *Propositionem vocant*. Est autem Propositio *Oratio indicativa, verum vel falsum significans sine ambiguitate*. Ejus æternum & adæquatum Parag. 3 *Definitio Propositionis.*

κειτήριον eſt, *Verum vel falſum ſignificare*
poſitio cui Ambiguitas ineſt, (ſive ea
vocatio ſit, in voce aliquâ ſimplici; ſiv
phibolia, in tota ſyntaxi) ante factam
nem, non eſt *una*, ſed *plures*.

Parag. 4. Partes Orationis Syncategorematicæ.

Ad efficiendam *Propoſitionem* complex
minis & Verbi & abſolutè eſt *neceſſaria*,
nino *ſufficit*, ita ut nec ſine iſtis duobus
poſſit ulla Propoſitio, nec præterea qui
aliud requiratur. Unde iſta duo ſolur
priè ſunt *partes Orationis Logicæ*: & di
Categoremata, ſive *Termini*, aut *Partes*
rematicæ; ſive ſunt Termini per ſe ſignifi
aptique de uno aut pluribus dici. Reper
tamen in Propoſitionibus non raro præ
men & *Verbum* aliæ etiam voces, quæ S
goremata appellantur, aut *Termini Syn*
rematici, qui nihil per ſe ſignificant, r
cuntur de aliquo, ſed tantum *Categore*
adjumenti nonnihil afferunt ad certum
onis ſenſum efficiendum. Cujuſmodi ſi
na quantitatum, *particula negativa*, *exc*
&c. His ſublatis, nihilominus integ
ſtabit Propoſitio: quare non ſunt o
magis dicendæ *partes orationis*, ſi propr
qui velimus, quam *claviculi & pix*; q
hibentur tantum ad lignorum & tab
compagem, dici poſſunt domus aut nav
tes. Etſi ſint iſtorum *Syncategorematum*
nulla permagni ſæpenumero momenti
ritatem aut falſitatem propoſitionis imi
dam, & quævis in iis vel leviſſima imn
(ſive ipſius *termini*, ſive *loci* tantum)
ubi videri poſſet parum referre, in
pariat deceptionem.

nen & Verbum sunt partes propositionis *es*; signant tamen *Reales*: unde *partes* *es* dicuntur, sicut *Reales* (qui & termini) *Signatæ*. *Terminus* est, quo constituitur, quem resolvitur propositio. Sunt autem ini tres; *Subjectum*, *Prædicatum*, *Copula*: m *Subjectum* & *Prædicatum* à Nomine tur; *Copula* à Verbo. Ita ferè institui tyrones in scholis de numero & natura inorum: Sed secundum doctrinam *Ari-* atque ipsam rei veritatem, statuendi s essent *duo* tantum Termini, *Subjectum* *edicatum*. Quorum Subjectum perpetuo *men*: Prædicatum *Verbum*, aut per se m, aut Nomini conjunctum. *Copula* *verbalis* non est proprie *pars* aut *terminus* propositionis: sed *Syncategorema* perti- id *prædicatum*, ut ejus pars E. g. in ista sitione *Socrates est justus*, ly *Socrates* est n, & subjectum propositionis, & totum *st justus* est *verbum*, & *prædicatum* propo- is. Et in ista *Ambulare est moveri*; ly *Am-* est Nomen & Subjectum; ly *est moveri* um & Prædicatum. Cæterum quoniam st persæpe tyronum (quorum maxime riam ista meditamur) dediscenda potius e, quam insolita: nobis sat erit tritam re semitam, nec veniam desperare, com- m errantibus errorem

Parag. 5. Termini Propositionis.

jectum (quod & Thema dicitur, & Sup- m) est *nomen illud præcedens copulam, cui catum attribuitur*; *prædicatum* (quod & butum & Oppositum, & Adjectum dici- *st nomen illud sequens copulam, quod sub- attribuitur* *Copula* (sive vinculum ver- *st verbum substantivum prædicatum cum*

Parag. 6. Definitiones Terminorum.

sub-

ſubjecto connectens Ut in hac propoſition *eſt Animal*: ly *Homo* eſt ſubjectum, ly Prædicatum, ly *eſt Copula*.

Parag. 7. Canones Terminorum.

1. *Subjectum & prædicatum æſtimant ex ordine Syntaxis, non loci.* Contingit multoties *cryptica* quædam partium p tionis inverſio, quâ fit ut tranſpoſitis te prædicatum primo loco, noviſſimo ſub collocetur: ut in hâc Propoſitione, *Sa ma res eſt abſtinentia*; ly *Abſtinentia* jectum.

2. *Termini non ſemper omnes exprimu propoſitione.* Id quod contingit, cum terminus vel ſubintelligitur, vel in a plicitè includitur. Cujuſmodi propo *Implicitæ* dicuntur: quæ ut *Explicit* ſupplendum eſt quod intelligitur: ut *M firma*, ſupple Copulam *ſunt*; & reſolv ſi quid alteri includitur: ut *Socrates cu* ſolve verbum adjectivum in copulam ſubſtantivi & participium, *eſt currens*.

3. *Prædicatum dignior eſt terminus i ſitione.* *Prædicatum* enim habet ration *mæ*, ſicut ſubjectum *Materiæ*: & eſt f gis univerſale, quam Subjectum.

4. *Termini propoſitionis debent eſſe int verſi*: ſc. aut re ipſa, ut *Socrates curr* ſaltem reſpectu noſtræ cognitionis, ut *eſt gladius*. Identicæ enim *prædicatior* promovent cognitionem. Sed *Ploce R* non eſt identica *prædicatio*, propter ficatam ex vi Emphaſis ſignificationem

Quæſtiones Primi Capitis.

1. *De libro* περὶ ἑρμηνείας Ariſtotel
2. *De Interpretationibus*
3. *De Nomine & Verbo*.

4. *De Propositionis nomine & definitione.*
5. *De terminis Categorematicis & Syncategorematicis.*
6. *De terminis Propositionis.*

CAP. II.
De Suppositione Terminorum.

TErminis Propositionis respectu significationis accidunt *Suppositio, Ampliatio, & Restrictio*: quarum Suppositio ipsam significationem, reliquæ latitudinem potius significationis respiciunt. Suppositio est *acceptio termini in Propositione pro eo, quod quomodocunque significat.* Non est ipsa significatio, sed Determinatio significationis: & à significatione in eo differt, quod Significatio sit *ipsius vocis*; Suppositio vero *termini* compositi quodammodo ex *voce* ut materiali, & *significatione* ut formali. Parag. 1. *Definitio suppositionis.*

Unde sequitur Suppositionem aliam esse *Materialem*, *Formalem* aliam. *Suppositio Materialis* est, quando terminus supponit pro suo materiali, sive pro ipsa voce: *Formalis*, quando pro formali, sive pro re significata: ut in istis, *Homo est dissyllaba dictio, Currit est verbum*; ly *Currit* supponit materialiter, & accipitur pro ipsissimet vocibus: in ista vero *Homo est Animal*; ly *Homo* supponit formaliter, & accipitur pro re significata. Parag. 2. *Suppositio materialis & formalis.*

Suppositio Formalis alia est:

- *Impropria*; quando vox accipitur pro eo quod impropriè significat: ut in ista, *Aquilæ captæ sunt*, ly *Aquilæ* supponit impropriè pro signis Militaribus. Parag. 3. *Propria & impropria.*
- *Propria*, quando vox accipitur pro eo quod propriè significat: ut ly *Homo* in ista, *Homo est Animal.*

Eſt autem *Propria* Vocis Significatio ea, ad quam ſignificandam *vox* primo eſt impòſita. *Impropria* vero ea, ad quam ſignificandam vox à propria ſignificatione transfertur per tropum.

Parag. 4. *Simplex & Perſonalis.* Suppoſitio Propria aut *Simplex* eſt, aut *Perſonalis.* Utraque rurſus aut *ſingularis termini, aut communis.* Suppoſitio ſimplex eſt *acceptio termini ſingularis, vel communis, præciſe pro ſuo immediato ſignificato.* Terminus Singularis tunc cognoſcitur *ſupponere ſimpliciter*, quando non poſſunt inferri ſua ſuperiora: ut ly *Socrates*, in iſta, *Socrates eſt individuum*: non enim licet inferre, ergo *homo*, ergo *animal eſt individuum.* Terminus vero communis tunc, quando non poſſunt inferri ſua inferiora; ut ly *Homo* in iſta, *Homo eſt ſpecies:* non enim licet inferre, ergo *aliquis hominum ſingularium eſt ſpecies.*

Parag. 5. *Diſcreta & communis.* Suppoſitio *Perſonalis* eſt *acceptio termini etiam pro ſuis mediatis ſignificatis*: quæ ſi ſit Termini ſingularis, *Diſcreta* dicitur; *Communis*, ſi communis. Terminus ſingularis tunc ſupponit *perſonaliter*, cum poſſunt inferri ſua ſuperiora; ut ly *Socrates* in iſta, *Socrates currit*: licet enim inferre, ergo *homo*, ergo *animal currit.* Terminus vero Communis tunc, cum poſſunt inferri ſua inferiora; ut ly *Homo* in iſta, *Homo currit*: licet enim inferre, ergo *aliquis ſingularium* hominum currit.

Parag. 6. *Suppoſitio naturalis.* Suppoſitio Communis vel *Naturalis* eſt, vel *Accidentalis*: *Suppoſitio Naturalis* (quæ & *Doctrinalis* dicitur, quod in docendis diſciplinis ea fere utamur,) eſt acceptio Termini communis *pro* omnibus ſuis inferioribus,de quibus *poteſt prædicari*, ſine certi temporis reſpectu: ut in iſtis, *Homo eſt animal*, Cœlum eſt rotundum;

ly *Homo*, & ly *Cœlum* ſupponunt *naturaliter*. Id quod fit in omnibus propoſitionibus quæ ſunt æternæ veritatis, in quibus vulgatum illud, *Copulam abſolvi ab omni Nunc & Tunc.*

Parag. *Supposit Accidentalis.*

Suppoſitio Accidentalis eſt acceptio termini *communis* pro omnibus ſuis inferioribus, non ſimpliciter, ſed ſecundum exigentiam certi temporis importati per adjectum: ut in iſta, *homo currit*, ly *homo* ſupponit *accidentaliter*, pro ſingularibus hominibus tantum qui nunc ſunt, non qui fuerunt, aut erunt; & *conſimiliter* in iſtis, *homo currit*, *homo cucurrit*, mutatis mutandis. Id quod fit in omnibus propoſitionibus, quæ non ſunt æternæ veritatis, in quibus *copula non abſolvitur a Nunc & Tunc*.

Parag. *Supposit. distributiva.*

Suppoſitio *communis* rurſus quadruplex eſt; ſcil. *Diſtributiva*, *Copulata ſive Collectiva*, *Determinata*, & *Confuſa*: quarum *Diſtributiva* & *Collectiva* reſolvuntur in ſua inferiora mediante conjunctione copulativâ; *Determinata* vero, & *Confuſa* mediante conjunctione disjunctivâ. *Suppoſitio Diſtributiva* eſt, cum terminus communis ſigno univerſali affectus ſupponit pro omnibus ſuis inferioribus *ſeorſim*. Quod fit duobus modis.

Vel enim diſtribuitur in

- *Singula generum*; cum terminus ſupponit pro ſingulis individuis ſub ſe contentis: ut lý *Homo* in iſta, *Omnis homo eſt animal*; id eſt, omnis *ſingularis* homo.
- *Genera ſingulorum*; cum terminus ſupponit non pro ſingulis individuis, ſed pro ſingulis individuorum generibus ſeu ordinibus: ut ly *Vinum* in iſta, *Omne Vinum venditur a Socrate*, id eſt, omne genus vini.

Parag. 9. *Distributiva resolutio.* Resolvuntur supponentia *distributive* subsumendo singula inferiora, pro quibus supponunt, cum altero termino propositionis seorsim, mediante conjunctione copulativâ: Ut ista, *Omnis homo est animal*, resolvitur sic, *Iste homo est animal, & iste homo est animal*, &c. addendo ly *Animal* singulis seorsim: & ista, *Omne vinum venditur a Socrate*, resolvitur sic, *Hoc genus vini venditur, & illud genus vini venditur*, &c.

Parag. 10. *Suppositio Collectiva.* Suppositio *Copulata, sive Collectiva*, est cum terminus communis signo universali affectus supponit pro omnibus suis inferioribus *collective*: ut ly *Elementa* in ista, *Omnia Elementa sunt quatuor. Collective* autem supponentia resolvuntur, subsumendo singula inferiora, pro quibus supponunt, cum altero termino propositionis conjunctim, mediante conjunctione copulativa: ut ista, *Omnia Elementa sunt quatuor* resolvitur sic, *Istud Elementum, & istud, & istud, & istud sunt quatuor*, addendo ly *quatuor* universis conjunctim: nam de singulis seorsim falsum esset.

Parag. 11. *Suppositio Determinata.* *Suppositio determinata* est acceptio termini communis sine signo, vel cum signo particulari, pro aliquo omnium suorum inferiorum disjunctive: ut in istis, *Homo currit, Aliquis homo currit*, ly *Homo* supponit *determinate* pro aliquo singularium hominum Et resolvuntur hoc modo supponentia subsumendo singula inferiora pro quibus supponunt, cum altero termino propositionis seorsim mediante conjunctione disjunctivâ: Ut ista, *Homo currit*, resolvitur sic, *vel iste homo currit, vel iste homo currit*, &c. addendo ly *currit* singulis seorsim.

Su

positio confusa est acceptio termini com- Parag. 12.
s sine signo, vel cum signo particulari, *Suppositio*
mnibus suis inferioribus disjunctivè: ut *Confusa.*
is *Navis est necessaria transfretandum, Ali-*
'avis est, &c. ly *Navis* supponit pro omni
confuse. Et resolvuntur confuse suppo-
ı, subsumendo singula inferiora, pro qui-
upponunt, cum altero termino proposit-
conjunctim, mediante conjunctione dis-
vâ: Ut ista, *Navis est necessario,* &c. *Vel*
avis, vel ista, vel ista, &c. *est necessaria,*
ıdo ly *Necessaria* universis conjunctim:
le singulis seorsim falsum esset.
ctiones *Syncategorematicæ,* & præcipuè Parag. 13.
itatum signa, terminorum suppositiones *De regulis*
s modis variant: de quibus, ut & reso- *suppositio-*
ıe Suppositionum, *Summularii* satis ope- *num.*
egulas tradiderunt. Sed quas *Logicæ* stu-
s per attentam terminorum in propositi-
onsiderationem ex iis quæ jam dicta sunt
: facilè observabit.

Quæstiones Secundi Capitis.

De definitione, & usu suppositionis.
De suppositione materiali & formali.
De propria & impropria.
De simplici & personali.
De discreta & communi.
De naturali & accidentali.
De distributiva & collectiva.
De determinata & confusa.

CAP.

CAP. III.

De Ampliatione & Restrictione.

Parag. 1. *Definitio ampliationis & restrictionis.* AMplitudo termini est *dilatatio suppositio* *ejus ultra suum statum respectu tempo* *Restrictio* vero, *ejusdem coarctatio circa suum s* *tum*. Dicitur autem terminus *habere statum su* cum supponit pro suis significatis præcise s cundum exigentiam temporis in princip copula; ut in ista, *Aliquis homo disputat*, *homo* habet statum suum, & supponit præci pro homine qui nunc est: *Ampliari* vero, cu suppositio ejus extenditur ad plura: *Restri* cum contrahitur ad pauciora significata, qu pro exigentiâ temporis in principali copula.

Parag. 2. *Quinque temporum differentiæ* Sunt autem *Temporis differentiæ* (prout h spectantur) quinque, *Temporis* sc. *Præsent* *Præteriti*, *Futuri*, *Possibilis*, & *Imaginarii*. S cundum harum differentiarum plures, n omnes (*disjunctim*) contingit terminum *a* *pliari*: atque terminus sic Ampliatus deb resolvi in sua significata secundum eas, me ante conjunctione disjunctivâ; Est ergo *A* *pliatio* quadruplex; prout *secundum duas*, *tr* *quatuor*, *vel omnes* temporis differentias conti git *terminum ampliari*.

Parag. 3. *Ampliatio secundum duo tempora.* *Ampliatio prima* est secundum *duas tempo* *differentias*: quod etiam fit duobus modi Primo, cum terminus ampliatur ad *præsent* & *præterita*: quomodo ly *sedens* in ista, *sed* *surrexit*, ampliatur, ut supponat pro eo qui s det, aut sedebat; & ly *domum* in ista, *destr* *domum*, sc quæ est, vel fuit. Altero, cu

terminus ampliatur ad *præsentia* & *futura*: quomodo ly *Vivens* in ista, *Vivens morietur*, ampliatur, ut supponat pro eo qui vivit, aut vivet: & ly *domum* in ista *Ædifico domum*, sc. quæ est, vel erit. Verba præteriti temporis semper ampliant subjectum ad præsentia & præterita; & futuri ad præsentia & futura: Termini *posterioritatis*, aut *definitionis* ampliant terminum cui applicantur, ad præsentia & præterita; *inceptionis* vero, aut *prioritatis* ad præsentia & futura.

Ampliatio secunda est secundum *tres differentias temporis*; cum sc. terminus ampliatur ad *præsentia*, *præterita* & *futura*: quomodo ampliatur ly *Natus* in istâ, *Omnis natus morietur*, sc. qui est, fuit, vel erit natus. Verba futuri temporis hoc modo semper ampliant subjecta præteriti. Parag. 4. *Ampliatio secundum tria tempora.*

Ampliatio tertia est secundum *quatuor differentias temporis*: cum sc. terminus ampliatur ad *præsentia*, *præterita*, *futura* & *possibilia*: quomodo ly *Flos* ampliatur in ista, *Flos est corruptibilis*, sc. qui est, fuit, erit, aut potest esse. Verbum *Potest*, & nomina ac adverbia illud includentia, hoc modo semper ampliant subjecta. Parag. 5. *Ampliatio secundum quatuor tempora.*

Ampliatio quarta, & maxima, est secundum *omnes differentias temporis*: cum sc. terminus ampliatur ad *præsentia*, *præterita*, *futura*, *possibilia* & *imaginaria*; quomodo ly *Opes* sumitur in ista, *Avarus appetit opes*, sc. quæ sunt, fuerunt, erunt, possunt esse, vel imaginari. Verba appetitus, aut intellectus, & similia, hoc modo semper ampliant terminum, cui velut objecto applicantur. Parag. 6. *Ampliatio secundum omnes temporis differentias.*

Re-

[illegible] [illegible] est; sicqu [illegible] ad paucio [illegible] si [illegible] pronomen, qu [illegible] ut in ista, Ho [illegible] sive adjectivum n [illegible] cognoscit se; si [illegible] ut in ista, Poeta V [illegible] sive casus obliquus: ut in is [illegible] in quibus omnibus su [illegible] quae adduntur, [illegible] pro paucioribus.

Parag. 8. Alienatio & Diminutio.

Alienatio est [illegible] cum additu facit terminum cui additur [illegible] propriè impropriè: ut in ista, ho [illegible] ly Homo alie [illegible] per illud additum ly Pictu

Diminutio est [illegible] cum addit

Restrictiones [illegible] sunt

diminuit integram significat nem termini cui additur: ut ista, [illegible] albus dentibus, Albus diminuitur per additum dentibus. Terminus diminu appellatur [illegible] secundum qu non diminutus dictum simplici

Quaestiones Tertii Capitis.

1. De usu ampliationis & restrictionis.
2. De utriusque definitione.
3. De modis Ampliationis.
4. De modis Restrictionis.
5. De Alienatione & Diminutione.

C A

CAP. IV.

De Divisionibus Propositionis.

TRifariam *dividitur* Propositio (quoad Parag. 1.
non restringitur ad certam materiam) *Triplex*
sc. secundum *Substantiam*, *Qualitatem*, & *Quan-* *divisio Pro-*
titatem. Triplici divisioni triplex aptatur *positionis.*
Quæstio: *Quæ*, quæstio Substantiæ; *Qualis*, Qualitatis: *Quanta*, Quantitatis: unde versiculus,

Quæ? Ca. vel Hyp. Qualis? Ne. vel
Aff. Un. Quanta? Par. In. Sing.

Quoad substantiam Propositio dividitur in Parag. 2.
simplicem, sive Categoricam; & *Compositam*, quæ *Divisio*
& Synecdochicè *Hypothetica*. *Simplex sive Ca-* *propositio-*
tegorica est, quæ constat unico subjecto, unico *nis quoad*
prædicato, & unica verbali copula; ut *homo* *substanti-*
est animal. Ejus materia immediata sunt sim- *am.*
plices termini: Forma, unio terminorum per verbum. *Composita* (*seu hypothetica late sumpta*) est, quæ constat ex pluribus *Categoricis* per conjunctionem unitis; ut *si homo sit Animal, tum homo est Corpus*. Ejus materia immediata sunt *Categoricæ* Propositiones: forma, unio *Categoricarum* per conjunctionem.

Propositio *Categorica Pura est*, vel *Modalis*; Parag. 3.
Pura (*sive de inesse*) est, in qua prædicatum *Propositio*
purè affirmatur, vel negatur de subjecto; ut *pura &*
homo est Animal. Pure *affirmatur*, aut *negatur*, *modalis.*
quod simpliciter dicitur inesse, aut non inesse; *hoc est, non expresso inessendi aut non inessendi modo*; unde & Propositio *de inesse* ap-

pellatur. *Modalis* est, in qua exprim
dispositionis prædicati cum subject
cesse est hominem esse Animal.

Parag. 4 *Divisio propositionis quoad qualitatem vocis.* Quoad Qualitatem Propositio Cat
viditur in *Affirmativam* & *Negativa*
iterum in *Veram* & *Falsam*. Quaru
num ista *Rei*, illa *Vocis* qualitaten
Quæstio Qualitatis de *vocis* qualitat
genda est, non *rei*. *Affirmativa* e
prædicatum de subjecto affirmatur
est animal *Negativa*, in qua negatur
non est lapis. Qualitas propositionis
est penes principalem copulam, q
afficiatur negatione, tota propositi
mativa : ut *Non animal est non homo*
est *homo non est lapis* : Notæ enim
Non, &c. nisi afficiant copulam,
nem faciant licet(ex altero vel utro
no) *infinitam*, non faciunt *negativ*

Parag. 5. *Divisio propositionis quoad qualitatem rei.* Propositio *vera* est, quæ cum re
sive quæ dicit id quod est esse, au
quod non est ; ut *Homo est animal*,
lapis ; *Falsa*, quæ cum re dissenti
dicit id esse quod non est, aut qu
esse ; ut *Homo est lapis*, *Homo non es*

Ut in propositione cognoscat
qualitatis ad qualitatem (qualitati
qualitatem *Vocis*) notanda est mate
tionis diversa. *Materiam* dico, non
enim sunt termini ; sed *Circa qu*
spicit significationem.

Estque ea triplex
- *Necessaria* ; cum præ convenit subjecto ex ut non possit res alite ut *Homo est animal.*
- *Impossibilis* : cum pr

repugnat naturæ subjecti, ut non possit res ita se habere: ut *Homo est lapis*.

Contingens: cum prædicatum ita se habet indifferenter ad subjectum, ut ei naturaliter nec conveniat, nec repugnet: ut *Homo est doctus*.

materia *Necessaria*, propositiones affirma- semper sunt veræ, negativæ falsæ: ut ly *est animal*, vera est; ly *Homo non est ani-* falsa.

Parag. 6. *Veritas & falsitas propositionum quantum ad materiam.*

materia *Impossibili*, propositiones affirma- semper sunt falsæ, negativæ veræ: ut ly *est lapis*, falsa est; ly *Homo non est lapis*,

materia *Contingenti*, nec affirmativæ, nec ivæ sunt semper veræ, aut falsæ; utræ- nim vel veræ esse possunt vel falsæ: ut *est doctus*, *Homo non est doctus*.

Parag. 7. *Propositio Universalis.*

ioad quantitatem, Propositio *Categorica* *Universalis*, *Particularis*, *Indefinita*, vel *laris*. *Universalis* est cujus subjectum est nus communis cum signo *universali*. Sig- iversalia sunt *omnis*, *nullus*, *uterque*, *neuter*, it Omnis *homo est animal*, *Nullus homo est*

Signa universalia, quando faciunt sub- n supponere *distributive in singula gene-* iciunt propositionem perfectè & simpli- universalem: secundario vero & imper- universalem, quando faciunt subjectum inere *distributive in genera singulorum*, vel *collective*.

Parag. 8. Particularis.

ticularis Propositio est cujus subjectum minus communis cum signo *particulari*. *particularia* sunt *Aliquis*, *Quidam*, Aliquis : ut *Aliquis homo est doctus*, *Quidam homo*

non est doctus. Aliqua signa particularia faciunt propositiones, etsi non universales, proximas tamen universali; ut *Plerique divites sunt avari.*

Parag. 9. *Indefinita.* Propositio *Indefinita* est, cujus subjectum est terminus communis sine aliquo signo: ut *homo est animal, homo non est doctus.* Indefinita in materiâ contingenti, æquipollet *particulari*; in necessaria vero, vel impossibili, *universali.* Indefinitarum præcipuus usus est in propositionibus, quas vocant *de Idea*, quibus non rectè apponitur universale signum, etsi æquipolleant universalibus, ut *Cælum est rotundum*, indefinite dicimus, potius quam *Omne Cælum*, universaliter. Et in iis quæ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ significant, & sunt universalibus proximæ, ut *Divites sunt avari.* Et in iis etiam in quibus subjectum supponit materialiter, vel etiam simpliciter: ut *homo est nomen, animal est genus* istæ enim nec universalibus æquipollent, nec particularibus, sed potius singularibus: nam ly *homo* & ly *Animal*, id est, *hæc vox homo hic terminus Animal*, sunt singularia.

Parag. 10. *Singularis* Propositio *Singularis* est, cujus subjectum vel est terminus singularis, vel terminus communis *singularizatus.* Ut, *Socrates currit. Hic homo non est doctus.* Subjectum quovis (*determinato*) modo individuum facit singularem propositionem.

Parag. 11. *Divisiones aliæ.* Sunt & aliæ *divisiones Propositionum* præter jam dictas, quibus in Republica Logica suus est locus, & usus. Quarum præcipuæ sunt istæ.

1. Propositio est vel *Una*, vel *Plures.* Propositio *Una* est, in qua unum uni attribuitur. *Unum* autem intellige vel terminum simplicem

cumque univoce sumptum: quomodo hæc propositio est una, *Homo est animal*: vel saltem *terminum compositum* ex iis quæ naturaliter conjungi possunt, ita ut ex ipsis fiat unum quid: quomodo hæc propositio est una, *Homo est animal rationale mortale.* Propositiones *Plures* sunt, 1. Ubi aut subjectum, aut prædicatum est terminus æquivocus æquivocè sumptus; ut *Canis est substantia.* 2. Ubi vel subjectum, vel prædicatum, vel utrumque est multiplex, & non unum: ut Socrates & Plato *disputant*; *Homo vivit & currit*; Socrates *sedet, &* Plato *currit.* 3. Ubi occurrit terminus compositus ex quibus naturaliter non fit unum per se: ut Socrates *est albus, sutor est musicus.*

2. Propositio vel est *secundi adjacentis*, vel *tertii*; *secundi adjacentis* est, in qua copula non est separata à prædicato: id quod fit, quoties verbum vel adjacens attribuitur subjecto; ut *Homo est, homo ambulat.* Propositio *tertii adjacentis* est, in qua copula verbalis est sejuncta à prædicato: ut *Homo est animal.*

3. Propositio omnis est vel *Finita*, vel *Infinita*. *Finita* est, cujus omnes termini sunt finiti: ut *homo currit. Infinita* est, cujus aliquis terminus est infinitus. Propositiones *tertii adjacentis* possunt esse ex omni parte infinitæ: *secundi* vero, non nisi ex parte subjecti tantum. Propositionem contingit *infinitam* esse tribus modis: sc. 1. de subjecto infinito; ut *non homo currit.* 2. de prædicato infinito; ut *homo est non justus.* 3. de utroque termino infinito: ut *non homo est non risibilis.*

Quæ-

Parag. 9. *Distributiva resolutio.* Resolvuntur supponentia *distributive* si sumendo singula inferiora, pro quibus supp nunt, cum altero termino propositionis se sim, mediante conjunctione copulativâ : ista, *Omnis homo est animal*, resolvitur sic, *homo est animal*, *&* *iste homo est animal*, addendo ly *Animal* singulis seorsim : & i *Omne vinum venditur a Socrate*, resolvitur *Hoc genus vini venditur*, *&* *illud genus vini v ditur*, &c.

Parag. 10. *Suppositio Collectiva.* Suppositio *Copulata*, *sive Collectiva*, est cu terminus communis signo universali affec supponit pro omnibus suis inferioribus *lective*: ut ly *Elementa* in ista, *Omnia Eleme sunt quatuor. Collective* autem supponentia solvuntur, subsumendo singula inferiora, quibus supponunt, cum altero termino pro sitionis conjunctim, mediante conjunctio copulativa : ut ista, *Omnia Elementa s quatuor* resolvitur sic, *Istud Elementum*, *&* *ist & istud*, *&* *istud sunt quatuor*, addendo *quatuor* universis conjunctim : nam de singu seorsim falsum esset.

Parag 11. *Suppositio Determinata.* *Suppositio determinata* est acceptio termi communis sine signo, vel cum signo partic lari, pro aliquo omnium suorum inferioru disjunctive : ut in istis, *Homo currit*, *Aliq homo currit*, ly *Homo* supponit *determinate* p aliquo singularium hominum Et resolvunt hoc modo supponentia subsumendo singu inferiora pro quibus supponunt, cum alte termino propositionis seorsim mediante co junctione disjunctivâ : Ut ista, *Homo curr* resolvitur sic, *vel iste homo currit*, *vel iste mo currit*, &c. addendo ly *currit* singulis orsim.

rna solius *Quantitatis*: *Contradictoria utriusque*: In quibus omnibus, quo fiat *Oppositio* legitima caute videndum, ne non sint in utraque opposita iidem *termini*, idem *ordo terminorum*, eadem *significatio*. & respectu circumstantiarum idem omnino *significandi modus*.

Oppositio *Contraria* est duarum propositionum universalium repugnantia in qualitate: ut, *Omnis homo currit, Nullus homo currit.* Possunt contrariæ ambæ esse simul falsæ (*in materia* scil. *contingenti*) nunquam simul veræ: unde sequitur, ista est vera *ergo* illa falsa: non è contra. Parag. 3. *Oppositio contraria.*

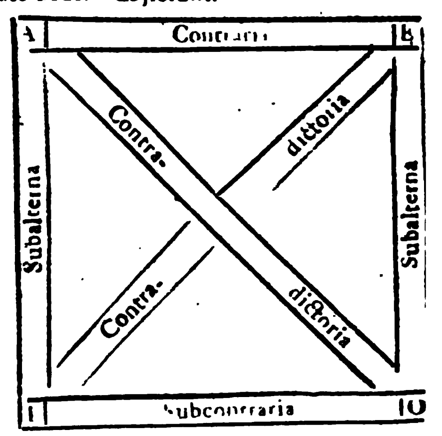
Oppositio *Subcontraria* est duarum propositionum particularium repugnantia in qualitate; ut, *Aliquis homo currit, Aliquis homo non currit.* Possunt subcontrariæ ambæ esse simul veræ (*in materia* scil. *contingenti*) nunquam falsæ: unde sequitur, ista est falsa, *ergo* illa vera; non è contra. Parag. 4. *Oppositio Subcontraria.*

Oppositio (omnium minima) *Subalterna* est duarum Propositionum affirmantium, vel negantium repugnantia in quantitate: ut *Omnis homo currit, Aliquis homo currit*: *Nullus homo currit, Aliquis homo non currit.* Istarum universalis dicitur *Subalternans*, particularis *Subalternata.* In *veritate* subalternata sequitur subalternantem; in *falsitate* subalternans subalternatam: unde sequitur, subalternans est *vera*, ergo subalternata, & non è contra: atque iterum subalternata est *falsa*, ergo subalternans, & non è contra. Parag. 5. *Oppositio Subalterna.*

Oppositio (omnium maxima) *Contradictoria* est duarum propositionum in quantitate, simul & qualitate repugnantia: ita ut unius universalis & alterius particularis altera necessario sit affirmativa, Parag 6. *Oppositio Contradictoria.*

mativa, altera negativa : ut, *Omnis homo curri Aliquis homo non currit Nullus homo currit, Ali quis homo currit* Est secundarium quoddā contradictionis genus, inter binas singulare ut Socrates *currit*, Socrates *non currit* ; atq inter binas indefinitas, sive illæ sint de *Ide* ut, *Cælum est rotundum*, *Cælum non est rotundum* sive de subjecto supponente materialiter, v simpliciter : ut, *Homo est species, homo non species*: Quarum omnium lex una commun est : *Impossibile esse contradictorias* in quavis m teriā *ambas esse simul vel veras, vel falsas.*

Parag. 7. *Schema oppositionum & versiculi.* *Oppositionis* doctrinam hujusmodi ferè Sch mate oculis subjiciunt.

Schemati memoriæ juvandæ ergo versi los adjicimus.

Androgii *contradicunt*, *contraria* Magnes, Fio *subcontraria* sunt, Capiendo subalter

Utrobique, & in angulis Schematis, (ubi *Contraria* ad summum, ad imum *Subcontraria*, ad utrumque latus *Subalterna*, *Contradictoria* ad oppositos angulos collocata sunt) & in vocabulis versiculorum fictitiis *Androgei*, *Magnes*, *Fio*, *Capiendo*; quatuor vocales *A*, *E*, *I*, O, signant quatuor propositionum differentias ex variâ complexione Quantitatis & Qualitatis ortas: quarum *A* valet *Omnis*, & notat universalem affirmativam; *E nullus*, & notat universalem negativam; *I Aliquis*, & notat particularem affirmativam; O *Aliquis non*, & notat particularem negativam: juxta vulgares rhythmos,

Asserit A, negat E, sed universaliter ambo;
Asserit I, negat O, sed particulariter ambo.

Quæstiones Quinti Capitis.

1. *De Oppositione Propositionum in genere.*
2. *De Oppositione Contraria.*
3. *De Oppositione Subcontraria.*
4. *De Oppositione Subalterna.*

CAP. VI.

De Æquipollentia earundem.

Æquipollentia communiter sumpta est duarum propositionum, verbo tenus, quoquo modo discrepantium omnimoda in sensu conspiratio. Quomodo propositio de *Prædicato tropico* æquipollet propositioni de *Prædicato proprio*: ut ista, *Socrates est vulpes*, huic *Socrates est versutus*: etsi Tropicum quam Pro-

Parag. *Definiti Æquipollentiæ.*

prium majorem fere habeant Emphasin. !
in præsenti strictius sumitur Æquipollent
estque *duarum propositionum oppositarum per*
ventum negationis reconciliatio in quantitate,
qualitate, tum vocis, tum rei.

Parag. 2. *jus fun- damentum* Fundamentum hujusmodi *æquipollentiæ* *natura negationis*: cujus apud *Latinos* (*Gr.* enim alia longè ratio est *Negationis* & *Æq pollentiæ*) ea vis est, ut totum id neget, qu cunque post se reperit, quamvis sit vel alt negatio: unde illud, *Duæ negationes faci affirmativam unam.* Pro triplici ergo ne tionis dispositione triplex erit *Æquipollen* ratio: cujus universa doctrina unico hoc v siculo continetur.

Præ, contradict. Post, contrar. Præ, postque Subalt

In quo versiculo ly *Præ* & *Post* signific Præpositionem vel Postpositionem (pr casus exigit) particulæ negativæ *signo* sin & *subjecto.*

Regulæ *Æquipollentiarum* sunt tres.

Parag. 3. *Æquipol- entiarum regulæ.* 1. Alterutri *Contradictoriarum* præposita gatio facit eam æquipollere suæ Contradic riæ. Æquipollent ergo ista, *Non omnis, aliq non: nonnullus, Aliquis. Non aliquis, Null Non aliquis non, Omnis.*

2. Alterutri *Contrariarum* postposita nega facit eam æquipollere suæ contrariæ. Æq pollent ergo ista, *Omnis non, Nullus: Nu non, Omnis*: etsi idoneorum in linguâ Lat authorum frequentior usus effecerit jamd ut ly *Omnis non,* (perinde ac ly non *omnis*) valeat *Aliquis non* haud infrequent quam *Nullus* Quod imprimis tyronibus servandum moneo: quos in Scholis sæpissi

contingit ad ista minus attentos facile decipi, atque miserrime hærere in pice.

3. Alterutri *Subalternarum* præposita simul & postposita negatio facit eam æquipollere suæ oppositæ. Æquipollent ergo ista; *Non omnis non, Aliquis: Non aliquis non, Omnis:* *Non nullus non, Aliquis non.* [*Subcontrariæ* reconciliandæ essent omnino quomodo contrariæ, postponendo sc. negationem, si usus linguæ ferret: sed cum negatio neutri commodè postponi possit subcontrariarum (non *affirmanti*, quod sic eadem esset cum sua opposita, non sensu modo sed & verbis: nec etiam *neganti*; quod sic admitteretur immediatus concursus duarum negationum) de earum conciliatione nulla datur regula.]

Quæstiones Sexti Capituli.

1. *De Æquipollentia communiter dicta.*
2. *De vi negationis.*
3. *De Conciliatione contradictoriarum.*
4. *De Conciliatione contrariarum & subcontrariarum.*
5. *De Conciliatione subalternarum.*

CAP. VII.

De Conversione earundem.

Conversio est mutatio *Subjecti* in locum *Prædicati* & è converso, manente eâdem Qualitate propositionis. In omni conversione legitimâ requiruntur duo: *Commutatio* sc. terminorum (non quoad voces, sed quoad *Parag. 1. Definitio conversionis.*

2642 f 38

Ut *Omnis*
il est homo;
lapis non est

est mutatio Parag 5.
contra, ma- *Conversio*
te, sed mu *per contra-*
. Hoc modo *positionem.*
ve in uni-
ris negativa
e per vocales
o est Animal,
mo; *Aliquis*
us non Tyran-

pitis.

tionem.

---

ii.

compositionis in Parag. 1.
materiæ: sive ...
modo prædica ...
... edi primarii
ntingens & Possi-
ent *Verum & Fal-*
minus recte fit:
minant proposi-
onis

non est doctus. Aliqua signa particularia faci propositiones, etsi non universales, proxi tamen universali; ut *Plerique divites sunt vari*.

Parag. 9. *Indefinita*. Propositio *Indefinita* est, cujus subjectum terminus communis sine aliquo signo: ut *h est animal, homo non est doctus*. Indefinita in teriâ contingenti, æquipollet *particulari*; necessaria vero, vel impossibili, *universali*. definitarum præcipuus usus est in propositi nibus, quas vocant *de Idea*, quibus non re apponitur universale signum, etsi æquipolle universalibus, ut *Cœlum est rotundum*, ind nite dicimus, potius quam *Omne Cœlum*, u versaliter. Et in iis quæ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ sig ficant, & sunt universalibus proximæ, ut *vites sunt avari*. Et in iis etiam in qui subjectum supponit materialiter, vel eti simpliciter: ut *homo est nomen, animal est gen* istæ enim nec universalibus æquipollent, particularibus, sed potius singularibus: n ly *homo* & ly *Animal*, id est, *hæc vox ho hic terminus Animal*, sunt singularia.

Parag. 10. *Singularis*. Propositio *Singularis* est, cujus subject vel est terminus singularis, vel terminus co munis *singularizatus*. Ut, *Socrates currit*. *homo non est doctus*. Subjectum quovis (*de minato*) modo individuum facit singula propositionem.

Parag. 11. *Divisiones aliæ*. Sunt & aliæ *divisiones Propositionum* præ jam dictas, quibus in Republica Logica est locus, & usus. Quarum præcipuæ istæ.

1. Propositio est vel *Una*, vel *Plures*. positio *Una* est, in qua unum uni attribui *Unum* autem intellige vel *terminum simpli*

c

tatur per vocales E A. in ly *Eva.* Ut *Omnis homo est animal*, ergo *Aliquod animal est homo*; *Nullus homo est lapis*, ergo *Aliquis lapis non est homo.*

Conversio per Contrapositionem est mutatio subjecti in locum *prædicati*, & è contra, manente eadem quantitate & qualitate, sed mutatis terminis finitis in infinitos. Hoc modo convertuntur *Universalis affirmativa* in universalem affirmativam, & *Particularis negativa* in particularem negativam, notatæ per vocales A. O. in ly *Cato.* Ut, *Omnis homo est Animal*, ergo, *Omne non Animal est non homo*; *Aliquis homo non est Tyrannus*, ergo, *Aliquis non Tyrannus non est homo.* Parag. 5. *Conversio per contrapositionem.*

Quæstiones Septimi Capitis.

1. *De Definitione Conversionis.*
2. *De Conversione simplici.*
3. *De Conversione per accidens.*
4. *De Conversione per contrapositionem.*

CAP. VIII.

De Modalibus.

MOdus est determinatio compositionis in propositione respectu materiæ: sive simplicius, est *vox significans quomodo prædicatum insit subjecto.* Sunt autem Modi primarii quatuor, *Necesse, Impossibile, Contingens & Possibile.* Quod vero aliqui addunt *Verum & Falsum, per se, per accidens*, id minus rectè fit: *Verum* enim & *falsum* determinant propositionis Parag. 1. *Modorum numerus.*

Quæstiones Quarti Capitis.

1. *De triplici divisione & interrogatione P*
   positionis.
2. *De Propositione Categorica & Hypotheti*
3. *De Propositione Affirmativa & Negativ*
4. *De Propositionis Veritate & Falsitate.*
5. *De Materia Propositionis.*
6. *De Quantitate Propositionis.*
7. *De Propositione una, & pluribus.*
8. *De Propositione secundi & tertii adjacent*
9. *De Propositione Finita & Infinita.*
10. *De aliis divisionibus & distinctionibus P*
    positionis.

CAP. V.

De Oppositione Propositionum Categor carum de inesse.

Parag. 1. *Triplex affectio propositionis.*

PRopositionum *Categoricarum de inesse* (cundum quod instituitur unius cum ejusdem Subjecti & Prædicati collatio) t sunt affectiones : *Oppositio*, *Æquipollentia*, *Conversio* : quarum *Oppositio* & *Æquipollen* sunt inter duas *Categoricas ejusdem* ordinatio terminorum: *Conversio* vero *diversæ*.

Parag. 2. *Oppositionis definitio & species.*

Oppositio est repugnantia duarum Proposi onum *Categoricarum* in quantitate solâ, qualitate solâ, vel utraque, eodem mane Subjecto & Prædicato. Ejus quatuor s species: sc. *Contraria*, *Subcontraria*, *Cont dictoria*, *Subalterna* : quarum *Contraria* & *S contraria* pugna est solius *Qualitatis*; *Sub*

te

uantitas Modalium, si attendatur penes *Dic-* Parag. 5.
tum, (& est quantitas *materialis*) est omni- *Quantitas*
ut in *Categoricis* puris; sin penes *Modum* (& *Modalium.*
formalis) ea *Universalis* est, quæ habet mo-
universalem *Nec-sse*, vel *Impossibile*: *Par-*
'aris quæ particularem, *Contingens* vel *Pos-*
'e ut ista. *Impossibile est aliquem hominem*
apidem, particularis est ex parte *Dicti*, ex
e *Modi* universalis.

ualitas similiter si attendatur penes *Dictum*, Parag. 6.
ut in puris: si penes *Modum*, ea affirmat quæ *Qualitas*
et modum affirmantem *Necesse*, vel *contin-* *Modalium.*
; ea negat, quæ negantem, *Impossibile*, vel
bile: sin penes *totam modalem*: ea negativa
in quâ modus formaliter negatur: affir-
iva, in quâ non. Ut ista, *Impossibile est ho-*
em non esse animal, est negativa *ex parte*
i, negativa etiam *ex parte modi*: sed *secun-*
se totam affirmativa.

Modalis omnis *vera* est, necessaria, *falsa* Parag. 7.
nis impossibilis: nec datur medium. De *Veritas &*
ssario vera est, cujus materia necessaria est: *falsitas*
a, cujus materia est impossibilis, vel con- *Modalium.*
gens. De *Impossibili* vera est, cujus materia
impossibilis; falsa cujus materia est *Neces-*
a, vel *Contingens*. De *Contingenti* vera est,
us materia est contingens: falsa, cujus
teria est necessaria vel impossibilis; De
bili vera est, cujus materia est necessaria
contingens: falsa, cujus materia est im-
ibilis.

Modalium *Oppositionem* & *Æquipollentiam* Parag. 8.
tiis quibusdam vocabulis expressere Lo- *Oppositio*
Purpurea, *Iliace*, *Amabimus*, *Edentuli*. *& Æqui-*
tuor cujuslibet vocabuli syllabæ quatuor *pollentia*
los ita significant; ut *possibile* primæ, *con-* *Modalium.*

tingens

tingens ſecundæ, tertiæ *Impoſſi*
quartæ reſpondeat: Quatuor
quæ in iſtis ſunt dictionibus,
que (dictum ſcil. & modum)
trumque negari: *E* affirmari
dictum: *I* negari modum, di
juxta verſus.

Deſtruit U *totum*: *ſed* A *conj*
Deſtruit E *dictum*: *deſtruit* I

Parag. 9. *Schema Oppoſitionis & Æquipollentiæ Modalium.* Quibus præmiſſis, totum n
gularum ambitu ex ſubjecto
ſpici poteſt.

Purpurea	*Non poſſibile non*	*Non poſ*
	Non contingens non	*Non cont*
	Impoſſibile non	*Impoſſib*
	Neceſſe	*Neceſſe*
Amabimus	*Poſſibile*	*Poſſibile*
	Contingens	*Conting*
	Non impoſſibile	*Non imp*
	Non neceſſe non	*Non nec*

Parag. 10. *Expoſitio Schematis.* In quo Schemate æquipolle
quâ dictione continentur: o
ad *imum*, *ſummum*, *latera*, &
eodem prorſus modo, quo c
ris *Categoricis* oppoſitionem oſ
ſuo loco. Contrariantur ergo *I*
Subcontrariantur *Amabimus*,
iterum *Iliace*, *Amabimus*: ſub
purea, *Amabimus*, atque iterum
Reſpice (bone Lector) purar
& æquipollentias; ne actum

Conversione vero *Modalium* nihil hic præ-
nec enim libet subtilitatibus parum
iriis, plusque habituris operæ quam fru-
reare studiosis molestiam inutilem. Con-
qui volet, *Aristotelem*. 1. *Prior. cap*. 3.

Quæstiones Octavi Capitis.

De *Modis & Modalibus in genere.*
De *Modis & Modalibus in specie.*
De *Quantitate Modalium.*
De *Qualitate Vocis Modalium.*
De *Qualitate Rei Modalium.*
De *Oppositione Modalium.*
De *Æquipollentia Modalium.*
De *Conversione Modalium.*

CAP. IX.

De Exponibilibus.

NT præter has, & aliæ etiam *Secunda-* Parag. 1.
io dictæ Modales; in quibus dispositio *Propositio-*
cati cum subjecto suo quodammodo de- *nes Expo-*
natur *syncategorematica* aliqua particulâ, *nibiles.*
inus nobili. *Summularii Exponibiles* prop-
vocant, quod obscuræ cum sint, habeant
æ per alias plures magis perspicuas (quæ
nter in eis continentur) exponi. In iis
puè sunt *Exclusiva*, *Exceptiva*, & *Redu-*
iva: Reliquas, quod exigui sint usus,
ores compendium esse quod scribimus,
negligimus.

positio *Exclusiva* est, in qua reperitur Parag. 2.
egorema Exclusivum, (qualia sunt *solum*, *Propositio*
&, *præcise*, *&c.*) Ut *solum homo est ratio-* *Exclusiva*

prium majorem fere habeant Emphasin. in præsenti strictius sumitur Æquipolle estque *duarum propositionum oppositarum pe ventum negationis reconciliatio in quantitate qualitate, tum vocis, tum rei.*

Parag. 2. Fundamentum hujusmodi *æquipollenti*

Ejus fundamentum *natura negationis*: cujus apud *Latinos* (G enim alia longè ratio est *Negationis* & *A pollentiæ*) ea vis est, ut totum id neget, q cunque post se reperit, quamvis sit vel a negatio: unde illud, *Duæ negationes fa affirmativam unam.* Pro triplici ergo n tionis dispositione triplex erit *Æquipoll* ratio: cujus universa doctrina unico hoc siculo continetur.

Præ, contradict. Post, contrar. Præ, postque Suba

In quo versiculo ly *Præ* & *Post* signifi Præpositionem vel Postpositionem (p casus exigit) particulæ negativæ *signo* f & *subjecto*.

Regulæ *Æquipollentiarum* sunt tres.

Parag. 3. 1. Alterutri *Contradictoriarum* præposit

Æquipollentiarum Regulæ. gatio facit eam æquipollere suæ Contrad riæ. Æquipollent ergo ista, *Non omnis, al non: nonnullus, Aliquis. Non aliquis, Nu Non al.quis non, Omnis.*

2. Alterutri *Contrariarum* postposita ne facit eam æquipollere suæ contrariæ. Æ pollent ergo ista, *Omnis non, Nullus*: N *non, Omnis*: etsi idoneorum in linguâ L authorum frequentior usus effecerit jam ut ly *Omnis non*, (perinde ac ly non *omnis*) valeat *Aliquis non* haud infrequen quam *Nullus* Quod imprimis tyronibus servandum moneo: quos in Scholis sæpis

›tus, prædicatum idem quod totius excep-
æ; ut iſta, *Omne animal præter hominem, eſt*
ıtionale, exponitur per iſtas, *Omne animal*
ıd ab homine eſt irrationale, & Aliquis homo
eſt irrationalis: & eodem modo reliquæ,
tatis mutandis.

'ropoſitio *Reduplicativa* eſt, in qua repe- ır *ſyncategorema* Reduplicativum: (qualia t *qua, quatenus, in quantum*, &c.) ut, *Homo, homo eſt rationalis*; dicitur & *Reſtrictiva*, *ımitativa Propoſitio*. Parag. 6 *Propoſiti Reduplicativa.*

uplica- lia eſt

Uniformis, quæ & ſimplex *ſive ſpecificativa* dicitur; cum ſit Reduplicatio ſecundum idem nomen: ut, *Homo qua homo eſt rationalis*, atque iſta Reduplicatio non ſit niſi in eſſentiali prædicatione, ubi prædicatum convenit ſubjecto *quatenus ipſum*.

Difformis, ſive *compoſita*, cum ſit Reduplicatio per diverſum nomen; ſive id ſit generis, & *Generica* dicitur: ut, *Homo quà animal eſt ſenſibilis*; ſive partis, & *Partialis vel Synecdochica* dicitur: ut, *Homo quantum ad animam eſt immortalis*; ſive accidentis, & *Accidentalis* dicitur: ut, *Socrates quatenus Philoſophus diſputat*.

:ponitur *Reduplicatio* per *quatuor* exponen- quarum *prima* principale prædicatum at- ıit ſubjecto; *ſecunda* reduplicativum at- ıit ſubjecto; tertia prædicatum principale erſaliter attribuit reduplicativo; *quarta* eſt ılis inferens principale prædicatum ex re- *cativo*: ut iſta, *Homo qua animal eſt ſen- ſibilis*. Parag. 7. *Expoſitio Reduplicativa.*

sibilis, exponitur per ista, *homo est sensibilis homo est animal, & omne animal est sensibi quia aliquid est animal ipsum est sensibile.* (similiter de *negativis*, & aliis omnibus, tatis mutandis. Ita secundum *Summula* sed expeditius res tota perageiur, nec m commode, exponendo simpliciter per u tantum causalem, sic ista, *Homo qua anim. sensibilis*, exponetur sic: *Quia homo est an. propterea est sensibilis.*

Quæstiones Noni Capitis.

1. *De Exponibilibus in genere.*
2. *De Exclusivis.*
3. *De Exceptivis.*
4. *De Reduplicativis.*
5. *De aliis Exponibilibus.*

CAP. X.

De Hypotheticis.

Parag. 1. *Hypothetica in genere.* PRopositio *Composita* (sive *Hypothetica* est, quæ constat ex pluribus *Categ* per conjunctionem aliquam unitis. Es ea duntaxat triplex: *Conditionalis*, (sive *thetica* stricte) *Copulativa*, & *Disjunctiva. salis* enim & *Rationalis* ad Conditionali *Adversaria*, & *Comparativa*, & *Significativ aut temporis*, ad Copulativam referuntur.

Parag. 2. *Conditionalis.* Propositio *Conditionalis* (sive *Hypoth* stricte) est, in qua plures *Categoricæ* uniu per conjunctionem Conditionalem: ut, *S mo. sit rationalis*, est risibilis. Referuntu

Ca

...tur per vocales E A. in ly *Eva.* Ut *Omnis* ... *est animal*, ergo *Aliquod animal est homo*; ...*llus homo est lapis*, ergo *Aliquis lapis non est* ...*o.*

Conversio per Contrapositionem est mutatio ...*bjecti* in locum *prædicati*, & è contra, manente eadem quantitate & qualitate, sed mutatis terminis finitis in infinitos. Hoc modo convertuntur *Universalis affirmativa* in universalem affirmativam, & *Particularis negativa* in particularem negativam, notatæ per vocales A. O. in ly *Cato.* Ut, *Omnis homo est Animal*, ergo, *Omne non Animal est non homo*; *Aliquis homo non est Tyrannus*, ergo, *Aliquis non Tyrannus non est homo.* Parag. 5. *Conversio per contrapositionem.*

Quæstiones Septimi Capitis.

1. *De Definitione Conversionis.*
2. *De Conversione simplici.*
3. *De Conversione per accidens.*
4. *De Conversione per contrapositionem.*

CAP. VIII.

De Modalibus.

MOdus est determinatio compositionis in propositione respectu materiæ: sive simplicius, est *vox significans quomodo prædicatum inest subjecto.* Sunt autem Modi primarii quatuor, *Necesse, Impossibile, Contingens & Possibile.* Quod vero aliqui addunt *Verum & Falsum, per se, per accidens*, id minus rectè fit: *Verum* enim & *falsum* determinant propositionis Parag. 1. *Modorum numerus.*

vel utriusque, sed ex bonitate aut malitia consequentiæ Proinde *vera* est, in qua consequens sic ab antecedente dependet, ut sit necessaria consecutio, licet alterum vel utrumque sit falsum; ut, *Si homo est lapis, est insensibilis*: *falsa*, in qua non est necessaria consecutio consequentis ex antecedente, licet utrumque sit verum; ut *si Sol lucet, Socrates currit.* Sed in *Causali*, & *Rationali*, præter necessitatem consequendi, requiritur veritas utriusque partis, atque ulterius etiam, ut veritas antecedentis sit causa veritatis consequentis; ut, *Quia Sol lucet, dies est*: quod supponit utrumque, scilicet & lucere solem, & diem esse, ac insuper illud esse causam hujus.

Parag. 6. *Veritas & falsitas copulativæ & disjunctivæ.* Veritas *Copulativæ* pendet ex veritate omnium partium; proinde *vera* est, cujus omnes partes sunt veræ; ut *Socrates est homo, & animal, & corpus*; *falsa*, cujus aliqua pars falsa est, licet reliquæ sint veræ, ut *Et dies est & nox*. Veritas *Disjunctivæ* pendet ex veritate alicujus partis: Proinde *vera* est, cujus una aliqua pars est vera, licet reliqua sit falsa: ut, *Aut dies, aut nox est*: *falsa*, cujus omnes partes sunt falsæ: ut. *Socrates vel est Asinus, vel lapis.*

Parag. 7. *Oppositio Hypotheticarum.* Hypotheticæ *Quantitatem* non habent propriè, nec *Qualitatem*, præter quas à suis, *categoricis* habent; proinde nec eas habent *oppositiones*, nec *æquipollentias*, quas *categoricæ*. Unius tantum sunt capaces oppositionis *contradictoriæ*, quæ fit præposita particula negationis toti *Hypotheticæ*: unde isti, *si Socrates currit, est animal*, contradicit ista, *Non si Socrates currit, est animal.* Pari modo se habet & in Copulativis, ac Disjunctivis.

Qu

Quæstiones Decimi Capitis.

1. *De Hypothetica late.*
2. *De Hypothetica stricte, sive conditionali.*
3. *De Copulativa.*
4. *De Disjunctiva.*
5. *De Oppositione Hypotheticarum.*

FINIS LIBRI SECUNDI.

LOGI-

sibilis, exponitur per ista, *homo* ... *homo est animal*, & *omne animal* ... *quia aliquid est animal ipsum est* ... similiter de *negativis*, & aliis ... tatis mutandis. Ita secundum ... sed expeditius res tota peraget ... commode, exponendo simplici ... tantum causalem, sic ista, *Hom*... *sensibilis*, exponetur sic : *Quia h*... *propterea est sensibilis*.

Quæstiones Noni Ca...

1. *De Exponibilibus in genere.*
2. *De Exclusivis.*
3. *De Exceptivis.*
4. *De Reduplicativis.*
5. *De aliis Exponibilibus.*

CAP. X.

De Hypotheticis

Parag. 1. *Hypothetica in genere.* PRopositio *Composita* (sive *H*... est, quæ constat ex pluri... per conjunctionem aliquam ... ea duntaxat triplex : *Conditiona*... *thetica* stricte) *Copulativa*, & *Di*... *salis* enim & *Rationalis* ad C... *Adversaria*, & *Comparativa*, & *S*... *aut temporis*, ad Copulativam re...

Parag. 2. *Conditionalis.* Propositio *Conditionalis* (si... stricte) est, in qua plures *Categ*... per conjunctionem Conditional... *mo sit rationalis, est risibilis.* R...

ea consistit *Argumentationis* nexus omnis: etsi quandoque ad sermonis elegantiam non exprimatur.

Consequentia alia est

- *Materialis*: quando Consequens infertur ex Antecedente, non propter modum colligendi, sed sola vi terminorum, qui sunt *materia* argumentationis: ut *Socrates est risibilis, ergo, aliquis homo est rationalis*: non enim teneret similis consequentia mutatis terminis sic, *Socrates est risibilis*, ergo *aliquis homo currit.*
- *Formalis*: quando Consequens infertur ex Antecedente propter ipsum modum colligendi, qui est *Forma* argumentationis: ut *Omne rationale est risibile, Omnis homo est rationalis*, ergo *Omnis homo est risibilis.* Teneret enim similis consequentia in quibuslibet terminis, eodem modo dispositis, quantumlibet aliàs dissentaneis.

Parag. *Consequentia duplex.*

Principia generalia bonæ consequentiæ sunt ista duo, *Ex vero nil nisi verum sequitur*: proinde nec falsum nisi ex falso sequi potest. *Ex falso & falsum sequi potest, & verum*: unde sequitur, Consequens verum posse inferri vel à falso, vel à vero antecedente. Hinc versus, Parag. 4. *Principia bonæ consequentiæ.*

Ex falsis falsum, verumque aliquando sequetur.
Ex veris possunt nil nisi vera sequi.

Argumentatio potest considerari vel *quoad formam* & modum colligendi, quæ generalior est consideratio; vel *quatenus restringitur ad certam materiam*, ut suo loco videbitur. Argu- Parag. 5. *Argumentationis Species.*

LOGICÆ A
Compendi

LIB. II
De Discurs

CAP. I.
De Argumentatio

Parag. 1. *Discursus duplex.*

DISCURSUS, *tertius h* *actus*, & perfectissimu rigit tertia Logicæ pa instrumenta discursu *tionem & Methodum*; quarum discurrit inferendo, *Methodus* or

Parag. 2. *Definitio Argumentationis.*

Argumentatio est *Oratio prob tionem faciens fidem. Problema* quæsita sive quæstio, quæ prob eadem postquam illativè proba dicitur, & sequitur notam illat quod eandem præcedit, dicitu infert *consequens* sive *conclusionen* est communiter *Ergo* : interdur ei æquivalens: ut, *Igitur*, *Proi*

Utraque materia remota & proxima, termario numero ita continetur; ut cum sint tres *Propositiones* totidemque *Termini*, singulæ propositiones duos terminos habeant, singuli termini bis in totius *syllogismi* propositionibus reperiantur.

Termini *Syllogismi* sunt tres, *Major*, *Minor*, *& Medius*. *Medius terminus* dicitur *Aristoteli* simpliciter *Terminus*, nonnullis *Argumentum*, plerisque & communiter *Medium* (ratione sensus, non situs;) reliqui *Extremitates* sive *Extrema* dicuntur. *Major Terminus*, sive *Majus Extremum* est prædicatum quæstionis. *Minor Terminus*, sive *Minus Extremum* est subjectum quæstionis: *Medium* sive *Argumentum* est terminus extra quæstionem, ejus prædicatum cum subjecto uniens.

Propositiones *Syllogismi* sunt tres; *Major*, *Minor*, *& Conclusio*. *Conclusio*, (quæ & *Complexio* est pars *Syllogismi* consequens illata ab Antecedente, (*Majore* sc. & *Minore* propositione, quæ propterea *præmissæ* dicuntur.) Præmissarum *Major Propositio*, (quæ & κατ' ἐξοχὴν simpliciter *Propositio* dicitur) est, in qua *Medium* cum majori extremo conjungitur: *Minor Propositio* (quæ & *Assumptio*) in qua medium cum minori extremo conjungitur: Ut in ista, *Omne animal est sensibile*, *Homo est animal*, ergo *Homo est sensibilis*; ly *Sensibile* est major Terminus, ly *homo* Minor, ly *Animal* Medius: ly *Omne Animal est sensibile* Major Propositio, ly *Homo est Animal* Minor; ly *Homo est sensibilis* Conclusio. Parag. 3. *Propositiones Syllogismi.*

Major Propositio ferè *primum* locum obtinet, *Minor* secundum, *Conclusio* novissimum in *Syllogismo*: *Iste enim est ordo* maximè naturalis. Parag. 4. Ordo Propositionum

mentationis ſpecies ſolent aſſignari qu *Syllogiſmus*, *Inductio*, *Enthymema*, *Exem* ſed ad duas omnino poſſunt referri, c *thymema* non ſit niſi *Syllogiſmus* quidam *fectus*, nec *Exemplum* niſi *imperfecta I* Quin & minus principales, quæ vo *Argumentationes*, aut nullius ſunt uſus, *Syllogiſmum* reducuntur : ut *Sorites*, & *Di* qui ſunt *Syllogiſmi* quidam redundantes ; tes *Categoricus* ; Dilemma *Hypotheticus*.

Quæſtiones Primi Capitis.

1. *De Analyticis Ariſtotelis.*
2. *De definitione Argumentationis.*
3. *De bona & mala conſequentia.*
4. *De ſpeciebus Argumentationis.*

CAP. II.

De Partibus Syllogiſmi.

Parag. 1. *Definitio Syllogiſmi.* S*Yllogiſmus* eſt Oratio, *in qua, quibuſdam & conceſſis, neceſſe eſt aliud ſequi pr propter ea, quæ poſita ſunt, & conceſſa.* duplex ; *Categoricus*, cujus omnes pro nes ſunt *Categoricæ* ; & *Hypotheticus*, aliqua ſaltem eſt *Hypothetica* latè. Utr poteſt conſiderari tum *materiale*, tum *fo* ſed de *Hypotheticis* ſuo loco.

Parag. 2. *Materia Syllogiſmi duplex.* Materia *Syllogiſmi.* { *Remota* ſunt *ſimplices termin* in propoſitionibus *ſyllogiſmi* ſ untur, & prædicantur. *Proxima*, ſunt propoſitione ex ejuſmodi terminis confici

CAP. III.

Fundamento Formæ Syllogisticæ.

damentum Formæ & dispositionis *syllo-* Parag. 1.
sticæ situm est in illa veritate, naturæ *Regulæ*
satis perspectâ: *Quæcunque duo in aliquo* *propositio-*
veniunt, eadem & inter se convenire. *nis.*
uplex illa nobilissima Regula, quam
dictum de omni, & de nullo: quorum
e omni fundamentum est *Syllogismorum*
tivorum, *dictum de nullo* Negativorum.
im *de omni* est hujusmodi: *Quicquid* Parag. 2.
ur universaliter de aliquo subjecto, affir- *Dictum de*
cesse est de iis quæ sub eo continentur. *omni &*
de nullo hujusmodi: *Quicquid nega-* *nullo.*
versaliter de aliquo subjecto, negari necesse
quæ sub eo continentur. Necessitas illa
ib hoc *dicto de omni & nullo* vim suam
nnem, eamque in omnibus modis &
parem: sed evidens est illa necessitas
s tantum primæ figuræ directis, qui
sa *Perfecti* dicuntur; reliquorum evi-
necesse habet ostendi per reductionem
& propterea *Imperfecti* habentur.
oc *dicto*, velut principio, sequuntur Parag. 3.
a Corollaria, duæ Syllogismorum Re- *Corollaria*
nerales.
utraque præmissa particulari nihil sequi-
repugnat enim dicto de omni & nullo,
uiritur ut altera saltem præmissarum
ersalis.

2. Ex

2. *Ex utraque præmissa negativa nihil sequitur*: Necesse est enim medium terminum cum altero extremorum consentire: quod nisi in affirmativa propositione fieri non potest. Utramque regulam disticho complectuntur.

Syllogizari non est ex particulari;
Neque negativis recte concludere si vis.

Parag. 4. *Syllogismorum virtutes.* Tradit *Aristoteles* Syllogismorum sex quidem virtutes sive *Potestates*, itemque vitia sive *Imbecillitates* totidem. Sunt autem illæ Potestates;

1. *Plura concludendi*: in qua fundantur modi Syllogismorum indirecti.

2. *Ex falsis verum colligendi.*

3. *Probandi per circulum*; cum sc. ex conclusione & altera præmissarum conversa, infertur reliqua.

4. *Evertendi per conversionem*: cum sc ex opposito conclusionis, & altera præmissarum evertitur reliqua.

5. *Deducendi ad impossibile*; quam explicamus infra cap 5.

6. *Concludendi ex oppositis*; cum scil. ex præmissis (aut *verbo tenus*, aut *re ipsa*) oppositis conclusio falsa colligitur; quod fit in Modis tantum negativis secundæ & tertiæ figuræ.

Parag. 5. *Syllogismorum vitia.* Illa vero sex vitia sive imbecillitates Syllogismorum, sunt

1. *Petitio quæsiti*: cum id sumitur ad probationem, quod est in quæstione.

2 *Non propter hoc falsum accidere*: cum in deductione ad impossibile hypothesis sumpta ita se habet, ut vel ea dempta nihilominus accidat Impossibile ex reliquis propositionibus.

3. S

CAP. III.

De Fundamento Formæ Syllogisticæ.

FUndamentum Formæ & dispositionis *syllogisticæ* situm est in illa veritate, naturæ lumine satis perspectâ: *Quæcunque duo in aliquo tertio conveniunt, eadem & inter se convenire.* Hinc duplex illa nobilissima Regula, quam vocant *dictum de omni, & de nullo*: quorum *dictum de omni* fundamentum est *Syllogismorum* Affirmativorum, *dictum de nullo* Negativorum. Parag. 1. *Regulæ propositionis.*

Dictum *de omni* est hujusmodi: *Quicquid affirmatur universaliter de aliquo subjecto, affirmari necesse est de iis quæ sub eo continentur.* Dictum de nullo hujusmodi: *Quicquid negatur universaliter de aliquo subjecto, negari necesse est de iis quæ sub eo continentur.* Necessitas illationis ab hoc *dicto de omni & nullo* vim suam habet omnem, eamque in omnibus modis & figuris parem: sed evidens est illa necessitas in modis tantum primæ figuræ directis, qui propterea *Perfecti* dicuntur; reliquorum evidentia necesse habet ostendi per reductionem ad istos, & propterea *Imperfecti* habentur. Parag. 2. *Dictum de omni & nullo.*

Ex hoc *dicto*, velut principio, sequuntur tanquam Corollaria, duæ Syllogismorum Regulæ generales. Parag. 3. *Corollaria*

1 *Ex utraque præmissa particulari nihil sequitur*: Repugnat enim dicto de omni & nullo, quo requiritur ut altera saltem præmissarum sit universalis.

CAP. IV.

De Syllogismorum Figuris.

Parag. 1. *Forma syllogismorum duplex.*

DUplici Syllogismorum materiæ duplex respondet forma; *Figura sc. & modus.* Horum *Figura* respicit terminos, materiam remotam; *Modus* Propositiones materiam proximam.

Parag. 2. *Tres syllogismorum figuræ.*

Figura est *debita medii termini cum extremis dispositio quoad subjectionem & prædicationem.* Estque ea triplex, pro triplici medii dispositione.

Vel enim *Medium*

- *Prædicatur* de uno extremorum & subjicitur alteri; quæ est dispositio maxime naturalis, & cum necessitate parit etiam evidentiam: ut in *Prima* figura; ubi medium est *Subjectum* in majori, & *Prædicatum* in minori propositione.
- *Prædicatur* de utroque: ut in *secunda* figura, ubi medium est *Prædicatum* in utraque præmissa.
- *Subjicitur* utrique: ut in *Tertia* figura, ubi medium est *Subjectum* in utraque præmissa juxta versum.

Sub. Præ prima: bis Præ. secunda; tertia, bis Sub.

Modus est *apta propositionum ordinatio quoad quantitatem & qualitatem.*

2. Medio existente obliquo in altera præmissa, Extremorum illud quod cum eo in illa conjungitur in conclusione rectum esto, reliquum vero obliquum: Ut *Omnis hominis equus currit, Socrates est homo*: ergo, *Socratis equus currit.*

3. Ex negativa de termino obliquo, & affirmativa de recto, conclusio sequitur de obliquo.

Syllogismus Modalis est, in quo propositio, aut propositiones modificantur: Estque, si omnes modificentur, *mere Modalis*. sin aliqua sit modalis, aliqua de inesse, *Mixtus* Syllogismus. In his explicandis pene nimius est *Aristoteles lib.* 1. *Prior. Analyt.* Is consulendus: quod nunc agitur, compendium est. Parag. 4. *Syllogismus modalis.*

Quæstiones Septimi Capitis.

1. *De Syllogismo Expositorio.*
2. *De Syllogismo ex Obliquis.*
3. *De Syllogismo mere Modali.*
4. *De Syllogismo mixte Modali.*

CAP VIII.

De Enthymemate & Sorite.

SYllogismi secundario dicti sunt aut *Deficientes*, aut *Redundantes*: Deficiens vocatur Enthymema. Est autem *Enthymema Logicum*, (nam Rhetoricum alius est rationis) Argumentatio, in qua ex una præmissa infertur conclusio: ut, *Socrates currit*, ergo *est Animal*. Efficit autem Enthymema non reipsa, sed Parag. 1. *Enthymematis definitio.*

5. *De medio respectu Problematis* E.
6. *De medio respectu Problematis* I.
7. *De medio respectu Problematis* O.

CAP. VII.

De Syllogismis quibusdam Specialibus.

Parag. 1. *Syllogismi quidam speciales.* SUNT quædam Syllogismorum formæ, quæ propter aliquam à superioribus discrepantiam peculiari indigent consideratione; quales sunt *Syllogismus Expositorius*, *Syllogismus ex Obliquis*, & *Syllogismus Modalis*.

Parag. 2. *Expositorius syllogismus.* *Syllogismus Expositorius* est, in quo datur terminus aliquis, & propositio singularis. Ejus usus præcipuus est in *tertia* figura: in qua sæpe propositiones particulares exponuntur per singulares; quo illationis necessitas evidentius, & penè ad sensum pateat. Non tamen peculiaris est ejusmodi expositio tertiæ Figuræ, (ut nonnullis placuit;) sed habet suum usum & in reliquis. Aptissime quidem convenit *tertiæ*; quod in illa Medium ubique subjiciatur, & singularium maxime sit proprium subjici; ut,

Socrates est homo,
Socrates est doctus: ergo
Aliquis homo est Doctus.

Parag. 3. *Syllogismus ex obliquis.* *Syllogismus ex Obliquis* est, cum aliquis terminorum, præcipuè vero medius, est obliquus: De quo breviter tres regulæ observentur.

1. Extremum in Præmissis obliquum, obliquum maneat & in conclusione.

2.

Quæstiones Quarti Capitis.

1. *De triplici syllogismorum figura.*
2. *De modorum numero.*
3. *De prima figura & ejus modis.*
4. *De secunda figura & ejus modis.*
5. *De tertia figura & ejus modis.*
6. *De modis figurarum indirectis.*

CAP. V.

De Reductione Syllogismorum.

Reductio est *mutatio Syllogismi quoad formam, ut in imperfectis modis necessitas illationis fiat ex inevidenti evidens.* Reducuntur ergo Syllogismi Imperfecti ad Perfectos. Perfecti sunt, qui in quatuor directis modis primæ figuræ concluduntur: imperfecti, qui in reliquis modis, aut figuris. Parag. 1. *Definitio Reductionis.*

Reductio vel est { 1. *Ostensiva*; fitque sola propositionum conversione, aut transpositione. 2. *Ad impossibile*; estque cum adversarius ad impossibile aliquod, aut absurdum cogitur. } Parag. 2. *Reductio duplex.*

Ad Reductionem observandæ sunt in modorum nominibus *initiales* quatuor literæ B. C. D. F. totidemque *intermedia*, S. P. M. C. *Initiales* ostendunt ad quem modum primæ figuræ quilibet modus sit reducendus; ad eum scil. qui eandem habet Initialem; ut *Baroco* ad *Barbara*, *Disamis* ad *Darii*, &c. *Intermediæ* ostendunt modum reductionis; ita ut S. notet Parag. 3. *Usus literarum in Reductione*

propositionem esse convertendam simp
P. convertendam esse per Accidens;
positiones esse transponendas; *C.* mo
ducendum esse per deductionem ad
bile: juxta versus.

S. *vult simpliciter verti*: P. *vero per*
M *vult transponi*; C. *per impossibile d*

Illud tamen notandum, *literam inte*
ad Syllabam vocalis præcedentis p
semper non sequentis.

Parag. 4. *Exemplum Reductio-nis ostensi-va.*

Exemplum ostensivæ Reductionis si
Disamis tertiæ figuræ: cujus initialis I
dit eum reducendum ad *Darii*; M:
nendas præmissas: S. in prima & ult
laba simpliciter convertendas Majo
Conclusionem, hunc in modum.

Dis- *Aliquis Tyrannus est injustus.*
am- *Omnis Tyrannus est crudelis*: er
is. *Aliquis crudelis est injustus.*

Da- *Omnis Tyrannus est crudelis.*
ri- *Aliquis injustus est Tyrannus*:
i. *Aliquis injustus est crudelis.*

Parag. 5. *Exemplum Reductio-nis per im-possibile.*

Exemplum Reductionis per impossi
modus *Baroco* secundæ figuræ: cujus
B. ostendit reducendum ad *Barbara*; (
cendum per impossibile. Fit autem
ductio, *cum ex contradictoria conclusionis*
tera præmissarum infertur contradictoria
præmissæ; Minoris scil. in secunda figu
joris in tertia; juxta versus.

Servat majorem, mutatque secundæ min
Tertia majorem mutat, servatque min

Reducitur ergo *Baroco* hunc in modum.

la- *Omne rationale est risibile.*
oc- *Aliquod animal non est risibile*: ergo
i, *Aliquod animal non est rationale.*

Bar- *Omne rationale est risibile.*
ba- *Omne animal est rationale*: ergo
ra. *Omne animal est risibile.*

Usus talis reductionis est, ut qui concessis ajori & Minori negat ex illis sequi conclunem in Modis secundæ aut tertiæ figuræ, t indirectis primæ; per absurdam conclunem alteri concessarum contradictoriam, ex ntradictoria conclusionis illatam, cogatur ndem agnoscere colligendi necessitatem, am negabat in illis modis. Atque omnis usmodi Argumentatio ducens ad impossibile titur duobus istis fundamentis: *Contradictorum alteram perpetuo esse veram, alteram fal*e: *Et, Ex veris nisi vera sequi non posse.* Parag. 6. *Usus reductionis per impossibile.*

Soli ex omnibus modis *Baroco* & *Bocardo* sigitur litera C: quod illæ non alio modo reci possunt, quam per impossibile: non quod solæ ita reducantur: Nam & Imperfecti nes reducuntur per impossibile; quamvis a semper ad Modum suæ initialis. Id quod qui conati sunt istis vocibus exprimere, *Nebatis*, *Odiebam*, *Letare*, *Romanis*, in quibus atuor vocales denotant quatuor perfectos dos, pro ratione quantitatis & qualitatis nclusionum per illas vocales signatarum: sc. *Barbara*, E. *Celarent*, I. *Darii*, O. *Ferio* Dele tot syllabæ tot modos designant, idque gato ordine: ita ut ly *Nesciebatis* significet Parag. 7. *Reductio omnium imperfectorum modorum per impossibile.*

quin-

quinque indirectos primæ: ly *Odiebam* quatuor secundæ: ly *Letare*, *Romanis* sex tertiæ figuræ modos. *Ergo* in ly *Romanis* prima syllaba *Ro* ostendit quartum modum tertiæ figuræ, sc. *Datisi*, reducendum esse ad *Ferio*.

Parag. 8. *Reductio perfectorum modorum ad perfectissimos.*

Nec imperfecti solum ad perfectos; sed & ex perfectis particulares, & minus perfecti ad universales & perfectissimos, hoc est, *Darii* & *Ferio* ad *Barbara* aut *Celarent* reducuntur per impossibile: licet non immediatè. Reducuntur enim *Darii* ad *Camestres*, & *Ferio* ad *Cesare* figuræ secundæ modos per impossibile, eo pacto quo reducuntur modi secundæ figuræ ad modos primæ: & tum postea reducuntur ostensive ad *Celarent* in prima.

Quæstiones Quinti Capitis.

1. *De definitione & usu Reductionis.*
2. *De Reductione ostensiva, & ad impossibile.*
3. *De Reductione indirectorum primæ figuræ.*
4. *De Reductione modorum secundæ figuræ.*
5. *De Reductione modorum tertiæ figuræ.*
6. *De Reductione perfectorum primæ figuræ ad perfectissimos.*
7. *De resolutione Syllogismorum unius figuræ in aliam.*

CAP. VI.

De Inventione medii termini.

Parag. 1. *Usus hujus doctrinæ.*

COpia argumentorum ad quodvis problema concludendum pendet ex *inventione aptorum Mediorum*: de quâ quantum ad figuras dari possunt *Regulæ* quædam *generales* Figura-

rarum ac Modorum rationi accommodatæ : ciales enim *Regulæ* ex natura Thematum e Terminorum Problematis ex Topicis colgendæ sunt.

Quicquid potest esse *Medium* in aliquo sylgismo, erit necessario alterius extremorum (que in problemate seu Conclusione continetur) aut *Antecedens*, aut *Consequens*, aut *Repugnans*. *Antecedens* alicujus termini est, quod potest ei universaliter subjici : *Consequens*, quod potest de eo universaliter prædicari : *Repugnans*, sive extraneum, quod nec ei subjici potest, nec de eo prædicari. Horum autem singula considerari debent ratione habita ad utrumque extremum; *Majorem* sc. *Terminum* & *Minorem*. Quorum Major *Prædicatum* est Conclusionis, Minor *Subjectum*. Parag. 2. *Medii inveniendi ratio ad extrema.*

Ad inveniendum ergo Medium probandæ cuivis conclusioni aptum, observentur Regulæ. Parag. 3. *Regulæ inveniendi medium.*

1. Si concludenda sit *Universalis affirmativa*; quærendum tale Medium, quod sit *Antecedens Majoris* extremi, & *Consequens Minoris* : & fiet Syllogismus in *Barbara*.

2. Si *Particularis affirmativa*; quærendum Medium, quod vel sit *Antecedens Majoris*, & *Consequens Minoris*, & erit Syllogismus in *Darii*; vel *Antecedens utriusque*, & erit in *Darapti*, *Disamis*, aut *Datisi*

3. Si *Universalis Negativa*: quærendum Medium, quod vel sit *Repugnans Majoris*, & *Consequens Minoris*; & erit Syllogismus in *Celarent*, aut *Cesare* : vel *Consequens Majoris* & *repugnans Minoris*, & erit in *Camestres*.

4. Si *Particularis negativa* : quærendum Medium, quod vel sit *Repugnans Majoris* & *Consequens*

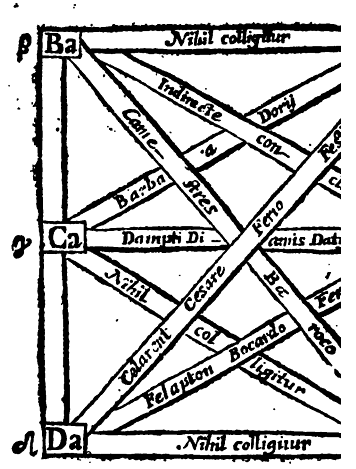
Mino-

Minoris: & erit in *Ferio*, aut *Fes*
sequens Majoris & repugnans mino
Baroco: vel *Repugnans Majoris*
Minoris; & erit in *Felapton*, *B*
rison.

5. Si sumatur Medium, quod
nans utriusque Extremi, vel *Conseq*
vel *Antecedens Majoris, & repugna*
hil colligitur.

Parag. 4. *Schema de inventione Asedis.*

Rem omnem subjectum Schem

Cui explicando versiculos exc

Fecana, *Cageti*, Dafenes. Hebar
Gebali stant: non stant Febas, H

In quibus versiculis tertia cujusque voca- Parag.
uli *syllaba* notat *conclusionem*, ejusque syllabæ *Expositio*
ocalis conclusionis *quantitatem & qualitatem*; *Schemat.*
t supra. In Prioribus syllabis duarum vocali-
m A & E. A notat *majus extremum*, sive præ-
icatum Quæstionis; E *minus extremum*, sive
bjectum; literarum vero B, C, D, F, G, H,
m in versiculis tum in schemate, atque e-
am Græcarum ad oram Schematis pictarum
, γ, δ, ζ, η, ϑ, B & β significant Conse-
iens, C & γ Antecedens, D & δ Repugnans
ædicati; F & ζ Consequens, G & η Ante-
dens, H & ϑ Repugnans *Subjecti*: e. g. ly
cana ostendit, quod ad probandam quæstio-
m *universalem affirmativam*, sumendum sit
le medium, quod sit *Consequens Subjecti*, &
ntecedens Prædicati.

Notandum 1° *Gebals* concludere indirectè Parag.
ntum, in prima figura: 2° in conclusione *Notanda*
niversali eminenter contineri suam particu- *nonnulla*
rem; & consequenter modum particularem *in hac*
em Medium requirere, quod modus uni- *materia.*
rsalis ejusdem figuræ sibi affinis; ut *Fecana*
n tantum conclusioni in *Barbara* subservire,
d & in *Darii*. 3°, *Febas*, *Hedas*, & *Hecas* prop-
rea inutiles esse, quod in *Febas* essent duæ
firmativæ in secunda figura; in *Hedas* ambæ
æmissæ essent negativæ; in *Hecas* esset mi-
r negativa in prima, vel tertia figura.

Quæstiones Sexti Capitis.

1. *De copia Argumentorum.*
2. *De Habitudine Medii ad extrema.*
3. *De Conjugationibus inutilibus.*
4. *De medio respectu Problematis* A.

5. *De medio respectu Problematis* E.
6. *De medio respectu Problematis* I.
7. *De medio respectu Problematis* O.

CAP. VII.

De Syllogismis quibusdam Specialib

Parag. 1. *Syllogismi quidam speciales.* SUNT quædam Syllogismorum fo quæ propter aliquam à superioribu crepantiam peculiari indigent considerati quales sunt *Syllogismus Expositorius*, *Syllog ex Obliquis*, & *Syllogismus Modalis*.

Parag. 2. *Expositorius syllogismus.* *Syllogismus Expositorius* est, in quo datu minus aliquis, & propositio singularis. usus præcipuus est in *tertia* figura: ir sæpe propositiones particulares expont per singulares; quo illationis necessita dentius, & penè ad sensum pateat. Non t peculiaris est ejusmodi expositio tertiæ Fi (ut nonnullis placuit;) sed habet suum 1 & in reliquis. Aptissime quidem con *tertiæ*; quod in illa Medium ubique sul atur, & singularium maxime sit prop subjici; ut,

Socrates est homo,
Socrates est doctus: ergo
Aliquis homo est Doctus.

Parag. 3. *Syllogismus ex obliquis.* *Syllogismus ex Obliquis* est, cum aliqui minorum, præcipuè vero medius, est quus: De quo breviter tres regulæ obse tur.

1. Extremum in Præmissis obliquum liquum maneat & in conclusione.

2. Medio existente obliquo in altera præmissa, Extremorum illud quod cum eo in illa conjungitur in conclusione rectum esto, reliquum vero obliquum : Ut *Omnis hominis equus currit, Socrates est homo* : ergo, *Socratis equus currit.*

3. Ex negativa de termino obliquo, & affirmativa de recto, conclusio sequitur de obliquo.

Syllogismus Modalis est, in quo propositio, aut propositiones modificantur : Estque, si omnes modificentur, *mere Modalis* . sin aliqua sit modalis, aliqua de inesse, *Mixtus* Syllogismus. In his explicandis pene nimius est *Aristoteles lib. 1. Prior. Analyt.* Is consulendus : quod nunc agitur, compendium est. Parag. 4. *Syllogismus modalis.*

Quæstiones Septimi Capitis.

1. *De Syllogismo Expositorio.*
2. *De Syllogismo ex Obliquis.*
3. *De Syllogismo mere Modali.*
4. *De Syllogismo mixte Modali.*

C A P VIII.

De Enthymemate & Sorite.

SYllogismi secundario dicti sunt aut *Deficientes*, aut *Redundantes* : Deficiens vocatur Enthymema. Est autem *Enthymema Logicum*, (nam Rhetoricum alius est rationis) Argumentatio, in qua ex una præmissa infertur conclusio : ut, *Socrates currit*, ergo *est Animal*. Deficit autem Enthymema non reipsa, sed Parag. 1. *Enthymematis definitio.*

5. De medio respectu Problematis E.
6. De medio respectu Problematis I.
7. De medio respectu Problematis O.

CAP. VII.

De Syllogismis quibusdam Specia

Parag. 1. *Syllogismi quidam Speciales.*

SUNT quædam Syllogismorum quæ propter aliquam à superioril crepantiam peculiari indigent consider quales sunt *Syllogismus Expositorius, Sy ex Obliquis, & Syllogismus Modalis.*

Parag. 2. *Expositorius syllogismus.*

Syllogismus Expositorius est, in quo da minus aliquis, & propositio singularis usus præcipuus est in *tertia* figura: sæpe propositiones particulares expo per singulares; quo illationis necess dentius, & penè ad sensum pateat. Noi peculiaris est ejusmodi expositio tertiæ (ut nonnullis placuit;) sed habet suu & in reliquis. Aptissime quidem c *tertiæ*; quod in illa Medium ubique atur, & singularium maxime sit pr subjici; ut,

Socrates est homo,
Socrates est doctus: ergo
Aliquis homo est Doctus.

Parag. 3. *Syllogismus ex obliquis.*

Syllogismus ex Obliquis est, cum aliq minorum, præcipuè vero medius, quus: De quo breviter tres regulæ ol tur.

1. Extremum in Præmissis obliqui liquum maneat & in conclusione.

perfectum Syllogismum Incommodè loquuntur in Scholis, qui inter disputandum penultimum Syllogismum *Prosyllogismum* vocant; cum potius posterior quisque syllogismus inter disputandum sit *Prosyllogismus* prioris, utpote ad aliquam ejus præmissam confirmandam adhibitus: perpetuo enim quod in *Genesi* prius est, id est posterius in *Analysi*, & è converso.

Syllogismus Redundans, qui virtualiter & æqualiter continet plures, *Sorites* dicitur. Est autem *Sorites* Argumentatio in qua plures propositiones ita coacervantur, ut prædicatum prioris propositionis perpetuo subsumatur velut subjectum sequentis, donec tandem ultimum prædicatum cum primo Subjecto componatur: ut, Parag. 5. *Sorites.*

Omnis homo est Animal.
Omne Animal est vivens.
Omne vivens est corpus.
Omne corpus est substantia: ergo
Omnis homo est substantia.

Sorites vim habet in terminis duntaxat necessario subordinatis; subordinatione sc. vel *Prædicamentali*, vel *Causali*. Fundatur hoc Argumentandi genus *in prima Regula Antepradicamentali*; & eodem modo intelligendum est, quo illa. Resolvitur *Sorites* in tot syllogismos in *Barbara*, quot sunt termini subsumpti ante conclusionem; qui singuli erunt *Media* singulorum syllogismorum: proinde in dicto exemplo sunt virtualiter tres syllogismi; quorum primi medium erit ly *Animal*, secundi ly *Vivens*, tertii ly *Corpus*. Parag. 6. *Soritis leges & resolutio.*

Quæ-

Quæstiones Octavi Capiti

1. De Enthymemate.
2. De Prosyllogismo.
3. De Sorite.

CAP. IX.

De Syllogismo Hypothe

Parag. 1. *Syllogismus mere hypotheticus.*

SYllogismus Hypotheticus est, in qu propositio aliqua Hypotheti vel pure, vel ex parte solum Hypoth Hypotheticus est, cujus omnes p sunt Hypotheticæ: ut,

Si Socrates sit homo, est Animal.
Si Socrates sit rationalis, est homo
Si Socrates sit rationalis, est Anim

Reduciturque ad Categoricum remoto tantum subjecto Antecede

Omnis homo est Animal.
Omne rationale est homo : ergo
Omne rationale est Animal.

Parag. 2. *Syllogismus conditionalis.*

Syllogismus ex parte Hypotheticu tantum major Propositio est Hypo que *Conditionalis*, & *Disjunctivus* vus enim non datur, nisi negativ disjunctivum pertinet. *Conditional Hypotheticus* est, qui constat ex m tionali.

u- 1. A positione Antecedentis ad positionem Consequentis: ut, *si est homo, est animal; sed est homo; ergo est animal*, non è converso.

ma 2. Ab eversione Consequentis ad eversionem Antecedentis: ut, *si est homo, est animal; sed non est animal: ergo non est homo*, non è converso.

cuntur *Conditionales* ad *Categoricos*: Parag. 3.
onales *prioris formæ* ad modos *primæ* *Reductio*
in quibus minor est affirmativa: *poste-* *Conditio-*
ro ad modos *secundæ*, in quibus minor *nalis ad*
tiva. In utraque major conditionalis *Categori-*
eri categorica, conjungendo *Prædicata* *cum.*
lentis & consequentis, omissis *subjectis*
ae: ut in superioribus exemplis Major
ategorica, *Omnis homo est animal.*

ismus Disjunctivus est, qui constat ex Parag. 4.
Disjunctiva. Ejus unica tantum est *Syllogis-*
impliciter necessaria, scil à negatione *mus Dis-*
um partium ad positionem unius: ut, *junctivus.*
, *aut nox est; dies non est*: ergo *nox est.*
one vero unius ad negationem reliqua-
i duntaxat necessitatem habet, ubi ter-
disjuncti ita immediate sunt oppositi,
sse sit unum inesse subjecto, reliquum
sse. Reducitur autem *Disjunctivus* ad
cum: mutando Majorem disjunctivam
quidem in conditionalem, tum vero
is in Categoricam

heticus Redundans dicitur *Dilemma*. Est Parag. 5.
Dilemma Argumentatio, quæ facta dis- *Dilemma.*
no membrorum, ita adversarium con-
utrinque, ut quamlibet interrogationis
accipiat, causa tamen cadet. Dicitur
us Syllogismus, quod utrinque adversa-
rium

ſarium velut cornibus petat, & feriat: *Uxorem ſi ducas formoſam, habebis commun ſi deformem, pœnam*: ergo *nulla ducenda*.

Parag. 6. *Dilemmatis leges & reſolutio.* Dilemma ita comparari debet: ut, 1. d *junctio ſit plena*; 2. *utraque pars feri* 3. *non poſſit retorqueri*. Reſolvitur in un *Syllogiſmum Hypotheticum*, ab everſione con quentium ad everſionem antecedentis, & pl *Categoricos*, ita ut ex ſingulis membris mino cum ſuis Proſyllogiſmis fiant ſinguli Ca gorici.

Quæſtiones Noni Capitis.

1. *De Syllogiſmo mere Hypothetico.*
2. *De Syllogiſmo Conditionali.*
3. *De Syllogiſmo Disjunctivo.*
4. *De Dilemmate.*

CAP. X.

De Inductione & Exemplo.

Parag. 1. *Inductio.* INductio eſt argumentatio, quæ ex ſingul bus (*ſive particularibus*) ſufficienter en meratis colligit Univerſale. Ea *explicita* e ſi omnia particularia enumerentur expreſſ *implicita*, ſi aliquibus expreſſe numeratis, r liqua adjecta aliqua clauſula; ut, *& ſi ceteris*, &c. quamvis brevitatis ſtudio no expreſſa, intelligi tamen ſignificentur: *Iſte magnes trahit ferrum, & ille, & hic, & p riter ſe habet in reliquis*: ergo *omnis magnes tr hit ferrum*. Eſtque inductio alia Affirmati alia Negativa.

ıductio est *utilis* admodum, & *potens* argu- Parag. 2.
tandi genus: ut quo probentur prima *Inductio-*
ıcipia, & Universalissima: quorum non *nis vis.*
ur causæ, nec universaliora, per quæ
int probari. Nititur autem Inductio hoc
cipio velut fundamento necessario. *Quod*
'bus inferioribus convenit, id toti superiori
enire. Evertitur Inductio, si fiat exceptio,
instantia in contrarium.

xemplum est Argumentatio, in qua ex sin- Parag. 3.
ri notiore infertur simile ignotius. Fit- *Exemplum*
duobus modis; nam aut suadendæ quæ-
ii *universali* affertur, aut *singulari.* Uni-
ali, ut si ostenderes *exemplo Marii & Syllæ*
summos principes laceraturos Rempublicam:
gulari, ut si ostenderes *eodem exemplo Cæsa-*
& Pompeium laceraturos Rempublicam.

emplum potest esse vel *unius* singularis, vel Parag. 4.
'um: modo omnium non sit. Est exem- *Exempli*
n omnium Argumentationum inefficacissi- *vis.*
Illustrat enim magis, quam *probat*: nec
cogit, quam *suadet*: ut quod fundamento
tur tantum probabili, *Similibus* scil. *eadem*
similia convenire. Evertitur Exemplum fa-
mo, si dissimilitudinis ratio ostendatur.

Quæstiones Decimi Capitis.

1. *De Inductione.*
2. *De Exemplo.*

CAP. XI.

De Fine & Præcognitis De

Parag. 1. *Argumentationis species quoad Materiam.*

ARgumentatio, quatenus certam materiam, (nam *incontracta* hactenus egimus) ve quæ & Demonstratio: vel *Dia* syllogismus Topicus: vel *Sop* Elenchus, sive Fallacia dicitur.

Differunt ista ex parte

- Medii: quod est in
  - Demonstratione
  - Topico Syllogis
  - Elencho, *Captio*
- Finis: qui est in
  - Demonstratione
  - Topico Syllogis
  - Elencho, *Decep*

Parag. 2. *Demonstrationis definitio.*

Demonstratio est *Syllogismus* *Scire* autem unumquodque dici *sam cognoscimus propter quam re rei causa sit, nec possit res aliter se* duplex oritur scientiæ *Certitud jecti*, vel *Scibilis*, quando rei apprehenditur: Altera *Subjecti* quando sciens certus est rem n se habere. Per illam distingui *Errore*: per hanc & ab *Opinione*, in ratione sui formidinem opp

Parag. 3. *De præcognitis & cognitis*

Omnis scientia est conclusion ex præcedenti cognitione præm autem cujusque Scie

Subjectum, Passio & *Dignitas* sive principium. Modi autem quibus ista præcognoscuntur, *Præcognitiones* appellantur: suntque duæ; *Quod sit, & Quid sit.* *præcognitionibus.*

Subjectum est minor extremitas, quæ in quæsito subjicitur, & de qua passio demonstranda est: ut *Homo.* De eo utrumque præcognoscendum est, & *Quod sit*, & *Quid sit. Quod sit*, quia alias frustra quæreretur scientia de eo: de non ente enim non est scientia: *quid sit* vero, non *nominis* solum, sed & *Rei*; cum *quid sit rei subjecti*, sit Medium Demonstrationis, & Medium præcognosci necesse est conclusioni, saltem *confuse.* Præcognitio *Quod sit*, dicitur *Hypothesis*; *Quid sit, Definitio.* Parag. 4 *Subjecti Præcognitio.*

Passio est accidens proprium de subjecto demonstrabile; estque semper Major extremitas, quæ in conclusione prædicatur: ut *Risibile.* Ipsam necesse est Præcognosci *Quid sit*; *Nominis* dico, non *Rei*: nam Subjectum ingreditur ejus quid sit Rei. Non vero præcognoscitur *Quod sit*; illud enim est ipsummet *Quæsitum* cujus scientiam investigamus per Demonstrationem. Parag. 5. *Præcognitio Passionis.*

Dignitas, sive *principium* est propositio per se nota, in qua passio cum definitione Subjecti conjungitur, estque semper Major Propositio Demonstrationis; ut, *Omne animal rationale est risibile.* Ea cognita *virtualiter* cognoscitur conclusio, & in ea virtualiter continetur, quæ tamen non *actu* cognoscitur, donec assumatur Minor: quibus cognitis, (etsi naturâ posterius, tamen) *simul tempore* cognoscitur conclusio. Dignitas præcognosci non potest *Quid sit*, cum sit propositio complexa, & *Quid sit* sit tantum incomplexorum; præcognosci tamen debet Parag. 6. *Præcognitio Dignitatis.*

Quod sit, hoc est, quod sit vera, alias non
set facere fidem conclusioni.

Quæstiones Undecimi Capitis.

1. *De speciebus Argumentationis quaten materiam certam restringitur.*
2. *Sitne Scientia, & Demonstratio?*
3. *An aliquid sciatur de novo?*
4. *De fine & usu Demonstrationis.*
5. *An omnis doctrina discursiva sit ex p istenti cognitione?*
6. *De præcognitorum numero.*
7. *De præcognitione Subjecti.*
8. *De præcognitione Passionis.*
9. *De præcognitione Dignitatis.*
10. *An cognitis Majori & Minori, simu pore cognoscatur* Conclusio?
11. *De prima definitione Demonstrationis*
12. *De definitione ipsius scire.*
13. *De scientiarum subalternatione.*

CAP. XII.

De Conditionibus Propositionum monstrationis Absolutis.

Parag. 1. *Secunda Definitio demonstrationis.*

DEmonstrationis definitio prior e *finali*: alteram exhibet *Aristote materiali*, viz. Demonstratio est *Syllo ex veris, primis, & immediatis, & notiori prioribus, & causis conclusionis.* In qua (rione quinque ponuntur conditiones Pr tionum seu præmissarum in Demonstrat quarum duæ priores *Absolutæ* sunt, &

ciunt propositiones in se consideratas, *Ne- s* sc. & *Immedietas*; reliquæ *Relatæ* sunt, *omparatæ*, & respiciunt Propositiones in udine ad Conclusionem.

imo conditio *Necessitas* est: oportet enim es Propositiones in Demonstratione esse ssarias. Sunt autem tres Necessitatis gra- *de Omni*, *Per se* & *Universale primum*, *Quatenus ipsum* — Parag. 2. *Necessitatis gradus.*

Omni Propositio tunc esse censetur, cum icatum subjecto, & omni inest, & omni ore: ut *Homo est animal.* Diciturque *de Posterioristicum*, ad discrimen propositi- universalis quantitatis, quæ *de omni Prio- um* dicitur. Differt autem hoc ab illo, ad Prioristicum sufficit *universalitas sub-* ad Posterioristicum præter *Subjecti* re- tur & *Temporis* universalitas: in illo uni- litas attenditur *ex signo universali*, in hoc, *turali habitudine* prædicati ad subjectum tumvis absit universale signum. — Parag. 3. *Propositio de Omni.*

se Propositio tunc esse censetur, cum est quo modorum *dicendi per se*, sed præser- um est in *primo* vel *secundo* modo: *Tertius* modus est inutilis omnino ad Demon- onem, & *quartus* modus ad potissimam nstrationem, nisi in quantum est reduci- ad primum vel secundum Sunt ergo *or modi dicendi per se*: quibus opponuntur *nodi dicendi per accidens.* — Parag. 4. *Propositio per se.*

mus modus dicendi per se est, quando præ- um est de definitione subjecti; ut ista, *est animal.* Prædicatum autem est de defi- ne subjecti, vel actu, ut *Genus proximum*, *entia proxima*, & ex eis constans integr *io*; vel implicitè, ut *Genus remotum*, & *tia remota.* — Parag. 5. *Primus modus per- seitatis.*

Se-

[redacted]

Parag. 6. *Secundus modus perseitatis.* *Secundus modus dicendi per se* eſt, quand jectum eſt definitione prædicati. Id qu quoties *propria affectio* (una aut per ſe, a diviſionem adæquatam) de proprio ſu prædicatur: ut, *Homo eſt riſibilis, nume par aut impar.* His duobus modis *dicend* opponitur *primus modus dicendi per ac* cum neuter terminorum eſt de definitio terius: quod fit quoties accidens con prædicatur de ſubjecto, aut è contra, ut *eſt niger.*

Parag. 7. *Tertius modus perseitatis.* *Tertius modus dicendi per ſe* eſt, quan iſtentia prædicatur de ſubſtantia, qu quoties in propoſitione (quam vocant *adjacentis)* terminus ſubſtantialis ſubj ut, *Homo eſt.* Huic opponitur *ſecundus mo cendi per accidens,* cum exiſtentia de ac prædicatur: ut, *Albedo eſt.*

Parag. 8. *Quartus modus perseitatis.* *Quartus modus dicendi per ſe* eſt, quand ſa externa (*Efficiens* nimirum *vel finis*) catur de ſuo effectu, aut viciſſim effe ipſa; ut, *Jugulatus interiit.* Ei opponit *tius modus dicendi per accidens,* cum cau tuita de effectu prædicatur, aut contr *Socrate ambulante coruſcavit.*

Parag. 9. *Propoſitio quatenus ipſum.* *Quatenus ipſum,* ſive *univerſalis primum* tertius neceſſitatis gradus eſt) Propoſiti eſſe cenſetur, quando prædicatum ita u ſaliter ſubjecto attribuitur, ut primo e & cum eo reciprocetur; ut, *Homo eſt r* Hic gradus neceſſitatis omnium eſt per ſimus, & ſupponit priores duos. Omne poſitiones ſecundi modi *dicendi per ſe* ſun *tenus ipſum*: illæ etiam primi modi, in q aut differentia proxima, aut tota definitio dicatur de ſpecie.

In omni demonſtratione omnes propoſitiones debent eſſe *De omni* : & concluſio etiam *Per ſe ſecundo modo*. In *demonſtratione* autem ſimpliciter *Potiſſima* requiritur, ut omnes propoſitiones habeant ſingulos Neceſſitatis gradus, ut ſint *De omni*, & *per ſe*, & *quatenus ipſum*. Parag. 10. *Quo gradu propoſitiones debent eſſe neceſſariæ.*

Secunda abſoluta Conditio propoſitionum in demonſtratione eſt *Immedietas.* Parag. 11. *Immedietas duplex*

1. *Subjecti*, quando prædicatum ineſt ſubjecto, nullo mediante alio ſubjecto, cui prius inſit : id quod fit in omni propoſitione *Quatenus ipſum* ; ut, *Homo eſt riſibilis.* 2. *Cauſæ* ; quando prædicatum ineſt ſubjecto, nulla mediante cauſa propter quam inſit : id quod fit in propoſitionibus *primo* & *per ſe notis* : ut, *Totum eſt majus ſua parte.*

Immedietas *cauſæ* perfectior eſt immedietate *Subjecti*. Propoſitiones ergo dicuntur *primæ atque immediatæ* ; quarum non datur Medium, aut *ineſſendi* prædicati in ſubjecto, aut *demonſtrandi* prædicatum de ſubjecto.

Concluſio in omni Demonſtratione debet eſſe immediata *Immedietate ſubjecti*, ſed nunquam *Immedietate cauſæ* : quia habet ſemper demonſtrari per medium. Dignitas ſive *major propoſitio* utraque immediatè talis ſit : Atque etiam *Minor Propoſitio* in Demonſtratione potiſſimâ, in eâ enim utraque præmiſſa debet eſſe principium per ſe notum, & indemonſtrabile, ac proinde primum & immediatum etiam *immedietate* cauſæ. Parag. 12. *Qualis immedietas requiritur in propoſitionibus.*

Quæſtiones Duodecimi Capitis.

1. *De ſecunda Definitione Demonſtrationis.*
2. *De tribus gradibus Neceſſitatis.*

3. De

CAP. XIII.

De Conditionibus Propositionu

Parag. 1. *Conditiones Propositionum respectu conclusionis.* Reliquæ conditiones in defi monstrationis conveniunt P bus quatenus *præmissæ* sunt; hoc spectu ad Conclusionem: quas pr *tas* seu *Comparatas* diximus. S *Prioritas, Notioritas, Causalitas*: d præmissæ esse Priores, Notiores, & clusionis.

Parag. 2. *Prioritas Præmissarum.* *Prius* dicitur, quod potest esse sin non illud sine ipso, ut *Binarius* pri *rio*. Principia ergo sive præmissæ conclusione, licet non *tempore*, (n sic vera est, quamprimum præmissæ *natura* tamen; nam conclusio ve ter præmissas, non illæ propter

missæ dicuntur *Principia Essendi* conclusi-
i.
lutius dicitur, quod potest à nobis cog- Parag. 3.
ci sine altero, sed non illud sine ipso: ut, *Notioritas*
arius notior est *Ternario*. Præmissæ ergo *præmissa-*
t notiores nobis conclusione: aliàs enim *rum.*
i possunt efficere in nobis cognitionem
nclusionis. quia *propter quod unumquodque est*
:, *illud ipsum necesse est sit magis tale.* Licet
m singularia & effectus, quorum est *Conclu-*
sunt nobis notiora Universalibus & Causis,
orum sunt *Præmissæ*, simpliciter & *cognitione*
fusa: *distincta* tamen & *accurata cognitione*,
iversalia & Causæ sunt etiam *nobis* notiora
non *natura* tantum) Singularibus & Effecti-
. Hinc præmissæ dicuntur *Principia cog-*
endi Conclusionem.
Ex duabus istis conditionibus sequitur ter- Parag. 4.
quæ est *Causalitas*. Præmissæ enim, si sint *Causalitas*
priores quoad naturam, & quoad nos *notiores præmissa-*
nclusione, *Causæ* etiam ejus sint necesse est, *rum.*
le & *Principia* audiunt. Neque hoc *Cog-*
endi solum, & respectu *consequentiæ* conclu-
nis (tales enim sunt præmissæ in omni Syl-
ismo rectè formato;) sed, quod Demon-
rioni peculiare est, *Essendi* etiam, & re-
ctu *inhærentiæ* prædicati in subjecto: nam
lium, quod est in præmissis, est causa *As-*
ionis, quæ est in Conclusione.

Quæstiones Decimitertii Capitis.

1. *De prioritate & notioritate Præmissarum in demonstratione.*
2. *An Universalia in prædicando sint nobis notiora particularibus?*

3. *An Universalia in causando sint nobis no ora Effectibus?*

CAP. XIV.

De Demonstrationis variis gradibus.

Parag. 1. *Demonstrationes non omnes æque perfectæ.*

QUÆ hactenus de Demonstratione di sunt simpliciter, de perfectissima di taxat Demonstratione, quam *potissimam* voca intelligenda sunt absolutè : aliis vero Dem strationis speciebus, (vel gradibus potius conveniunt solum per Analogiam ad *pot. mam* ; idque secundum magis & minus diverso gradu perfectionis ; quod ut cogn catur plenius considerandi sunt Demonstra onum gradus ; atque ut illi, quæstionum *bilium* numerus.

Parag. 2. *Quæstiones an sit, & quid sit.*

Quæstiones scibiles sunt quatuor, quarum d sunt simplices, *An sit*, & *Quid sit* : duæ co plexæ, *Quod sit* & *Propter quod sit*. *An sit* qu rit existentiam subjecti, vel prædicati : ut, *sit Luna? An sit Eclipsis? Quid sit* duplex e vel nominis, vel rei : Quid sit *Nominis* quæ significationem vocis : ut, *Quid Luna signific* Quid sit *Rei* quærit definitionem rei per cem significatæ : ut, *Quid sit Luna?* Hæ Qu stiones cum sint simplices, habent præco nosci ante demonstrationem, non scire per d monstrationem : Quæstio demonstrationis e quæstio Conclusionis, & proinde complexa.

Parag. 3. *Quæstiones quod, sit, & cur sit.*

Quæstionum complexarum *Quod sit*, sin *utrum sit*, quærit connexionem prædicati po positionis cum subjecto : ut, Utrum Luna *Eclipsabilis?* Cur sit, sive propter quod sit, q

rit causam connexionis prædicati cum subjecto: ut, *Cur Luna eclipsetur?* Harum quatuor quæstionum tertia se habet ad quartam, ut prima ad secundam; tunc enim quærimus *Quid sint* in simplicibus terminis, cum novimus esse, & tunc quærimus *Cur sint* in propositionibus, cum novimus quod sint.

Parag. 4. *Demonstratio quod & propter quid.*

Ex duplici ergo ista quæstione, ὅτι & διότι, oritur duplex Demonstratio; prior & imperfectior (quæ dicitur demonstratio ὅτι, sive *Demonstratio quod sit*) probat tertiam quæstionem, sc. *Prædicatum illud inesse illi subjecto*: Posterior & perfectior, quæ dicitur demonstratio διότι, sive *Demonstratio propter quid,*) probat quartam quæstionem, sc. *Prædicatum illud propter illam causam inesse illi subjecto.* Utraque rursus aut *Universalis* est, aut *Particularis*: Atque iterum aut *Affirmativa*, aut *Negativa.*

Parag. 5. *Demonstratio universalis & particularis.*

Demonstratio *Universalis* est, in qua demonstratur prædicatum inesse subjecto, cui primo inest & immediate; ut, si demonstretur *Sensibilitas* de *Animali.* *Particularis* est, in qua demonstratur prædicatum inesse subjecto, cui non inest primo & immediate; ut, si demonstretur *sensibilitas* de *homine.* Unde ista conclusio: *omnis homo esse sensibilis* facit Syllogismum universalem quidem *Prioristice*, sed *Posterioristice* non; quia non est *quatenus ipsum, & universalis primum.*

Parag. 6. *Demonstratio Affirmativa & Negativa.*

Demonstratio *Affirmativa* est, in quâ Affectio demonstratur inesse suo primo subjecto, vel alicui ejus parti: ut *Sensibilitas* inesse *Animali*, vel *Homini.* *Negativa est*, in qua affectio demonstratur non inesse ei, quod nec est ejus primum subjectum, nec subjecti pars: ut *Sensibilitas* non inesse *Lapidi.* De-

Parag. 7. *Comparatio harum omnium inter se.* Demonstratio *Universalis* no ticulari; & *Affirmativa Negati* men absolute, & simpliciter, se *bus*. At Demonstratio *Propter qu* prior & nobilior est Demonstr unde quælibet Demonstratio *Pro* cet particularis aut negativa, no est quavis demonstratione *quod*, Affirmativa & universali. Est & tionis, præter dictos, gradus qu *Demonstratio* sc. *ducens ad impossib* infima: & vix digna, quæ demo annumeretur; quæ tamen inge sum, & est propterea à bonis auto

Parag. 8. *Demonstratio ab effectu.* *Demonstratio quod* duobus fit m cum causa demonstratur inesse effectum Proximum; ut, *Ratio* per *Risibilitatem*: & dicitur *D effectu*. In tali Demonstratione effectus proximus; *Prædicatum* causa ejus: *Major propositio* est saltem quarto modo dicendi per secundo si sit Demonstratio (ut firmativa, sive primæ figuræ.

Parag. 9. *Demonstratio a causa remota.* Altero modo fit *demonstratio qu* ctus demonstratur inesse subjecto remotam non reciprocam, vel p stratur non inesse ei, quod non jectum per talem causam: & dici *tio a causa remota*. Est autem stratio vix alia quam negativa, & ter secundæ figuræ in *Camestre* *Medium* est causa remota non re in Majori propositione conjun Effectu, in Minori removenda à Non enim potest conjungi cum

mori nisi esset reciproca cum eo, ut si probetur *Lapidem non respirare, quia non est animal.* In tali demonstratione Major debet esse de *omni,* & *per se quarto modo*: sed nulla propositio immediata.

Ex prædictis liquet, Demonstrationem variis subire posse distributiones, pro varia sui ratione. Est enim *Demonstratio,* spectata quoad Parag 10 *Demonstrationis variæ Divisiones.*

1. *Quantitatem,* alia universalis, alia particularis.

2. *Qualitatem,* alia affirmativa, alia negativa.

3. *Modum procedendi;* alia ostensiva, alia deductiva ad impossibile, vel absurdum.

4. *Ordinem;* alia à priori, alia à posteriori.

5. *Medium,* alia à Causa, alia ab Effectu.

6. *Finem;* alia (demonstrans) Quod sit, alia Cur sit.

7. *Vim;* alia potens, alia potior, alia potissima.

Quæstiones Decimiquarti Capitis.

1. *De quatuor quæsitis.*
2. *De demonstratione Universali & Particulari.*
3. *De demonstratione Affirmativa & Negativa.*
4. *De demonstratione Ostensiva & ducente ad impossibile*
5. *De demonstratione quod, ab effectu.*
6. *De demonstratione quod, a causa remota non reciproca.*
7. *De demonstrationis speciebus & divisionibus aliis.*

CAP.

CAP. XV.

De Demonſtratione διότι.

Parag. 1. Quatuor Cauſarum genera.

DEmonſtratio propter quid non or Potiſſima, ſed habet ſuos c gradus: in omni tamen Medium eſ cauſa paſſionis. Cauſarum autem gen quatuor.

Eſt omnis cauſa vel
- Interna eaq; vel
  - 1. *Materialis*: ex qu ut ſtatuæ *Æs*.
  - 2. *Formalis*: per quam ut ſtatuæ *propria ſua f*
- Externa eaq; vel
  - 3. *Efficiens*: à qua re ſtatuæ *Polycletus*.
  - 4. *Finalis*: propter c fit: ut ſtatuæ *Memoria cujus illuſtris*.

Parag. 2. Ex quibus cauſis poſſit demonſtrari.

Demonſtrari non poteſt per omnia c genera. Sunt enim è Cauſis *Materialis* e *lis*, qua tales, ſimpliciter inutiles dem oni: quamvis enim *Materia ſubjecti* p aliquando, & in potiſſima *Forma ſubjecti* ſit medium, hoc tamen fit quatenus f *cientes* Affectionis præciſe: nam cauſa demonſtrandi eſt medium; is tamen eſt, non *Subjectum*. Relinquuntur e tremæ tantum cauſæ; *Finalis & Efficie* monſtrationes *per finalem* cauſam po contingit fieri in *Artibus* & *Prudentiis*; bus res aguntur, aut fiunt propter fine *Diſciplinis* vero *theoreticis* parciorem uſum Demonſtrationes per *Finalem*, f tiorem multo *per efficientem* cauſam.

Causa efficiens vel est

- *Remota*; quæ effectum non immediatè, sed alio mediante effectu producit; quomodo *elevatio vaporis in nubem* est causa *pluviæ*. Parag. 3. *Causæ efficientis divisio.*
- *Proxima.*
  - *Intrinseca*: quæ subjecto effectus inest: quomodo *Rationalitas* est causa *Risibilitatis*.
  - *Extrinseca*; quæ subjecto effectus non inest: quomodo *interpositio terræ* est causa *Eclipsis*.

Præter has sunt & aliæ causæ Finalis & Efficientis divisiones: ex quarum varietate variè oriuntur differentiæ Demonstrationum διότι.

Ut cum probatur effectus:

1. *Per finalem remotam*; ut Animal habere pulmones, propter conservationem vitæ. Parag. 4. *Varii modi Demonstrationum διότι.*
2. *Per finalem proximam*; ut Animal habere pulmones, propter refrigerium cordis.
3. *Per efficientem remotam*; sed cum effectu reciprocam; ut, Animal augeri propter animam.
4. *Per efficientem proximam intrinsecam*: ut Lunam eclipsari, propter interpositionem terræ.
5. *Per efficientem proximam intrinsecam*, sed subjecto essentialem; ut Lunam paulatim illuminari propter figuram sphæricam. Habent hi demonstrationum sive *modi*, sive *species*, suos usus: constantque ex propositionibus, pro medii exigentia, aut omnibus aut aliquibus aliquo saltem gradu necessariis. Sed minutatim

nutatim singula explicare non licet, ad *potissimam* properantibus.

Quæstiones Decimiquinti Capitis.

1. *De quatuor causarum generibus.*
2. *De inutilitate Materialis & Formalis Causæ ad Demonstrationem.*
3. *De demonstratione per causam Finalem.*
4. *De demonstratione per Efficientem Remotam reciprocam.*
5. *De demonstratione per Efficientem Proximam extrinsecam.*
6. *De demonstratione per Affectionem priorem.*

CAP. XVI.

De Demonstratione Potissima.

Parag. 1. *Potissima Demonstratio quæ sit.*

QUAS hactenus exposuimus Demonstrationum differentias, nulla earum *Potissima* illa est, quam quærimus, *Demonstratio* in quâ se unâ omnes Necessitatis & Immediatatis gradus perfectè reperiantur. Ea vero duntaxat talis est, *In qua effectus demonstratur inesse Subjecto primo & immediate per causam Efficientem proximam subjecto Essentialem*: hoc est, in qua propria Affectio probatur inesse speciei per essentialem speciei definitionem, ut in ista ;

Omne Animal Rationale est Risibile.
Omnis homo est Animal Rationale ; ergo
Omnis homo est Risibilis

Parag 2. *Leges potissimæ demonstrationis.*

1 *Medium ista causa utriusque extremi* : Formalis se Subjecti sive speciei, Efficiens Prædicati sive Passionis. Proinde illæ in quib

dium non est definitio Subjecti non sunt
issimæ.

ı. *Omnes propositiones sint de omni.* Proinde
ı potest fieri Demonstratio potissima nisi in
bara.

|. *Omnes propositiones sint per se primo, aut se-*
do modo. Conclusio semper secundo; præ-
sarum major etiam secundo; Minor primo.
inde illæ in quibus altera præmissarum est
se tantum quarto modo non sunt potis-
æ.

. *Omnes propositiones sint quatenus ipsum.*
inde illæ, in quibus vel conclusio vel ali-
Præmissarum non est reciproca, non sunt
issimæ.

. *Utraque præmissarum sit principium;* Ma-
ut *hypothesis;* Minor, ut *definitio:* & con-
aenter immediatum immedietate causæ,
ndemonstrabile.

x his sequuntur quædam *Potentiæ* Demon- Parag. 3.
tionis: quæ sunt præcipuè tres istæ; *Ana-* *De Analy-*
, *Regressus, Conversio in definitionem.* *Analysis si demon-*
Resolutio effectus in causas suas primas ad *strationis.*
endam perfectam ejus scientiam. Cum
n sit catena quædam, & subordinatio *Effici-*
um & Effectorum, quamvis effectus poste-
possit quidem demonstrari per effectum
rem; non tamen in eo acquiescet mens,
ulterius requirit causam etiam illius effec-
atque ita deinceps, quoad perveniatur ad
nam causam, cujus non datur causa, quæ
Forma subjecti, & in qua sola quietatur ani-
s: ut si demonstretur *Augmentatio* de omni
ente per *Nutritionem;* illa rursus per *facul-*
m vegetantem; atque illa demum per *Ani-*
.

Parag. 4. *De Regressu Demonstrationis.* Regressus est *Reciprocatio causæ Demonstrationem*: quâ effectum per quam ipse prius demonstrabat demonstramus. Dicitur hæc I *gressus*: quia intellectus noster confusa quadam & experimental effectus, tanquam sensui propin *gressus fuerit* ad similem & conf cognitionem, atque per multip mentationem, & collationem cau tum, maturaverit illam cogniti adeo ut ex confusâ fiat distinct deinde à cognitione illâ causæ d similem & distinctam cognitione *Progressus* ergo fit per *Demonstration* Posteriori, respicitque confusam c *causæ per effectum*: *Regressus* ver *strationem propter quid*, & à priori: distinctam cognitionem *effectus* differtque propterea à vitio illo D nis, quem *Circulum* appellant, c talis reciproca Demonstratio, qua que *Propter quid* & à priori: quan bilem merito rejicit *Aristoteles*.

Parag. 5. *De conversione demonstrationis in definitionem.* *Conversio Demonstrationis in defi* cum ex terminis Demonstrationis transpositionem construitur defi dentis Proprii: est autem Acc prii.

… duplex vel

Partialis, eaque

1. *Nominalis*; quæ genere & subjecto constat: ut *Eclipsis est defectus luminis in Luna*; sumendo ly *Nominale*, non ut *Reali* opponitur, sed ut *Causali*.

2. *Causalis*; quæ ex ejus causa constat; ut *Eclipsis est interpositio terræ.*

Totalis; quæ nominalem simul & causalem complexa, ex genere, subjecto, & causa proxima constat: ut, *Eclipsis est defectus luminis in Luna propter interpositionem terræ.*

Istarum definitionum *Nominalis* est Demon-ationis conclusio: *Causalis* Principium; *Tolis* integra Demonstratio, solo terminorum u ab ea differens: Definitum enim est *Majus tremum*; subjectum *Minus*; causa *Medium*.

Quæstiones Decimisexti Capitis.

1. *De Medio potissimæ Demonstrationis.*
2. *De Primo necessitatis gradu in omnibus propositionibus potissimæ Demonstrationis.*
3. *De secundo gradu.*
4. *De tertio gradu*
5. *De Immedietate principiorum.*
6. *De Analysi demonstrativa.*
7. *De Regressu, & Circulo.*
8. *De conversione demonstrationis in definitionem.*

CAP. XVII.

De Syllogismo Topico in Genere.

Yllogismus *Topicus*, (qui & *Dialecticus* Parag. 1. *stricte*) est, qui ex probabilibus, vel quasi *Quid syllo-* obabilibus parat probabilem opinionem Con- *gismus.*

Dialecti-cus: & quid pro-babile. clusionis. *Probabile* vero est, quod omnibus videtur, aut plerisque, a bus, vel omnibus, vel plerisque, rimis: ut, *Parentes esse honorandos*; *esse bona*: aut secundo, quod alt simile est; ut, *unam esse Logicam*, Grammatica: aut tertio, quod op cui probabili opposite proponitur *cos odio habendos*, quia amici dili quarto, quod in aliqua disciplii est: ut, *Contraria contrariis curari*, medici.

Parag. 2. *De Pro-blemate.* Syllogismi *Topici* partes proxin *blema*, & *Propositiones*. Problema est id de quo differitur probabili Syllogismi jam facti Conclusio. Problema aliquod sit *Dialecticum* runtur conditiones.

sc. quod sit
1. *Utile*: idque vel dicitur problemaEt *voluptas sit bona?* vel & diciturPhysicum *dus sit æternus?* vel a serviens illis,& dici ut, *An divisio sit Syl*
2. *Dubium*: in quo unt, aut vulgus à ut, *An divitiæ facian* vulgus inter se; u *licita?* aut sapientes *An cor sit membrum*

Parag. 3. *Quatuor Prædicata Topica.* Problematis partes sunt termini *Prædicatum* De *Subjecto* nihil præc lecticus enim nulli certo subjecto Prædicata vero sunt quatuor: Ge *Proprium*, & *Accidens*. Horum I

m cum subjecto reciprocantur, sed ita ut initio ostendit, quid sit res, proprium vero n : *Genus*, & *Accidens* non reciprocantur, Genus est essentiale subjecto, Accidens o non.

Propositiones sunt, ex quibus de problemate Parag. 4. babiliter disseritur: suntque Syllogismi *Argumen-* pici præmissæ In iis terminus unice spec- *tum quid.* dus est *Medium* sive *Argumentum*; reliqui m Problematis potius sunt, quam Proposi- num. *Argumentum* est, quod ad aliquid ar- endum est affectum. Argumenta ex *Locis* it eruenda: unde & hæc doctrina *Topica* ap- llatur; quod in Argumentis secundum os inveniendis ac judicandis tota versetur.

Instrumenta inventionis Dialecticæ sunt ista Parag. 5. atuor: *Acceptio propositionum*: *Ambigui di-* *Instru-* *ctio*: *Discriminis rerum investigatio*; & *Con-* *menta in-* *ratio similitudinis rerum.* De quorum utili- *ventionis.* e, & usu, copiose satis ac perspicue *Aristo-* *es* in tota posteriori parte *lib.* 1. *Topicorum.*

Quæstiones Decimiseptimi Capitis.

1. *De libris Topicorum Aristotelis.*
2. *De Utilitate Dialecticæ.*
3. *De Syllogismo dialectico & opinione.*
4. *De Propositione Probabili.*
5. *De Problemate Dialectico.*
6. *De quatuor Prædicatis Topicis.*
7. *De numero & utilitate Instrumentorum Inventionis dialecticæ.*
8. *De propositionum Sumptione.*
9. *De Distinctione ambigui.*
10. *De Indagatione discriminis*
11. *De Similitudinis consideratione.*

CAP.

CAP. XVIII.

De Locis Topicis.

Parag. 1. *Locus maxima & differentia maximæ.*

LOcus est Argumenti sedes; Estque l duplex: *Maxima*, & *differentia Ma* *Locus Maxima* est præceptum Logicum, i fundatur vis argumenti: *Locus differenti ximæ* est notatio præcepti secundum dif tiam simplicis thematis, unde ducitur mentum. Exempli gratiâ, si quis prob *Socratem esse hominem*, eo Argumento qu *Animal rationale.* Argumentum talis gismi dicetur ductum à *loco definitionis*, etiam ejus vim omnem niti hoc *loco*, qu *Cuicunque definitio attribuitur, eidem &* *tum*: hic per locum intelligendo *Maxi* illic *Differentiam Maximæ.*

Parag. 2. *Utriusque comparatio & usus*

Cuilibet loco differentiæ Maximæ resp locus Maxima; ut loco *a Definitione* ist *attribuitur definitio, eidem & definitum.* l Differentiæ Maximarum simpliciter *Locos* cos Maximas simpliciter *Maximas* appe mus. Loci ad *Inventionem*, *Maximæ* ad *cium* pertinent magis. Maximæ non sun nes ita perpetuo veræ, quin ut quandoq rum aliquæ admittant exceptiones, qua *lentias* dicemus.

Parag. 3. *Locorum classes secundum alios.*

Locorum ordinem variè varii instit Apage, qui *Rhetoricos* hic obtrudunt. *lecticos Aristoteles* universos ad quatuor *præ* Topica retulit. Qui explicatius & distin eorum aliqui locos faciunt (qua internos, externos, qua medios, omnino viginti qu

nem numerum alii ad *tredecem* contraxeruent, *decem* alii: aliique aliter.

Haud fortassis incommodè facturi sumus, si *septem* complexiones classium sive notarum eos omnes & Argumenta reduxerimus; & nt istæ, 1. *Causa & Effectus.* 2. *Subjectum & Accidens.* 3. *Dissentanea & Comparata.* 4. *Conjugata & Notatio.* 5. *Totum & Pars.* 6. *Genus Species.* 7. *Definitio & Divisio*: quibus octa- loco addi potest Inartificialium argumentorum sedes *Testimonium*, sive *Authoritas.* Nos nc ordinem secuturi singulis Locis suas *Maximas*, & Maximis *Fallentias* subjiciemus. Parag. 4. *Locorum classes, & ordo.*

Quæstiones Decimioctavi Capitis.

1. *De Locis Maxima & Differentia Maximæ.*
2. *De Locis Rhetoricis hinc excludendis.*
3. *De Locis Internis, Externis, Mediis.*
4. *De octo Locorum classibus.*
5. *De usu Locorum, & de Argumentis inde eruendis.*

C A P. XIX.

De Locis à Causa & Effectu.

CAusarum genera quatuor diximus supra. Sunt & aliæ earum divisiones: sed præsenti negotio accommodatissimæ sunt hæ. In *Solitariam, sive totalem*; ut, Aurum Mone-, Sol Diei: & *Sociam, sive partialem*; ut, ignum Domus; Natura eruditionis. 2. In *Causam Actu*, ut Ædificans Domus: & *Potentia*, ut, Architectus Domus. 3. In *Remotam*, : Morbi Convivium, Calicis Sulphur, armaci Sanitas: & *Proximam*; ut Cruditas Morbi, Parag. 1. *Loci Præcognitio.*

Morbi, Aurum Calicis, Pharmaci
4. In *Causam per se*; ut Sol Lumir
tectus Domus; & *Causam per Accia*
Cæcitatis, Musicus Domus.

Hujus loci Maximæ sunt i

Parag. 2. *Maxima prima.* I. *Posita causa, ponitur effectus, &* *litur*; ut, si Sol lucet, dies est; si dies non est. Fallit prior Maxima mo, in *causa remota*, ut qui bibit v semper inebriatur. 2. In *causa i* gravia non semper descendunt, q ab aliquo intermedio impediente 3. In *causa per accidens*; ut ex mal non semper fiunt bonæ leges; a agrum semper reperit Thesaurum; *sa non sufficiente per se*; ut, non sem dustria est, doctrina est; nec sem ager, qui bene colitur; quia ut requiruntur. Fallit posterior pars *per accidens*; ut, potest non fodi reperire Thesaurum; 2. in *causa qu fuit*; ut, manet ædificium mortuo 3. *quoties effectus potest a variis caus duci*; ut potest *Socrates*, etiam v epoto, mori ex alia causa.

Parag. 3. *Secunda.* II. *Posito effectu ponitur causa, &* *litur*; ut, si Luna eclipsatur, te nitur; si non, non interponitur. prior 1. in *effectu per accidens*; ut, periri Thesaurus, etiamsi ager no 2. in *effectu permanente post causam* domus mortuo ædificatore; 3 in *e cibili a diversis causis*; ut potest ess epoto veneno. Fallit pars post *effectu per accidens*; ut, fodiens a non reperire thesaurum; 2. in effe

de fuit : ut corruere potest ædificium, ite ædificatore : 3 in *effectu liberi agen-*, potest esse Medicus, etsi non sanet.

Qualis causa, talis effectus, & e contra : Parag. 4.
næ arboris fructus bonus, & è contra. *Tertia.*
itrumque, 1. in *causis & effectibus æqui-* ut pictoris deformis pulchra potest esse : 2. in *causa materiali* propter aliquod ecum ; ut, non quia aqua fluida est, glacies.

Propter quod unumquodque est tale, illud est Parag 5.
ale : ut, Aër calidus propter ignem ar- *Quarta.*
iem calidorem. Fallit 1. *ubi utrumque ale* : ut, vinum quod efficit hominem non est magis ebrium, quia non ebri- *ubi illud tale recipit magis & minus*: ut, pater magis homo, quam filius, etsi sit ar filius sit homo, quia humanitas non magis ac minus : 3. in *causa non suffici-se*, ut, non semper præceptor, etiamsi discipulum doctum, est ipse doctior lo, qui indole & industria accedente que evadit doctior præceptore.

ausa natura prior est effectu : ut, ratio ri- Parag. 6.
e. Et hæc nunquam fallit : nam & *fina-* *Quinta.*
s, in qua sola fallere videtur, etsi me- sterior sit *actu & executione*, est tamen *intentione agentis*, qua etiam sola ra- est causa. Sciendum tamen plerasque n Maximarum intelligi præcipue & sim- r de *Causis Internis*, & *Essentialibus* ; de *is* vero aliqua solum ex parte, secundum k per analogiam : & proinde argumenta a non semper necessario &. *dictice* con- e, sed (ut plurimum) *probabiliter* tan- *verisimiliter.*

Quæstiones Deciminoni Capitis.

1. *De variis Causarum divisionibus.*
2. *De prima Maxima.*
3. *De Secunda.* 5. *De Quarta.*
4. *De Tertia.* 6. *De Quinta.*

CAP. XX.

De Locis à Subjecto & Accidente.

Parag. 1. *Præcognitio loci.* NON hic *Subjectum* pro substantia cui hæret Accidens, aut *Accidens* pro quod Substantiæ inhæret, præcisè & adæq sumuntur : sed *Subjectum* pro omni eo cui quid attribuitur quod non pertinet ad i essentiam, & *Accidens* pro omni tali attrib accipitur. Ut, *Numerus est subjectum parit* accidens sc. accidentis. Accidens multifar distribuitur, sicut & Subjectum. Nam est cidens, 1. *Proprium* & *Commune* : 2. *Separ* & *Inseparabile* : 3. *Inhærens* sive internum *Adhærens* sive externum : 4 & potissimum, *tecedens*, ut, lassitudo febris, luna pallida viæ, & omnia omnino signa Prognostica; *comitans* sive connexum, ut, Eclipsis plen nii ; *Consequens* : ut Dies Auroræ, Pa conceptionis. *Signa* etiam & *Circumsta* hujus sunt loci.

Hujus loci maximæ sunt.

Parag. 2. *Maxima prima.* I. *Posito Subjecto ponitur Accidens Proprium, sublato tollitur, & e contra* ; ut, si sit homo, risibilis, & è contra ; & si non sit homo, n est risibilis, nec è contra Nunquam falli

opter Subjecti & proprii Accidentis reci-
ocationem.

II. *Posito Subjecto ponitur Accidens Commune,* Parag. 3.
d non e contra; ut, si sit nix est alba ; non si *Secunda.*
album est nix ; Fallit prior pars in *Accidente*
parabili : ut, non si sit aqua, necessario est
gida. Fallit posterior pars, 1. in *Accidente*
oprio primo modo; ut, si sit scientia, est homo.
in *Accidente Individuo* ; ut, si sit hæc albedo,
nix ; quia accidens non mutat subjectum.

III. *Sublato Accidente Communi, tollitur Sub-* Parag. 4.
um, sed non e contra : ut, si non sit album, *Tertia.*
n est nix : potest tamen esse album, etiamsi
t non sit. Fallit prior pars in *Accidente Se-*
abili; posterior in *Accidente primo modo pro-*
i, & in *Accidente ac Subjecto Individuis*,
emadmodum in priori maxima.

IV. *Posita re ponitur loci & temporis circum-* Parag. 5.
tia, & sublata circumstantia tollitur res; ut, *Quarta.*
ilo interfecit *Clodium*, *Milo* tunc vixit, &
uit : Si nec tunc vixit, nec adfuit, non in-
fecit. Nunquam fallit in circumstantia re-
sita necessario.

. *Posito Antecedente, concomitante, consequente,* Parag. 6.
itur (pro cujusque exigentia) consequens, con- *Quinta.*
itans, & antecedens (sc. concomitans in esse,
ecedens in esse vel præfuisse, consequens in
; vel futuro esse) & *sublato tollitur.* Ut, si
Eclipsis, est plenilunium: si parit, concepit;
t Aurora, sol orietur. Fallit, 1. in *non ne-*
ario cohærentibus ; ut, potest esse non pauper
i est Philosophus, & cometam non sequi
lum. 2. In *necessario etiam cohærentibus, si non*
mutua necessitas : ut, etiamsi sit Eclipsis sit
nilunium, non tamen si sit plenilunium
tinuo erit Eclipsis. Sed & ista non necessa-

ria, magnam tamen vim habent ad fi fidem, præsertim si multa conglobata fuerint: Unde hunc locum plurimi *Astrologici*, *Physiognomici*, & *Oratores* in quæstione *Facti*.

Quæstiones Vicesimi Capitis

1. *De Subjecti & Accidentis variis di*
2. *De Circumstantiis & Objectis.*
3. *De Antecedentibus, Concomitantib quentibus, & Signis.*
4. *De Maxima Prima.*
5. *De Secunda.*
6. *De Tertia.*
7. *De Qu*
8. *De Qu*

CAP. XXI.

De Locis & Dissentaneis & Com

Parag. 1. *Præcognitio loci.* Dissentanea sunt *Opposita*, aut *D* ut, *Bos* & *Equus.* Oppositor tuor sunt genera, de quibus part. 1. *Comparata* aut sunt ratione qualitati *milia & Dissimilia*: aut ratione quant etiam graduum; ut, *Paria* & *Impari* cunque possunt dici *Magis*, *Minus*, v De quibus omnibus variæ sunt Max

Parag. 2. *Maxima Relatorum.* De Relatis hæc. *Posito altero relat* esse, vel cognosci) *ponitur reliquum*, *tollitur*: ut, sit filius, est pater, &c. F *relatis secundum dici*: posito scibili p esse scientia: 2. *Si intelligatur in eode & non simpliciter*: nam qui est pa non modo potest non esse, sed om potest esse filius ejusdem.

De contrariis istæ.

ysito uno Contrariorum, tollitur alterum : Parag. 3.
qua sit calida, frigida non est. Fallit in *Maxime*
qualitatibus, nam aqua quæ calida est *contrario-*
, est frigida ad duos gradus : quia re- *rum.*
qualitatis fit semper per admistionem
ii.

iblato uno Contrariorum, ponitur alterum:
qua non sit sicca, erit humida: Fallit,
contrariis mediatis, ut *mel* nec album,
grum est, sed flavum. 2. in *subjecto non*
ut, Anima nec alba est, nec nigra, nec
, nec calida.

Contrariorum idem est genus & subjectum :
lbedo est color, & nigredo color erit;
r sit in concupiscibili, & odium erit.
unquam fallit.

Contrariorum contraria est ratio : ut, si
it fugiendus, voluptas est sequenda : &
us congreget heterogenea, Calor secer-
llit, 1. in *prædicatione generis, aut affecti-*
nerica: ut, quia albedo est color, aut
is, non propterea nigredo non erit. 2. in
subjecti ; ut, quia sanitas convenit ani-
non propterea morbus inanimatis ; sed
è contra : 3. in *causis per accidens*: non
si musicus ædificat, ergo destruet im-
as. 4. in *causis quarum actio determinatur*
sitione materiæ : non enim emollit lutum
: quia indurat calor.

Majoris boni contrarium est majus Malum
itra: ut, quia sanitas est melior divitiis,
udo pejor erit Paupertate. Fallit *ubi*
m alterum altero includitur, aut ab eo sup-
: ut, utilius est, posse philosophari,
scire literas; & tamen è duobus utilius
ur Philosophia. De

De Privantibus istæ:

Parag. 4. Maxima Privativorum. I. *Posito habitu, tollitur Privatio, &* ut, si videt, cœcus non est, si cœcu videt: Et nunquam fallit.

II. *Sublato habitu, ponitur Privatio,* *tra*: ut, non videt, ergo est cœcu cœcus, ergo videt. Fallit, 1. in *subj* *paci*; lapis enim non videt, nec tan est; 2. in *subjecto capaci ante tempus* *tatis*; unde catulus ante nonum non videat, cœcus tamen non cense

Parag. 5. Maxima contradictoriorum. De Contradicentibus unica ista ritatis. *Posito altero contradictori oru reliquum; & sublato ponitur*: ut si albus, non est non albus; si sit non est albus.

Parag. 6. Maxima disparatorum. De disparatis ista. *Posito uno di tolluntur reliqua*, ut si *Socrates* sit ho rit bos, aut lapis. Fallit in *accident in concreto attribuuntur subjectis*: i lac est album & dulce.

Parag. 7. Maxima Similium &c. De Similibus & Dissimilibus, Pr tis ac Improportionatis ista. *Simili portionatis similia conveniunt & pro Dissimilibus & Improportionatis, dissim proportionalia*: ut, si *Plato* sit mort *crates* erit: si oculus totum corpus, ratio dirigit. Fallit, *nisi intelligatur tive*, de similibus sc. qua similia, & nim simile, est etiam dissimile: aliàs esset, sed idem: unde non sequit rationalem esse, quia Æthiops est ra similiter de reliquis. Atque hic o spondentem, si excipiat adversus in hac Maxima fundata, ostendere i proponuntur ut similia, sunt dissim

um cum subjecto reciprocantur, sed ita ut finitio ostendit, quid sit res, proprium vero n : *Genus*, & *Accidens* non reciprocantur, l Genus est essentiale subjecto, Accidens ro non.

Propositiones sunt, ex quibus de problemate Parag. 4.
obabiliter disseritur : suntque Syllogismi *Argumen-*
ppici præmissæ In iis terminus unice spec- *tum quid.*
ndus est *Medium* sive *Argumentum* ; reliqui im Problematis potius sunt, quam Propositionum. *Argumentum* est, quod ad aliquid arendum est affectum. Argumenta ex *Locis* nt eruenda : unde & hæc doctrina *Topica* apllatur ; quod in Argumentis secundum cos inveniendis ac judicandis tota versetur.

Instrumenta inventionis Dialecticæ sunt ista Parag. 5.
iatuor : *Acceptio propositionum* : *Ambigui di- Instru-*
ctio ; *Discriminis rerum investigatio* ; & *Con- menta in-*
ratio similitudinis rerum. De quorum utili- *ventionis.*
te, & usu, copiose satis ac perspicue *Aristo-*
es in tota posteriori parte *lib.* 1. *Topicorum.*

Quæstiones Decimiseptimi Capitis.

1. *De libris Topicorum Aristotelis.*
2. *De Utilitate Dialecticæ.*
3. *De Syllogismo dialectico & opinione.*
4. *De Propositione Probabili.*
5. *De Problemate Dialectico.*
6. *De quatuor Prædicatis Topicis.*
7. *De numero & utilitate Instrumentorum Inventionis dialecticæ.*
8. *De propositionum Sumptione.*
9. *De Distinctione ambigui*
10. *De Indagatione discriminis*
11. *De Similitudinis consideratione.*

CAP.

hujus generis apud *Aristotelem lib.* 3. *Topic.* alios. Quæ sunt omnes intelligendæ cum mitatione *cæteris paribus*.

Parag. 10. *Maximæ comparatæ Rationis.* Maximæ *comparatæ Rationis*, sive Probabtatis propositionum sunt istæ. I. *Eorum æque sunt aut non sunt talia, si unum si tale & liquum, si non sit nec reliquum*: ut, parit habere videntur honores & divitiæ ad fetatem; si ergo honores non raddant beat nec divitiæ reddent: si cibus sit necessari vitam sustinendam, & potus erit necessa II. *Si quod magis videtur esse tale, non sit e quod minus videtur esse non erit*; ut, non pl omnibus *Homerus*, qui placebit *Mævius*; *Si quod minus videtur esse sit tale*; *etiam id magis.* Ut, Fur si sit suspendio dignus, c dignior Sacrilegus.

Quæstiones Vicesimiprimi Capitis.

1. *De Dissentaneis, & Comparatis.*
2. *De Maxima Disparatorum.*
3. *De Maxima Relatorum.*
4. *De Maximis Contrariorum.*
5. *De Maximis Contradictoriorum & Pri vorum,*
6. *De Maximis Similium, Dissimilium, portionatorum, Improportionatorum.*
7. *De Maximis generalibus comparatæ Re*
8. *De Maximis specialibus comparatæ Re cundum magis & minus bonum.*
9. *De Maximis comparatæ Rationis.*

C

CAP. XXII.

De Locis à Conjugatis & Notatione.

COnjugata sunt Proprie quæ ob significationis affinitatem, vocis quoque affinite conjuncta sunt: ut, *Justus, Justitia, Juste* Parag. 1. Præcognitio loci.
ræcipua eorum vis est in *abstracti* & *concreti* nsecutione: secundaria & in reliquis: atle spectanda potius conjugatio est ex rerum iam nominum ordine; unde *Somnus & Dorre* sunt conjugata; *Somnus & Somnolentus* m sunt. *Notatio* est vocis explicatio secunm Etymologiam: ut, *Consul a consulendo ipublica.*

Conjugatorum maximæ sunt.

I. *Cui unum conjugatorum convenit, & alterum; cui non unum, nec alterum*: ut, si *Socrates* justus, ergo agit juste. Fallit, 1. in *iis* a *sunt conjugata tantum quoad vocem*; non im si *Socrates* habet vinum, statim erit vinoitus: 2 *quando arguitur ab una actione aut ucis ad habitum*; propterea non sequitur, *ratem*, si agit justè, esse justum: 3. *quando guitur a potentia ad actum*: ut, *Socrates* est ibilis, quamvis non rideat. Parag. 2. *Conjugatorum prima.*

II. *Quorum unum convenit alteri, eorum Conatum unius convenit Conjugato alterius, & gative similiter*: ut, si albedo sit color, alm erit coloratum: & si frugalis non sit avas, nec frugalitas erit avaritia. Fallit, 1. *cum jugata sunt talia solum quoad vocem*: ut, non uitur vinum esse malum, quod vinolentia nala: 2 *arguendo affirmative a concretis ad* Parag. 3. *Secunda.*

abstracta, ubi prædicatio non est per
propterea albedo est dulcedo, qu
lac) est dulce: 3. *arguendo negat*
ctis ad concreta; ut, quia nulla all
cedo, non propterea nullum albu

Notationis maximæ sun

Parag. 4. Maximæ Notationis & Notati. 1. *Quod convenit aut non conve* *Notato convenire aut non convenire* Sapientiæ studium si sit præferend litari, certe & Philosophia præf
2. *De quo dicitur Notatum, & No* *quo negatur Notatio, & Notatum*: ut sit, Sol stat: &, si non sit sacræ re crilegium non est. Locus à No habet amœnitatis quam virium: Maximæ sæpissimè fallunt; ut, 1° *sint frigidæ, aut nimium coactæ*; ut tur Magistrum esse doctiorem dis ter magis scit: 2°. *si vera notatio* *tatione accipiatur non vere*: unde n *Socratem* tueri pupillum, quia est citur enim tutor à tuendo quidem debeat, non quod actu tueatur: *tio contingat in Notato, non in no* non sequitur convivas, quia disc cœnam, propterea fusos in lectis c mos jam exolevit, qui tunc obtinu significatio huic voci imposita fui *aliis modis*, quos attentior quisque observabit.

Quæstiones Vicesimisecundi

1. *De Conjugatis.*
2. *De Notatione & Notato.*
3. *De Maximis* Conjugatorum.
4. *De Maximis* Notationis & N

propter Subjecti & proprii Accidentis reciprocationem.

II. *Posito Subjecto ponitur Accidens Commune, sed non e contra*; ut, si sit nix est alba; non si sit album est nix; Fallit prior pars in *Accidente Separabili*: ut, non si sit aqua, necessario est frigida. Fallit posterior pars, 1. in *Accidente Proprio primo modo*; ut, si sit scientia, est homo. 2. in *Accidente Individuo*; ut, si sit hæc albedo, est nix; quia accidens non mutat subjectum. Parag. 3. *Secunda.*

III. *Sublato Accidente Communi, tollitur Subjectum, sed non e contra*: ut, si non sit album, non est nix: potest tamen esse album, etiamsi nix non sit. Fallit prior pars in *Accidente Separabili*; posterior in *Accidente primo modo proprio*, & in *Accidente ac Subjecto Individuis*, quemadmodum in priori maxima. Parag. 4. *Tertia.*

IV. *Posita re ponitur loci & temporis circumstantia, & sublata circumstantia tollitur res*; ut, si *Milo* interfecit *Clodium*, *Milo* tunc vixit, & adfuit: Si nec tunc vixit, nec adfuit, non interfecit. Nunquam fallit in circumstantia requisita necessario. Parag. 5. *Quarta.*

V. *Posito Antecedente, concomitante, consequente, ponitur (pro cujusque exigentia) consequens, concomitans, & antecedens* (sc. concomitans in esse, antecedens in esse vel præfuisse, consequens in esse vel futuro esse) & *sublato tollitur.* Ut, si sit Eclipsis, est plenilunium: si parit, concepit; si sit Aurora, sol orietur. Fallit, 1. in *non necessario cohærentibus*; ut, potest esse non pauper qui est Philosophus, & cometam non sequi bellum. 2. In *necessario etiam cohærentibus, si non sit mutua necessitas*: ut, etiamsi sit Eclipsis sit plenilunium, non tamen si sit plenilunium continuo erit Eclipsis. Sed & ista non necessaria, Parag. 6. *Quinta.*

ria, magnam tamen vim habent ad facienda fidem, præsertim si multa conglobata in unu fuerint: Unde hunc locum plurimi faciu *Astrologici*, *Physiognomici*, & *Oratores* maxin in quæstione *Facti*.

Quæstiones Vicesimi Capitis.

1. *De Subjecti & Accidentis variis divisionib*
2. *De Circumstantiis & Objectis.*
3. *De Antecedentibus, Concomitantibus, Consequentibus, & Signis.*
4. *De Maxima Prima.*
5. *De Secunda.*
6. *De Tertia.*
7. *De Quarta.*
8. *De Quinta.*

CAP. XXI.

De Locis & Dissentaneis & Comparati

Parag. 1. *Præcognitio loci.* DIssentanea sunt *Opposita*, aut *Disparata* ut, *Bos* & *Equus*. Oppositorum qu tuor sunt genera, de quibus part. 1. cap. I *Comparata* aut sunt ratione qualitatis, ut, *Similia & Dissimilia*: aut ratione quantitatis, v etiam graduum; ut, *Paria* & *Imparia* & qu cunque possunt dici *Magis*, *Minus*, vel *Æq* De quibus omnibus variæ sunt Maximæ.

Parag. 2. *Maxima Relatorum.* De Relatis hæc. *Posito altero relatorum* (esse, vel cognosci) *ponitur reliquum*, & *sublatollitur*: ut, sit filius, est pater, &c. Fallit 1. *relatis secundum dici*: posito scibili potest n esse scientia: 2. *Si intelligatur in eodem subje & non simpliciter*: nam qui est pater huj non modo potest non esse, sed omnino n potest esse filius ejusdem.

Generis & Speciei Maximæ ſunt:

1. *Sublato genere, tollitur ſpecies*: ut, ſi non animal, nec eſt homo, nec brutum, nec tionale, *&c.* Parag. 2. *Maxima prima & ſecunda.*

2. *Poſita ſpecie, ponitur genus*: ut, ſi ſit homo, it rationale, erit animal. Nunquam fallunt.

3. *Quod convenit aut non convenit generi, con-nit etiam aut non convenit ſpeciei*: ut, ſi ani-al ſit ſenſibile, & homo: ſi non ſit incorpo-um, nec homo. Fallit 1. in *ſuppoſitione ma-riali, vel ſimplici*: neque enim homo eſt ge-is, quia Animal eſt; neque non eſt ſpecies, iia Animal non eſt. 2. *In iis quæ generi con-niunt aut non conveniunt ex parte tantum, & n univerſaliter*: ut Homo neque eſt irratio-lis, quia aliquod animal eſt; neque non eſt tionalis, quia aliquod animal non eſt. Parag. 3. *Tertia.*

4. *Quod convenit aut non convenit Speciei, con-nit aut non convenit Generi*: Explica, *ſi alicui ciei, Generi ex parte*: unde fiunt ſyllogiſmi tertia figura: ut, ſi homo ſit Rationalis, t non ſit quadrupes, certè aliquod animal it rationale, & aliquod non erit quadrupes. *uod ſi ſpeciebus omnibus, toti Generi*: unde int Inductiones; ut ſi Homo, & Equus, *&c.* it ſenſibiles, aut non ſint immortales; certè nne Animal erit ſenſibile, & nullum erit mortale.

Quæſtiones Viceſimiquarti Capitis.

1. *De Genere & Specie.*
2. *De Maxima prima & ſecunda.*
3. *De Maxima tertia.*
4. *De Maxima quarta.*

CAP.

Parag. 1. *Præcognitio loci.*

DEfinitio *Topica*, non *essentialem* *definitionem*, sed & quamlibet p rei *descriptionem*, adeoque & omne pra convertibile, sicut *differentiam* consti & quarto modo *proprium*, complecti *visio* vero ita sumitur, sicut in pri dictum est cap. 18.

Parag. 2. *Maxima definitionis.*

Definitionis Maxima unica hæc est *aut sublata definitione, ponitur aut tollit tum, & e contra*; ut si sit animal ratio homo, & è contra; si non sit homo, animal rationale, nec è contra. Fal *quæ conveniunt definitioni aut definito, sunt definitio aut definitum*; non enim rationale sit complexa vox, & homo e perpetuo vera est; fundatur enim i eorum reciprocatione.

Parag. 3. *Maxima divisionis.*

Divisioni etiam unica est maxi *Membrorum condividentium uno aut alte to, ponitur reliquum ; & posito, tollitu* hoc animal non sit brutum, erit hom homo, non erit brutum. Hoc perp tinet in omni bona divisione ; fundat in primo & tertio ejus Canonibus a supra lib. 1. cap. 18. Par. 3.

Quæstiones Vicesimiquinti Capi

1. *De Definitione & Divisione.*
2. *De Maxima Definitionis.*
3. *De Maxima Divisionis.*

Magis, minus, & æque & de *rebus* inter se Parag. 8.
comparatis dicuntur, & de *propositionum proba-* *Maximæ*
bilitate. De Comparatione rerum Maximæ *generales*
sunt, *generales* quædam, omne genus collatio- *comparatæ*
ni accommodæ; quædam *speciales*: de magis *Rei.*
& minus bono Generales sunt istiusmodi.

I. *Quod natura est tale, magis tale est quam quod per participationem*: ut Sol luminosior Aere. II. *Quod per se, magis quam quod per accidens*: ut, Dieta salubrior vomitu. III. *Quod remotius a contrario, quam quod propinquius*: ut frigidius cœlum sub polis quam sub Tropicis. IV. *Quod magis efficit, quam quod minus*: ut Ignis vehementius calefaciens calidior. V. *Cui magis inest causa, magis quam cui minus*: ut, Juvenis Sene robustior. VI. *Cui magis definitio competit, aut media quam cui minus*; *Quod ad finem magis conducit, utilius* Et multæ aliæ, quæ omnes fallunt, *nisi adhibita limitatione*, Cæteris paribus, &c. Nam termini comparati fere excedunt invicem, & exceduntur.

Maximæ Speciales de Magis & Minus bono Parag. 9.
sunt ejusmodi. I. *In quo sunt plura bona, meli-* *Maximæ*
us; ut, felicitas Peripatetica Stoica. II. *Quod* *Speciales*
pluribus bonum, melius; ut, Justitia Fortitudi- *comparati*
ne. III. *Quod propter se expetitur, melius*; ut, *Boni.*
Bonæ leges malis moribus. IV. *Quod stabilius, melius*; ut, Virtus decore. V. *Quod solitarie bonum, melius*; ut, *αὐτάρκεια* divitiis. VI. *Quod ad meliorem finem, melius*; ut, artes Liberales quæstuariis. VII. *Quod nobilioris objecti, melius*; ut Theologia Medicina. VIII. *Quod ad perfectionem, quam quod ad necessitatem, melius*; ut visus tactu. IX. *Quod fine propius, melius*; ut Messis semente. X. *Quod meliori similius, melius*; ut, Æs Plumbo; Plurimæque hu-

hujus generis apud *Aristotelem lib.* 3. *Topic* alios. Quæ sunt omnes intelligendæ cum mitatione *cæteris paribus*.

Parag. 10. *Maximæ comparatæ Rationis.* Maximæ *comparatæ Rationis*, sive Probabilitatis propositionum sunt istæ. I. *Eorum æque sunt aut non sunt talia, si unum sit tale & liquum, si non sit nec reliquum* : ut, pariter habere videntur honores & divitiæ ad felicitatem ; si ergo honores non raddant beati nec divitiæ reddent : si cibus sit necessarius vitam sustinendam, & potus erit necessar II. *Si quod magis videtur esse tale, non sit etiam quod minus videtur esse non erit* ; ut, non placebit omnibus *Homerus*, qui placebit *Mævius* ; *Si quod minus videtur esse sit tale; etiam id magis.* Ut, Fur si sit suspendio dignus, ce dignior Sacrilegus.

Quæstiones Vicesimiprimi Capitis.

1. *De Dissentaneis, & Comparatis.*
2. *De Maxima Disparatorum.*
3. *De Maxima Relatorum.*
4. *De Maximis Contrariorum.*
5. *De Maximis Contradictoriorum & Pri vorum,*
6. *De Maximis Similium, Dissimilium, portionatorum, Improportionatorum.*
7. *De Maximis generalibus comparatæ Re*
8. *De Maximis specialibus comparatæ Re cundum magis & minus bonum.*
9. *De Maximis comparatæ Rationis.*

CA

CAP. XXII.

De Locis à Conjugatis & Notatione.

COnjugata sunt Proprie quæ ob significationis affinitatem, vocis quoque affini- conjuncta sunt: ut, *Justus, Justitia, Juste* ecipua eorum vis est in *abstracti* & *concreti* secutione: secundaria & in reliquis: at- spectanda potius conjugatio est ex rerum m nominum ordine; unde *Somnus & Dor-* e sunt conjugata; *Somnus & Somnolentus* sunt. *Notatio* est vocis explicatio secun- n Etymologiam: ut, *Consul a consulendo publica.* Parag. 1. *Præcognitio loci.*

Conjugatorum maximæ sunt.

. *Cui unum conjugatorum convenit, & alte-* ; *cui non unum, nec alterum*: ut, si *Socrates* justus, ergo agit juste. Fallit, 1. in *iis sunt conjugata tantum quoad vocem*; non m si *Socrates* habet vinum, statim erit vino- us: 2 *quando arguitur ab una actione aut is ad habitum*; propterea non sequitur, *tem*, si agit justè, esse justum: 3. *quando itur a potentia ad actum*: ut, *Socrates* est ilis, quamvis non rideat. Parag. 2. *Maxima Conjugatorum prima.*

. *Quorum unum convenit alteri, eorum Con- tum unius convenit Conjugato alterius, & tive similiter*: ut, si albedo sit color, al- erit coloratum: & si frugalis non sit ava- nec frugalitas erit avaritia. Fallit, 1. *cum gata sunt talia solum quoad vocem*: ut, non tur vinum esse malum, quod vinolentia la.: 2. *arguendo affirmative a concretis ad* Parag. 3. *Secunda.*

III. *Sublato toto, partes tolluntur*: ut si d
non sit, nec fundamentum erit.

IV. *Positis partibus, ponitur totum*:
sint fundamentum, parietes, tectum, er
mus. Fallit utraque in *partibus divisim ac*
ut potest esse fundamentum, ita tame
domus non sit.

Quæstiones Vicesimitertii Capitis.

1. *De Toto & Partibus Essentialibus.*
2. *De Toto & Partibus Homogeneis.*
3. *De Toto & Partibus Heterogeneis.*
4. *De Maximis Totius & Partis.*

CAP. XXIV.

De Locis à Genere & Specie.

Parag. 1. *Præcognitio loci.*

TOpice Genus & Species non accipi
per omnia, ut, in prædicabilibus
nus enim hic est omne prædicatum essen
sive sit *genus proprie dictum*, de specie aut
viduo prædicatum; ut Animal de homi
Socrate: sive *Species* de Individuo; ut,
de *Socrate*; sive *Differentia Generica aut*
fica de inferioribus Speciei quam const
ut, Sensibile de Homine: Rationale de S
Species pariter hic non sola illa propriè
quæ generi immediate subjicitur, sed
rentia Specifica, & ipsum etiam *individu*
universum quicquid superiori subjicit
quantum subjicitur, *Specie* appellatione
netur.

Generis & Speciei Maximæ sunt:

1. *Sublato genere, tollitur species*: ut, si non sit animal, nec est homo, nec brutum, nec rationale, *&c.* Parag. 2. *Maxima prima & secunda.*

2. *Posita specie, ponitur genus*: ut, si sit homo, aut rationale, erit animal. Nunquam fallunt.

3. *Quod convenit aut non convenit generi, convenit etiam aut non convenit speciei*: ut, si animal sit sensibile, & homo: si non sit incorporeum, nec homo. Fallit 1. in *suppositione materiali, vel simplici*: neque enim homo est genus, quia Animal est; neque non est species, quia Animal non est. 2. *In iis quæ generi conveniunt aut non conveniunt ex parte tantum, & non universaliter*: ut Homo neque est irrationalis, quia aliquod animal est; neque non est rationalis, quia aliquod animal non est. Parag. 3. *Tertia.*

4. *Quod convenit aut non convenit Speciei, convenit aut non convenit Generi*: Explica, *si alicui Speciei, Generi ex parte*: unde fiunt syllogismi in tertia figura: ut, si homo sit Rationalis, aut non sit quadrupes, certè aliquod animal erit rationale, & aliquod non erit quadrupes. *Quod si Speciebus omnibus, toti Generi*: unde fiunt Inductiones; ut si Homo, & Equus, *&c.* sint sensibiles, aut non sint immortales; certè omne Animal erit sensibile, & nullum erit immortale.

Quæstiones Vicesimiquarti Capitis.

1. *De Genere & Specie.*
2. *De Maxima prima & secunda.*
3. *De Maxima tertia.*
4. *De Maxima quarta.*

Parag. 3. *Fallacia Amphibo-liæ.* Fallacia *Amphiboliæ* (sive *Amphibologiæ*) est, quando oratio aliqua ambigua est propter constructionem. Contingit id tribus modis. 1. *manente eadem constructione sub diversa tamen habitudine*: ut, si probetur hunc librum possideri ab *Aristotele*, quia est liber *Aristotelis*. 2. *mutato constructionis ordine*: ut, si probetur columnam sentire, quam *Socrates* tangit: quia quicquid *Socrates* tangit illud sentit: 3. *cum oratio præter propriam significationem, transumptam etiam & tropicam habet*: ut, si probetur, qui indocilem docere vult terram scindere, quia littus arat; quo fere pertinent & cæteræ locutiones proverbiales. In hac etiam sunt quatuor termini: & solvitur ostendendo constructionis ambiguitatem.

Parag 4. *Fallaciæ compositionis & divisionis.* Fallacia *Compositionis*, est cum conjunctim accipiuntur, quæ erant accipienda divi[sim]. Huic ex diverso respondet fallacia *Divisi[onis]* cum seorsim & divisim accipiuntur, quæ e[rant] accipienda conjunctim. Illa dicitur fall[acia] *a bene divisis ad male conjuncta*: ista *a bene [con]junctis ad male divisa*. Contingit utraque quatuor modis: 1. *cum dictum in Modali p[otest] supponere pro se toto, vel pro parte sui*: ut, si [pro]betur possibile esse ut niger sit albus, quia [pos]sibile est album esse nigrum: 2. *ratione [con]junctionis copulativæ vel disjunctivæ*: ut, si [pro]betur Quinque esse Par & Impar. quia du[o &] tria sunt par & impar: 3. *cum dictio aliqu[a di]versis in oratione conjungi potest*: ut, si prob[etur] *Socratem* semper futurum, quia, Qui [est] semper erit: 4. *cum voces unitæ in præmiss[is, in] conclusione dividuntur, aut e contra*: ut, si [pro]betur canem esse patrem *Socratis*, quia est p[ater] & est *Socratis*; aut *Socratem* esse, quia est [...]

[...]

VI. *Antiquorum Testimonium præferendum est testimonio recentiorum.* Quod intelligendum in iis præsertim quæ ad *pietatem* spectant & *mores*: nam in his quæ *artis* sunt *aut ingenii*: haud dubie superantur à Neotericis Brisci: quo facilius est inventis addere, quam nova invenire. Parag. 7. *Sexta.*

Quæstiones Vicesimisexti Capitis.

1. *De Argumentis inartificialibus.*
2. *De Maxima prima.*
3. *De Maxima secunda & tertia.*
4. *De Maxima quarta.*
5. *De Maxima quinta.*
6. *De Maxima sexta.*
7. *De reliquis Maximis.*

CAP. XXVII.

De Fallaciis in genere.

Syllogismus *captiosus*, qui probabilitatem mentitur, quam habet Dialecticus, *Syllogismus Sophisticus*, vel *Elenchus*, vel *Fallacia* indifferenter appellatur. *Sophista* veteribus dicti, qui gloriam ex disputatione aucupabantur; atque id quinque potissimum mediis quæ propterea *Metæ Sophistarum* dicuntur: cogendo sc. respondentem ad *Redargutionem*, *Falsum*, *Inopinabile*, *Solæcismum*, aut *Nugationem*. Parag. 1. *Quid Elenchus seu Fallacia*

Redargutio, est præconcessi negatio, aut prænegati concessio; quando respondens cogitur sibi contradicere. *Falsum*, est propositionis manifestè falsæ per Respondentem admissio. *Inopinabile*, est propositionis à communi homi- Parag. 2. *Quinque Sophistarum Meta*

Parag. 3. *Fallacia Amphiboliæ.* Fallacia *Amphiboliæ* (sive *Amphibologiæ*) e quando oratio aliqua ambigua est propter co structionem. Contingit id tribus modis. 1. *m nente eadem constructione sub diversa tamen ha tudine*: ut, si probetur hunc librum possid ab *Aristotele*, quia est liber *Aristotelis*. 2. *m tato constructionis ordine*: ut, si probetur c lumnam sentire, quam *Socrates* tangit: qu quicquid *Socrates* tangit illud sentit: 3. *c oratio præter propriam significationem, transum tam etiam & tropicam habet*: ut, si probet qui indocilem docere vult terram scinde quia littus arat; quo fere pertinent & cæte locutiones proverbiales. In hac etiam su quatuor termini: & solvitur ostendendo o tionis ambiguitatem.

Parag 4. *Fallaciæ compositionis & divisionis.* Fallacia *Compositionis*, est cum conjuncti accipiuntur, quæ erant accipienda divisi Huic ex diverso respondet fallacia *Divisio* cum seorsim & divisim accipiuntur, quæ er accipienda conjunctim. Illa dicitur fall *a bene divisis ad male conjuncta*: ista *a bene c junctis ad male divisa*. Contingit utrumq quatuor modis: 1. *cum dictum in Modali po supponere pro se toto, vel pro parte sui*: ut, si p betur possibile esse ut niger sit albus, quia p sibile est album esse nigrum: 2. *ratione c junctionis copulativæ vel disjunctivæ*: ut, si p betur Quinque esse Par & Impar, quia duo tria sunt par & impar: 3. *cum dictio aliqua versis in oratione conjungi potest*: ut, si probe *Socratem* semper futurum, quia, Qui vi semper erit: 4. *cum voces unitæ in præmissis conclusione dividuntur, aut e contra*: ut, si p betur canem esse patrem *Socratis*, quia est pat & est *Socratis*; aut *Socratem* esse, quia est m

tu

nus. In his sunt quatuor termini: & solvuntur separando sensum divisum à composito; & ostendendo uter sit verus & genuinus, uter non.

Fallacia *Accentus* sive *Prosodiæ* est, cum propter aliquam in pronunciatione similitudinem fit deceptio. Contingit id quatuor modis: 1. *Ratione quantitatis aut toni diversi*: ut, si probetur poma fugienda esse, quia mala; aut judicem suspendendum, quia debet pendere. 2. *Ratione diversæ scripturæ, cum vel sine diphthongo aut asperatione*: ut, si probetur judicem corruptum esse, quia vendit Equum; aut porcorum stabulum esse in fano, quia ibi Ara est: 3. *Ratione coalitionis diversarum vocum in unam, aut unius e contra in plures distractionis*: ut, si probetur rempublicam conculcari, quia via, quæ res est publica, conculcatur; aut Senatum reprehendendum, qui in curia est, quia incuria reprehendenda 4. *Ratione modi pronunciandi*: ut, cum illa, quæ dicuntur per concessionem, aut Ironiam, aut per Interrogationem, aut quid simile, accipiuntur ut simpliciter & categoricè dicta. In hac similiter sunt quatuor termini: & solvitur ostendendo diversam accentus, aut scripturæ rationem. Parag. 5. *Fallacia Accentus.*

Fallacia *Figuræ dictionis* est, cum propter similitudinem aliquam dictionum id uni competere videtur, quod alteri. Idque vel *Grammatice*: ut, si probetur *Poetam* esse generis fœminini, quia *Musa* est: vel *Logice*: ut, si probetur videre esse agere, quia docere est; vel alio quocunque modo. Hæc Fallacia minutior est, quam ut facile decipiat, & contenta negari, operosam solutionem non expectat. Parag. 6. *Fallacia figuræ dictionis.*

Quæ-

modo: 2. secundum idem
im tempore. In hujus fal
e contradictoria eidem attri
æ ob defectum alicujus requ
is non sunt vera contradictori
que: 1 Cum collatio non est ejude
ut, si probetur cadaver Socratis e
hominem, quia est mortuus,
homo: 2. Cum non est ejusdem
ut, si probetur Æthiopiam esse
album, quia est albus dentes, cu
3. Cum non est ad idem: ut, si pr
esse divitem, & non divitem, q
ratione ad Irum dives est, non
4. Cum non est eodem tempore: u
Socratem venturum & non ventu
turus est eras, non venturus h
rationem Elenchi omnis fallaci
modo reduci; quemadmodum
nem omnis oppositio. Solvitur o
fectum Contradictionis in ali
quatuor conditionum.

Parag. 5. *Fallacia non causæ, pro causa.* Fallacia *a non causa ut causa*
causa *non vera* sumitur pro causa
non talis pro causa *tali*: ut, *insuffi*
ciente; *per accidens* pro per se: *r*
ximis,&c. Istis enim duobus m
1. *A causa non vera, ut causa ver*
betur bellum intestinum esse pro
2. *A causa non tali, ut causa tali*
tur vini usum tollendum, qui
Hæc fallacia usum habet in syllo
tibus ad Impossibile Solvitur
sam falsam, & abducendo germa

Parag. 6. *Fallacia consequentis.* Fallacia *Consequentis* est, cum
infertur ut consequens, quod c

s. Contingit id quoties contra re-
'ersionum, aut syllogismorum con-
m peccatur; quas videre est retro,
. *Par.* 4. *&* *Lib.* 3. *c.* 9. *Par.* 2. Sol-
ıdendo infirmitatem consequentiæ,
ulis, vel ex aliis consequentiis ejus-
æ, & tamen infirmis.

petitionis principii est, cum id sumi- Parag. 7.
m principium ad probationem, quod *Fallacia*
ncessum. Contingit multis modis. *petitionis*
ponitur id ipsum quod quæritur sub iis- principii.
iis, quæ dicitur *Petitio statim*: ut, si
ıominem esse, quia homo est. 2. *Cum*
r, *sed synonymis*: ut, si probetur gla-
:um esse, quia ensis est: 3. *Cum quæ-*
ır per æque ignotum: ut, si probetur
esse risibilem, quia equus est hin-
4. *Cum propositiones mutuo & circula-*
robant. ut, si probetur ignem esse
um, quia tenuissimus est; & mox
ım, quia calidissimus. Solvitur os-
vanitatem & nugationem talis Ar-
ionis.

ı *secundum plures interrogationes ut u-* Parag. 8.
um plures quæstiones ita proponun- *Fallacia*
ınctim, ut una tantum quæstio vi- *secundum*
r: Contingit id duobus modis. 1. *plures in-*
itur idem prædicatum de diversis sub- terrogati-
t, suntne mel & fel dulcia? 2. *Cum ones.*
o eodem diversa prædicata quæruntur:
homo animal & lapis? Solvitur re-
.o non una responsione ad omnes in-
ɔnis partes simul, sed distinctè ad

X Quæ-

Quæstiones Vicesiminoni Capitis.

1. *De Fallaciis extra dictionem in genere.*
2. *De Fallacia Accidentis.*
3. *De Fallacia a dicto secundum quid ad dictu[m] simpliciter.*
4. *De Fallacia ignorationis Elenchi.*
5. *De reductione omnium fallaciarum ad ign[o]rationem Elenchi.*
6. *De Fallacia a non causa ut causa.*
7. *De Fallacia consequentis.*
8. *De Fallacia Petitionis Principii.*
9. *De Fallacia secundum plures interrogation[es] ut unam.*

CAP. XXX.

De Ordine & Methodo in Genere.

Parag. 1. *Methodi vox & definitio.* CONsiderata Argumentatione, reliquum es[t] alterum discursus Instrumentum, *Ord[o]* seu *Methodus*. Qui accuratius ista distinguunt *Ordinem* volunt esse integræ alicujus disciplinæ, *Methodum* etiam particularium conclusionum; atque *Ordinem* disponere, *Methodum* etiam inferre: Nos utrumque habemus pro eodem. Est autem ordo, seu Methodus, *rati[o] ita disponendi partes alicujus Disciplinæ vel Tractationis, ut facillime a nobis integra discatur.*

Parag. 2. *Methodus inventionis.* Methodus alia est *Inventionis*, alia *Doctrinæ*; diversa enim prorsus via ad disciplinarum præcepta indaganda, & indagata docenda, incedimus. *Inventio* prior est; *Doctrina* nobilior. Utraque à *notoribus* nobis ad ignotiora nobis procedit, sed alio tamen & alia modo: Na[m] p[...]

sequens. Contingit id quoties contra re-
is conversionum, aut syllogismorum con-
onalium peccatur; quas videre est retro,
. 2. *c.* 7. *Par.* 4. & *Lib.* 3. *c.* 9. *Par.* 2. Sol-
ur ostendendo infirmitatem consequentiæ,
ex regulis, vel ex aliis consequentiis ejus-
n formæ, & tamen infirmis.

'allacia *petitionis principii* est, cum id sumi- Parag. 7. *Fallacia petitionis principii.*
: tanquam principium ad probationem, quod
n est concessum. Contingit multis modis.
Cum supponitur id ipsum quod quæritur sub iis-
m terminis, quæ dicitur *Petitio statim*: ut, si
obetur hominem esse, quia homo est. 2. *Cum*
b diversis, sed synonymis: ut, si probetur gla-
um acutum esse, quia ensis est. 3. *Cum quæ-*
t probatur per æque ignotum: ut, si probetur
minem esse risibilem, quia equus est hin-
bilis. 4. *Cum propositiones mutuo & circula-*
er se probant. ut, si probetur ignem esse
lidissimum, quia tenuissimus est; & mox
nuissimum, quia calidissimus. Solvitur os-
ndendo vanitatem & nugationem talis Ar-
mentationis.

Fallacia *secundum plures interrogationes ut u-* Parag. 8. *Fallacia secundum plures interrogationes.*
m, est cum plures quæstiones ita proponun-
r conjunctim, ut una tantum quæstio vi-
ri possit: Contingit id duobus modis. 1.
m quæritur idem prædicatum de diversis sub-
tis: ut, suntne mel & fel dulcia? 2. *Cum*
subjecto eodem diversa prædicata quæruntur:
, estne homo animal & lapis? Solvitur re-
ondendo non una responsione ad omnes in-
rogationis partes simul, sed distinctè ad
gulas.

Quæstiones Vicesiminoni Capitis.

1. *De Fallaciis extra dictionem in genere.*
2. *De Fallacia Accidentis.*
3. *De Fallacia a dicto secundum quid ad dict simpliciter.*
4. *De Fallacia ignorationis Elenchi.*
5. *De reductione omnium fallaciarum ad ig rationem Elenchi.*
6. *De Fallacia a non causa ut causa.*
7. *De Fallacia consequentis.*
8. *De Fallacia Petitionis Principii.*
9. *De Fallacia secundum plures interrogatio ut unam.*

CAP. XXX.

De Ordine & Methodo in Genere.

Parag. 1. *Methodi vox & definitio.* CONsiderata Argumentatione, reliquum alterum discursus Instrumentum, Or seu *Methodus*. Qui accuratius ista distinguu *Ordinem* volunt esse integræ alicujus discip næ, *Methodum* etiam particularium conclusi num; atque *Ordinem* disponere, *Methodum* tiam inferre: Nos utrumque habemus pi eodem. Est autem ordo, seu Methodus, *rat ita disponendi partes alicujus Disciplinæ vel Tra tationis, ut facillime a nobis integra discatur.*

Parag. 2. *Methodus inventionis.* Methodus alia est *Inventionis*, alia *Doctrinæ* diversa enim prorsus via ad disciplinarum præ cepta indaganda, & indagata docenda, ince dimus. *Inventio* prior est; *Doctrina* nobilio Utraque à *notoribus nobis* ad ignotiora nobi procedit, sed alio tamen & alia modo; Nam

pra

De Lege Harmoniæ.
De Lege Unitatis.
De Lege Generalitatis.
De Lege Connexionis.

CAP. XXXI.

De Methodis in Specie.

Ethodum *Syntheticam*, sive *Compositivam*, Parag. 1.
Scientiarum, quæ contemplativæ sunt, *Methodi*
am diximus. Partes ejus tres sunt: *Sub- Compositi-*
, Subjecti *Affectiones*, & Affectionum *væ partes*;
ia, quæ sunt omnia suo modo Præcog-
quemadmodum ostensum supra est cap.
jus libri. Nec est quod *Species* quartam
addamus, tum quod possit esse Sub-
alicujus scientiæ, quod non habet
tum quod *species* subjecti totalis sunt
subjecta suo modo, sc. partialia.
De hac Methodo sunt speciales leges.
ex Unitatis. *Unitas scientiæ pendet a sub-* Parag. 2.
itate. Subjecti sc. vel Materialis, vel *Lex uni-*
Formalis. *Materiale* subjectum est res *tatis.*
:rata: *Formale* est ratio secundum quam
:ratur: Illud unum potest esse & idem
um disciplinarum; ut, *Arithmetica* &
considerant *Numerum*: Hoc uniuscu-
Proprium; ut, Arithmetica numerum
:rat, *qua numerum*; Musica eundem,
orum.
Lex Generalitatis. *Magis universalia præ-* Parag. 3.
minus universalia. Prius ergo agendum *Lex gene-*
jecto in genere, quam de speciebus *ralitatis.*
ut, in *Physica* prius agendum est de cor-

pore

aut commentariis; *exempla* enim si si quentiora, & *commentarii* si pleniores, i damnamus, at probemus magis.

Parag. 6. *Lex harmoniæ.* II. Lex Harmoniæ. *Doctrinæ singula inter se consentiant.* Pessimè docet, qu hic ponit, alibi per incogitantiam evei

Parag. 7. *Lex unitatis.* III. Lex Unitatis, sive Homogeneæ *in doctrina præcipiatur, quod non sit subj fini homogeneum.* Dico *Subjecto*, propter tias; *Fini* propter artes & prudentias. nat *Aristoteles* merito transitum à gen genus.

Parag. 8. *Lex generalitatis.* IV. Lex Generalitatis, sive Antecessi Consequutionis. *Præcedat in docendo quo alterum intelligi nequit, sed ipsum sine* Lumen enim accipiant oportet, & rot quentia à præcedentibus; non hæc ab

Parag. 9. *Lex connexionis.* Lex Connexionis. *Singulæ partes doctr tis transitionibus connectantur.* Crebris er terruptionibus turbantur intellectus & ria: apta verò colligatione & utrumqu bitur, & methodi ratio manifesta fiet. facturus prætium qui docet Methodi c onem & rationem universam *tabula* sive *diagraphe* compendiaria discipulis sentabit.

Quæstiones Trigesimi Capitis.

1. *De Ordinis & Methodi distinctione.*
2. *De utriusque definitione.*
3. *De Methodo Inventionis.*
4. *De quatuor Mediis inventionis.*
5. *De Methodo Doctrinæ: an sequatur naturam magis, vel nostræ cog facultatem.*
6. *De Lege Brevitatis.*

primo *in genere*; postea *specialius*, dum ad infima perveniatur. Ut in *Ethica* Prudentia, primo agitur de *Felicitate*, ut de Fine, tum de *Hominis intellectu*, *voluntate*, *affectibus*, ut subjecto felicitatis: inde de *Electione*, *Fuga*, *Consuetudine*. &c. quæ sunt principia virtutum; de *virtutibus* demum ipsis ut mediis ad felicitatem in genere, & in specie.

Quæstiones Tricesimiprimi Capitis.

1. *An sit unica omnium Disciplinarum Methodus?*
2. *De Methodo Compositiva.*
3. *De Lege Unitatis in illa.*
4. *De Lege Generalitatis in illa.*
5. *De Methodo Resolutiva.*
6. *De Lege Unitatis in illa.*
7. *De Lege Generalitatis in illa.*
8. *An sit præter istas alia Methodi species?*

FINIS LIBRI TERTII.

o *in genere*; postea *specialius*, dum ad in-
pervenietur. Ut in *Ethica* Prudentia,
o agitur de *Felicitate*, ut de Fine, tum de
nis intellectu, *voluntate*, *affectibus*, ut sub-
felicitatis: inde de *Electione*, *Fuga*, *Con-
dine*, &c. quæ sunt principia virtutum;
rtutibus demum ipsis ut mediis ad felici-
a in genere, & in specie.

Quæstiones Tricesimiprimi Capitis.

An sit unica omnium Disciplinarum Methodus?
De Methodo Compositiva.
De Lege Unitatis in illa.
De Lege Generalitatis in illa:
De Methodo Resolutiva.
De Lege Unitatis in illa.
De Lege Generalitatis in illa.
An sit præter istas alia Methodi species?

FINIS LIBRI TERTII.

icantur *Attributione*, & *Distributione*; Parag. 4.
m Themati subjecto alia attribuun- *Explicatio*
, cum ipsum Thema in suas partes *Rei.*
r. Attribuuntur autem Themati
ssentialia: quædam *non Essentialia.*
iic intellige, non solum quæ pro-
tuunt Essentiam, *Genus* & *Differen-*
lla universa, quæ ad constituendam
perfectam rei definitionem quoquo
inere supra dictum est, *lib.* 1. *Comp.*
5 Qualia sunt in Substantiis *Pro-*
entia; in Accidentibus propria *Sub-*
jecta, in utrisque *Causæ Efficientes*,
quæque aliquibus istorum propor-
ndent: (ut *Materia* in Artificialibus
nem *Subjecti*; *Correlatum* habet ra-
ecti in Respectivis; & *Fundamentum*
entis in Potentiis; *Actus* proprius
nem *Finis*, *&c*.) Quæ præter ista
i sunt non Essentialia. *Essentialia*
num in tractatione locum vendi-
essentialibus conveniet novissimus:
& illa *Distributio* medio loco com-
collocabitur.
tialia *Genus* quia communissimum & Parag. 5.
dque assignandum est semper quam *Per Attri-*
propinquum; præmissis tamen sic- *buta Essen-*
it. & remotioribus. Genus se qui- *tialia.*
tia; cujus aut defectum supple-
naturam plenius declarabunt Acci-
tia; & hoc maximè in substantiis,
n *Causis Efficientibus* Principalibus,
& Instrumentalibus; & *Fine* tum
um etiam remoto. At quoties
identale tractandum venit, Generi
erunt, præter jam dicta, Subjectum

 ejus

Thema aliquod tractatu us, quàm ad operi dum accedat, ipsius conditionem: sitne E *Reale* an *Rationis*, *Universale*, an *Singulare*; *S* *stantiale*, an *Accidentale*; *Totale*, an *Partiale*; *solutum*, an *Relatum*; *Abstractum*, an *Concretu* *Unum*, an *Aggregatum*, &c Sed non persequ ista sigillatim. Consultius fuerit tantum pi cepta quædam magis communia exhibuis quæ tractandis Thematibus plerisque, præs tim perfectoribus, inserviant: eorumq praxin unico exemplo ostendisse.

Parag. 3. *Explicatio Nominis.* Thematis expensi Tractatio in *Explicati* consistit tum *Nominis*, tum *Rei* Ordiendu autem a *Nomine*: cujus explicandæ sunt ὁμω-νυμία, συνωνυμία & παρωνυμία. Ὁμωνυμ explicatur aperiendo, siqua sit, vocis ambigu tatem, varias ejus significationes, & accept nés in medium afferendo; unamque ex omi bus diligendo eam, de qua præsens instituit tractatio. Συνωνυμία explicatur recensen varias ejus appellationes, & in eadem & aliis linguis. Παρωνυμία explicatur dec rando vocis notationem, & originem; atq etiam conjugata Ad explicationem Noi nis *Lexica* magno erunt adjumento; cum *neralia* variarum linguarum, præsertim q Etyma vocum notant, & linguarum Harn niam: tum quarundam Disciplinarum *Propr* qualia sunt Dictionaria *Theologica*, *Jurid* *Medica*, *Philosophica* Cæterum prædicta n sunt omnia & semper, & ubique adhibendi Nominibus explicandis: Sed delectu opus & judicio, ut ea solum adhibeantur, quæ Rei explicandæ opportuna videbuntur.

ıveniet ad certas velut classes, maximè
ı sint, revocare, quo distinctius, & enu-
.s explicentur. Sed quia sæpius contin-
: *Effecta* cum *Propriis* Accidentibus, aut
ut aliis attributis, vel reipsa coincidant,
Item (propter cognationem quam cum
abent) coincidere videantur: dispiciat
:et cum judicio Thema aliquod tractatu-
uo quæque commodissime referri possint,
antve; An ad *Effecta*, an vero ad *proprie-*
, aut *finem*, aut aliud aliquod Thematis
butum; ne cogatur idem bis aut pluries
nius Thematis tractatione repetere. Porro
Effectorum locus est afferendis exemplis
ximè opportunus.

oft Effecta sequentur *Comparata*; quæ vel Parag. 8
ıgnata sunt, vel Opposita: quorum *Cognata* *Per cogna-*
mparantur cum Themate, ut cum eo con- *ta.*
nientia; *Opposita*, ut pugnantia. Thema ex-
licatur per comparationem *Cognatorum*, cum
ı quæ ipsi aliqua ratione sunt eadem, aut si-
ilia, afferuntur; ostenditurque in quo sita
t *identitatis* aut *similitudinis* inter ea ratio,
emque *diversitatis* & *dissimilitudinis*. Ratio
lentitatis & similitudinis inter Cognata de-
laratur, cum ostenditur in quo eodem aut
mili conveniant; vel *Genere*, ut Comitas, &
'rbanitas; vel *Causa efficiente*, ut Augmen-
ıtio & Nutritio: vel *Materia*, ut Ros & Pru-
ıa: vel *Fine*, ut scribere & loqui: vel *Sub-*
cto, ut Fides & Charitas: vel *Effectu*, ut
Magnes & Succinum; vel *Proportione*, ut
ol & Oculus: vel alio quoquam Cogna-
ionis vinculo. Quinetiam quandoquidem est
liquod *perpetuo* inter Cognata discrimen,
liàs Cognata non essent amplius, sed *Eadem*:)
cor

ejus proprium, & adæquatum *Objectum.* Ista autem dico omnia vel aliqua, plura vel pauciora, prout casus exiget, & conditio ipsius Thematis Ex quibus demum integra conficienda est *Definitio R i Essentialis*, quæ claudat hanc Tractationis partem Placuisse video permultis diversam omnino ab hac pergendi rationem; quos integram definitionem primo statim loco posuisse juvat, mox eam per singula membra resolvisse Quibus assentior in tenendis disciplinarum Compendiis; atque aliàs etiam, quoties insigni brevitate opus est. At ubi Thema aliquod laxius tractandum proponitur, suaderem studiosis, præsertim minus exercitatis, ut illa potius incederent via quam jam ostendi; quod naturæ convenientius sit à primis & simplicibus terminis, ad ortos & compositos colligendo procedere; quam contra, resolvendo.

Parag. 6. *Per distributionem.* Investigata Definitione, ac propositâ, Thema mox distribuendum est in suas *species* aut *partes* sive eas habeat proprias & per se, sive improprias aut per accidens Sed partes vel nominâsse tantum ut plurimum sufficiet; aut saltem explicuisse quam paucissimis, quantum scilicet necesse est ad pleniorem ipsius Thematis intelligentiam; neutiquam vero sunt justa tractatione, & fusius declarandæ A Divisione ad *Attributa* transeundum *non Essentialia*; quæ sunt aut *Effecta*, aut *Comparata*.

Parag. 7. *Per effecta* *Effecta* plerunque late admodum patent, & copiosam suppeditant tractandi materiam: Sed *Effecta Thematis*, siqua sint, aut minus nobilia aut nimium communia, poterit quisque pro suo arbitrio, vel tacitus omittere, vel nominata præterire. Nobiliora vero, & magis pro-

pri

NOMEN, ejusque

, Ὁμωνυμίαν. Sumitur enim *Passive*
te, notante *Cicerone lib. 4. Tusc quæst.*
rursus vel in bonam partem pro *ho-*
nulatione: vel in malam partem pro
tristitia de bono alterius: qua ultima
atione imprælentiarum accipitur.
Συνωνυμίαν. Appellatur enim hoc vi-
atinis, 1. *Invidia*, quam appellationem
ue linguæ vulgares secutæ sunt. 2. *Li-*
iræcis vero, 1. φθόνος, 2. βασκανία,
ος, &c.

3. Παρωνυμίαν, ibique
tyma vocum in variis linguis; ut 1. *In-*
b *In* particula intensiva, & *video*, quod
is oculos continuo fixos habeat in alie-
elicitatem. 2. *Livor* à colore livido, qui
ique in invidis cernitur. 3. φθόνος,
ἀπὸ τοῦ φόνου, quod invidus, vel semet
ægritudine quodammodo interficiat:
cem optet ejus, cui invidet.
onjugata: qualia sunt, 1. *Adjectiva*: In-
us, Invidus: sed *Invidus* active solum
cat; *Invidiosus* & active & passive, fre-
ius tamen *passive* 2. *Substantivum*: In-
tia: qua voce *Cicero* potius utendum ju-
quam Invidia quod liberior sit ab ambi-
e; cum *Invidia* utroque modo dicatur,
ntia non nisi Active. 3. *Verba*, *Adverbia*,
ed ista fortasse plus satis.

TRIBUTA ESSENTIALIA: ubi. II.
Genus 1. *Remotiora* nonnulla: sc. Passio,
nimi. Dolor sive Ægritudo. 2. Proxi-
Dolor vitiosus.

quæ sunt omnia permagni momenti ad
iam concitandam.

Integra Definitio, eaque 1. *Brevior*: *Invi-*
est tristitia mala de bono alieno. 2. *Ple-*
; *Invidia* est vitiosa animi ægritudo, qua
præ nimio sui amore contristatur de bo-
quo alterum frui videt, aut prævidet frui-
m, in quantum æstimatur diminuere pro-
n excellentiam.

ISTRIBUTIONEM. Ubi breviter ex- III.
o tres *Invidiæ* species; postremam quam-
pessimam: quarum prima est, cum quis
fert alium frui, aut fruiturum bono (in
vel *gradu*) quo ipse potiri non potest pa-
. Secunda est, cum quis ægre fert alium
aut fruiturum bono, quo ipse fruitur,
cupit frui solus. Utramque hanc *Invidiæ*
iem Lucanus brevi sesquiversu & expressit
anter, & egregiis exemplis illustravit *Cæ-*
& *Pompeii*, lib. 1. Pharf. *Nec quenquam*
ferre potest Cæsarve priorem, Pompeiusve pa-
3. est cum quis proprium bonum cor-
ipit, aut ejus usum sibi etiam negat, ne
alteri bono esse possit, quo sensu *Plinius*,
que per translationem similitudinis, *Cer-*
, *Stellionem*, & alia quædam animalia in-
notarunt. Laborare hâc pessima ærugine
paucos eruditorum, nimio notius est,
n ut hic ostendatur.

FFECTA, quæ sunt partim *Interna*, re- IV.
u ejus qui invidet: partim *Externa*, re-
u ejus cui invidetur. Invidia enim 1.
em perpetuo cruciat, & omnem vitam
it inquietam. 2. Corpus etiam vultumque
deformat modo, sed etiam velut tabe qua-
consumit. Justissimum malum, quæ &

2. *Differentia* : sumpta primo

A *Subjecto* : qui sunt homines ple
omnes : paucissimi enim ab hoc affectu
non tamen simpliciter omnes, sed ii fe
sunt animi, & impotentes cupiditatu
rum.

2. Ab *Objecto* : quod est duplex, :
Cui. Objectum *Quod* est *Bonum* cujusc
generis : verum, apparens, honestum, ui
cundum: animi, corporis, fortunæ,
ne ipsa quidem virtute excepta Ob
Cui est in universum quivis *Homo alter*,
or, par aut inferior :(invidemus enim *s*i
quia ei non æquamur; *pari*, quia nobis
tur ; *inferiori*, ne nobis æquetur.) Sed
intra certam quandam proportionem lo
poris & conditionis aliqua ex parte *A*
nemo enim invidet aut olim defunt
longius remotis, aut immenso interv
perioribus, inferioribusve secundu
Pascitur in vivis livor. ζηλοῖ δέ τε
γείτων, καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ :
omnem invidiæ aleam &c.

3. *A Causa efficiente*. 1. *Principali*, *&*
in eo qui invidet, quæ superbia est, &
natus amor sui : quia enim quis e
φιλαυτίας propriæ excellentiæ nimium
get, propterea ringitur quoties æstim
alienæ felicitatis objecto mi ui, & ob
2. *Impulsiva*, *&* *Externa*, quæ multip
potest & varia : sive 1. *in eo cui invid*
si inimicus; si rivalis ; si indignus ; 1
tatis suæ facto, aut verbis prodigus oste
aut quid simile : sive 2. in tertia ali
sona : ut Despectio, *Adulatio*, Susp

re. quæ sunt omnia permagni momenti ad ıvidiam concitandam.

4. *Integra Definitio*, eaque 1. *Brevior*: *Invidia* est tristitia mala de bono alieno. 2. *Plenior*: *Invidia* est vitiosa animi ægritudo, qua uis præ nimio sui amore contristatur de bono, quo alterum frui videt, aut prævidet fruiturum, in quantum æstimatur diminuere proriam excellentiam.

DISTRIBUTIONEM. Ubi breviter expedio tres *Invidiæ* species; postremam quamue pessimam: quarum prima est, cum quis gre fert alium frui, aut fruiturum bono (in *ecie* vel *gradu*) quo ipse potiri non potest pater. Secunda est, cum quis ægre fert alium rui, aut fruiturum bono, quo ipse fruitur, id cupit frui solus. Utramque hanc *Invidiæ* peciem Lucanus brevi sesquiversu & expressit leganter, & egregiis exemplis illustravit *Cæsaris* & *Pompeii*, lib. 1. Pharf. *Nec quenquam iam ferre potest Cæsarve priorem, Pompeiusve parem*. 3. est cum quis proprium bonum corumpit, aut ejus usum sibi etiam negat, ne ore alteri bono esse possit, quo sensu *Plinius*, liique per translationem similitudinis, *Cervum*. *Stellionem*, & alia quædam animalia invidiâ notarunt. Laborare hâc pessima ærugine on paucos eruditorum, nimio notius est, uam ut hic ostendatur. III.

EFFECTA, quæ sunt partim *Interna*, respectu ejus qui invidet: partim *Externa*, respectu ejus cui invidetur. Invidia enim 1. mentem perpetuo cruciat, & omnem vitam eddit inquietam. 2. Corpus etiam vultumque *on deformat modo*, sed etiam velut tabe quaim consumit. Justissimum malum, quæ & IV.

culpa est eadem, & pœna: nec minus flagellum quam vitium 3 reddit hominem bonis malisque pariter invisum: odiosum universis. 4. impellet ad quævis flagitia perpetranda. Obtrectationes, doli, calumniæ, jurgia, seditiones, homicidia: quæ non mala denique ex radice pullulant Invidiæ? Eum vero, cui invidetur, Invidia plurimis periculis exponit. Declinabit itaque vir sapiens quantum in ipso est Invidiam: id quod facit primum, si gaudeat in sinu suo, & bonis quæ habet tacitus frui malit, quam ea vane prædicando limos oculos & animos irritare: Inde, si curet ita se gerere, ut felicitate, quam occultare non potest, non omnino indignus videri possit.

V. COGNATA: quæ sunt inter alia

1. *Odium*: quo quis aliquem animo aversatur, eique male vult. Convenit cum *Invidia*, 1. *Subjecto*, etsi non reciproce: semper enim qui invidet alteri, ipsum odit, etsi non è contra. 2. *Causa Efficiente interna*: quæ est utrobique elati animi superbia; & cæcus amor sui.

2. Ἐπιχαιρεκακία, cum quis gaudet de malo alieno. Convenit cum *Invidia*, 1. *Subjecto proprio* & reciproce: nam qui de bono alterius contristatur, lætatur de malo: & contra. 2. *Causa Efficiente*, ut supra.

Differunt tamen ab Invidia.

1. *Odium*. 1. *Subjecto*: potest enim esse Odium in quo non est Invidia. 2. *Objecto Quod*: quod in Invidia non nisi Bonum est: at in Odio potest esse Malum. 3. *Objecto Cui*: quod latius est Odium, quam Invidia. Invidemus enim hominibus tantum, non Deo, nec nobis *ipsis*, sed aliis: ast Odisse possumus & alios homines, & nos ipsos, & alias creaturas.

ipsi

im Deum: Invidemus iis tantum qui sunt
is aliqua saltem proportione æquales: ast
sse quis potest, & diu defunctos, & longe
itos & immenso intervallo superiores aut
eriores.

. Ἐπιχαιρεκακία 1. *Genere*: nam Invidiæ
ius Dolor est: ἐπιχαιρεκακίας Lætitia. 2.
ecto Quod: ἐπιχαιρεκακία enim de Malo est:
'idia de Bono.

PPOSITA, quæ sunt potissimum ista. 1. VI.
pathia, sive *Benevolus affectus*, cum quis sic
nparatus est, ut alteri bene velit, bonumque
s serio, & ex animo gratum habeat; atque
affectus Invidiæ ex diametro adversatur.
Ionesta Æmulatio, cum quis dolet se ab aliis
io aliquo superasse: non quod ægrè ferat
fectum alienum, sed quod desiderat suum.
idia hominum malorum est: *Æmulatio* bo-
um: Proficiscitur hæc ab animi *Magnitu-*
:; illa *Elatione*. Illâ inceditur animus, ne
e sit alteri: hâc, ut sit sibi.

Ianc tractandi rationem si in aliis Themati- Parag 11
imitari velit studiosus juvenis, faciet cum *Imitatio*.
ctu suo. Sed non erit nimium *superstitiosus*, *nis ratio*,
curabit ista omnia singula præcise ubique *& ornatus*
ibere, nec enim res feret: sed istis addat,
iatve licet, aut etiam immutet nonnulla,
vis pro suo judicio, & subjecti Thematis
gentia. Utile etiam fuerit (etsi Logicus
talis, hoc non præcipiat,) inter tractandum
ntias bonorum authorum, velut gemmas
s idoneis inseruisse. Sed 1. si sint *breves*:
instituto *accommoda*. 3. si quid habeant
ninis, aut elegantiæ non vulgaris: nam
aut prolixæ sunt, aut studiosius quæsitæ,
nguidæ, & è trivio, perpetuo sunt in-

 gratæ.

gratæ. Ornabis etiam tractationem, si aptis *Formulis* utare, ubi opus est quarum copiam sub suis titulis libello seorsim descriptam in promptu habere perutile erit. Quales sunt formulæ explicandi vocum *Ambiguitates* & *Etyma*; Rerum *causas Efficientes, Impulsivas, Instrumentales*; *Finem*, *Materiam*, *Subjectum*, *Objectum*, *Integras Definitiones*, *Distributionem*, *Effecta*, Cognatorum *convenientiam*, & *Differentiam*, Oppositionem *Privativam*, & *Contrariam*, &c.

Parag. 12. *Materia practicandi.* Quo autem suppetat juventuti ad manum uberior copia omnis generis Thematum, quibus tractandis semet exerceat; experiaturque quid præstare valeat, & quantum in re Logica profecerit, visum est coronidis loco sylvulam materiæ tractandæ subjicere. Esto ergo exemplum Thematis.

1. *Substantialis*, 1. Universalis: *Canis*, *Metallum*. 2. Singularis: *Cicero*, *Bucephalus*. 3. Partialis: *Manus*, *Oculus*, *Cerebrum*. 4. Aggregati: *Oceanus*, *Galaxia*.

2. *Accidentalis*, 1. Absoluti: *Lumen*, *Nutritio*, *Metus*, 2. Relati: *Conjugium*, *Locus*. 3. Singularis: *Conjuratio Catilinæ*, *Acumen Aristotelis*. 4. Concreti: *Philosophia*.

3 *Non-Realis*. 1. Secundæ Notionis: *Metaphora*, *Syllogismus*, *Æquator*. 2. Privativi; *Cæcitas*, *Mors*. 3. Figmenti: *Sisyphus*, *Chimera*, *Phœnix*.

Subtituli Primi Capitis.

1. *De Genesi & Analysi.*
2. *De Genesi Triplici.*
3. *De Notatione, & expensione Thematis simplicis.*
4. *De Explicatione Nominis.*

5. De

De Explicatione Rei per Attributa Essentialia.
De Distributione.
De consideratione Effectorum.
De consideratione Cognatorum.
De consideratione Oppositorum.
Accidentis Substantiæ
10. Universalis.
11. Singularis.
12. Partialis.
13. Aggregatæ.
14. Absoluti.
15. Relati.
16. Singularis.
17. Concreti.
18 Aggregati.
19. Secundæ Notionis.
20. Entis privativi.
21. Entis ficti.

CAP. II.

Tractatione Problematis solitaria.

Enesis Problematis est Tractatio Problematis per argumentorum collationem, ut ...as elucescat. Est autem Problema propo... in di c epationem vocata, cujus conditi... vide fusius, lib 3 Compend. cap. 17. pa... 2. Ejus partes eædem sunt, quæ & Pro...ionis: sc. subjectum & Prædicatum, licet semper exp esse p...p natur per modum ...ositionis. Proponitur enim Problema, Integre, vel Diminute. Integre proponitur, ...ies certo c. nstat de utroque termino, & ...gitur tantum utra pars contradictionis sit vera: Parag. 1. Notio & expensio Problematis.

vera: exprimiturque vel *positive*, cum pars definite statuitur; ut, *Logica est Ar.* negative, ut, *Forma non est Principium I duationis*; & *Thesis* dicitur; vel *interrog* cum utraque pars ex æquo dubia relinq ut, *An Logica sit Ars? An forma sit Prin Individuationis?* & *Quæstio* dicitur. Di proponitur quoties expresso tantum alte minorum ambigitur de reliquo: expri que varie, sed fere ad modum Themati Quæstionis simplicis; ut, *De Genere Logi Principio Individuationis*; aliquando tame nius & per disjunctionem; ut, *Sitne Log nus Ars, vel Scientia, vel Habitus instrum ab utraque diversus? An materia sit prin Individuationis, vel potius Forma, aut At aut quid aliud?* Nos distinctionis ergo, blema integrum, *Categoricum* dicemus; nutum, *Disjunctivum*.

Parag. 2. *Tractatio- nis Proble- matica partes.* Tractatio utriusque generis Problem aut *Solitaria* est, aut *Socia*. Solitarie tur problema, cum quis sine adversarii i tia quæstionem aliquam per se examina jusmodi Tractationis tres sunt præcipue Παρασκευὴ, Κατασκευὴ, Ἀνασκευὴ, *Præ Quæstionis, Probatio veritatis, & Dilutio rum*, Quibus etiam ex abundanti & pr potest, quasi *Præmii* vice, Προπαρασκευ gravitate controversiæ, atque dubii occ & subnecti, quasi *Epilogi* loco, ἐπισκευὴ titionem complectens summariam totius sitionis, cum corollariis inde emergenti

Parag. 3. *Præfatio.* In Præfatione imprimis ostendetur g Quæstionis prout tres ipsa postulabit. sc. problema tractandum non sit null levis momenti: sed vel de rebus ape

mis ; vel de iis quæ etsi prima specie levi- s videri possint, sunt tamen eæ, sine qui- graviores nequeunt dextre intelligi aut licari. Mox, si fieri potest, occasio dubii egetur, & origo erroris : quæ nimirum res iam huic disputationi primæ præbuerint : orique & initium dederint, & incrementum. id *attentionem* pariet ; Hoc *benevolentiam* sen- itiæ nostræ : sed videndum, ut ista *Logice* ie, hoc est, nude & aperte secundum rei itatem, non invidiose & hyperbolice, ut ora- tes solent Quin & omitti potest omnis Præ- io, ubi aut minus necessaria est, aut pro- ma brevius tractandum.

Habita brevi præfatione, Problema non tim probandum est, (nisi ubi termini satis rspicui sunt, & res ipsa parum controversa:) l præparandum prius, *Evolutione tituli*, & *njectione Quæstionis*. *Evolutio Tituli est* ex- icatio Terminorum Quæstionis ; tum *Sub- cti*, tum etiam *Prædicati* : cujus utriusque evis aliqua præcognitio habenda est, ut feli- or sit progressus in reliqua tractatione. Utile it quidem, animo, aut etiam in scriptis seor- n, plenam tractationem utriusque Termini cundum rationem in superiori capite tradi- n prius instituere, quâm ad tractandum in- grum problema accedatur : sed ex istis pau- ula tantum sunt aperte ponenda in Tractati- ie ipsius Problematis : quæ scil. videri possint agis necessaria ad intelligendum sensum quæ- onis : qualia plerumque sunt, 1. *Vocum va- e Acceptiones*, præcipue quæ nobiliores, & æsenti instituto accommodatiores. 2. *Re- m Definitiones*. 3. *Earum distinctiones a cogna-* Parag. 4. *Evolutio tituli.*

Ponenda autem sunt isto præcognita, pri-

mo

mo ex parte *Subjecti*. 2. Ex parte *Prædicati* atque ex parte quidem prædicati tanto dil gentius, quanto prædicatum est termini principalior in propositione.

Parag. 5. *Conjectio quæstionis*

Conjectio Quæstionis sive Explicatio status Controversiæ, est ostensio quid sit ultro citro que concessum, & quid proprie controversum. Est enim in omni controversia aliquid commun id quo partes consentiunt; & aliquid dubium in quo non; illud δεδόμενον dicitur, hoc ζητούμενον, sive κρινόμενον: Illius expositio nobis *Acceptio dati*, hujus *Constitutio quæsiti*, satis idonee dicitur. *Accipimus datum*, cum quædam fundamentalia sumimus, vel supponimus, de quibus inter nos convenit & adversarios; adjuncta, (si opus sit) brevi eorundem declaratione aut probatione per unum aut alterum principale argumentum. *Constituimus quæsitum*, cum ostendimu perspicue in quo *summa litis*, sive (ut loquuntur) ipsum *Punctum Controversiæ* situm est, id si dextrè fiat, totum pene negotium confectum est: mirum enim dictu, quantum lucis hinc afferatur Probationi, & refutationi. Si controversiarum in omni genere Scriptores hoc rite & accurate ubique præstarent, multæ controversiæ in Philosophicis, atque aliis, jacerent dudum consopitæ, de quibus hodie acerrimis animis disputatur. Huc pertinet *variarum Opinionum recensio*, quæ debet esse *Candida*, ne cujusquam sententiam sinistra interpretatione pervertamus; *Succincta*, ne prolixitas sit tædio: & tamen *Plena*, ne dum brevitati studemus, videamur parum sincere alterius sententiam explicuisse.

Parag. 6 Factâ hujusmodi præparatione, [illegible] quitur, quæ in sententia quam defende[illegible]

:epimus, declaranda, & astruenda cerni- *& proba-*
. In *Problemate Categorico* præstiterit unica *tio verita-*
eli affirmante vel negante sententiam no- *tis.*
m breviter proponere: eamque aliquot ra-
ıibus confirmare: nisi sit acrius contro-
sum, & multis limitationibus indiget. Tunc
m plures *Theses* utilius proponentur, cum
s quæque *probationibus*. In *Problemate* vero
junctivo, ubi fere opinionum major est va-
:as, & plures difficultates, necessarium erit
ensionem nostram pluribus propositionibus
nplecti, quas *Theses*, *Conclusiones*, vel *Asser-*
tes vocant; incipiendo more *Aristotelico* ab
s, in quibus removentur aliorum senten-
; & pergendo ad illas, in quibus propria
ɔonitur. Porro post singulas conclusiones
gumenta quibus eæ confirmentur ponenda
ıt, petita partim à *ratione*, partim ab *autho-*
ıte. Rationum autem copiam, & delectum
ɔebimus, si *Subjecti* Conclusionis primo, de-
le *Prædicati* naturam & attributa mente per-
rramus: vel secundum rationem tractandi
ıplex Thema, *cap.* 1. hujus Appendicis, vel
r ordinem locorum Topicorum, *lib* 3. *Comp.*
ı. 19. & deinceps. Non sufficiet tamen Ar-
menta sic nude proposuisse: fortiter pre-
:nda sunt, & defendenda, adversariorumque
ısiones, subterfugia, & cavillationes quibus
rum vim & ictum declinare aut eludere sata-
nt, examinandæ atque evertendæ.
:onfirmationem sequitur Ἀνασκευὴ *Confuta-* Parag. 7
, sive *DilutioObjectorum*. Nec multum intere- *Objectioni*
:, quo loco Objectiones disponantur; sive ab
so statim initio omnes ante Tituli Evolutio-
n, & *Constitutionem* Status Quæstionis, quod
ere Thomas, *Scotus*, & *Scholasticorum turba*:

five omnes ultimo loco,& postConfirmationem nostræ sententiæ; sive, quod suaderem magis, post singulas *Opiniones*, aut certe post singulas *Conclusiones* certæ objectionum classes quæ pro tali opinione aut contra talem Conclusionem militare videntur. *Solutiones* pariter, aut singulis Objectionibus subjici possunt singulæ, aut universis universæ, pro cujusque arbitrio: Nec enim morari debent quemquam istæ curæ: illa potior est, quâ demum ratione argumenta objecta dextre &artificiose solvantur.

Parag. 8. *Solutio ad Conclusionem.* Id quo fiat apposite. & cum judicio; considerandasunt in objectione tria hæc, atque hoc ordine: *Conclusio, Forma, Materia.* Si enim afferatur *objectio*, in cujus nec *Forma* nec *Materia* vitium sit, rejicienda tamen est tota, si non directè contradicat alicui *Conclusioni* defensionis nostræ: sæpe enim contingit vitium ἑτεροζητήσεως, ut ea multis & opero è confirmentur, quæ sunt extra quæstionem; negligatur è contra id, quod maxime probandum erat. Cæterum ejusmodi objectiones operosâ non indigent *solutione*: satis erat eas, ut alienas à quæstione, rejecisse; atque ostendisse paucis, quæ ex iis colliguntur non pugnare cum Thesi nostra. Huc spectant illæ Formulæ *ἀπροσδιόνυσον hoc, & ad rem nihil. Deseritur quæstio Concedatur totum,nec video quid incommodi sequatur. Hoc non impugnat Thesin meam*: &c. Quandoque Objectio allata contra Thesin aliquam, tam non evertit eam, ut confirmet magis: quod quoties fit, non *rejicienda* est tantum, ut impertinens: sed etiam *retorquenda*. Quo spectant formulæ, *Hoc facit pro me In hoc Adversarius meas partes agit. Prævaricari hoc est, non objicere. Dum hoc urget, miror ipsum*

non

n advertere, se propria vinetâ cadere, &c.

Si objectionis Conclusio sit ad rem, & di- Parag. 9
cte contradicat alicui Thesi nostræ; *Forma* *Solutio a*
rgumentationis proximo loco excutienda est : *Formam.*
que examinanda Objectio secundum leges
llogismorum Generales, & Speciales; num
rite dispostita, vel non. Si facto examine,
nstet *legem aliquam Syllogisticam* violari; (ut
sint quatuor termini; si medium ingredia-
r conclusionem; si propositiones sint purè
rticulares; si purè affirmantes in secunda fi-
ra : si arguatur à negatione antecedentis ad
gationem consequens in Hypotheticis; si
Inductione sit insufficiens enumeratio par-
ularium, aut quid simile) solvetur Objectio
gando ejus formam, & detegendo particulare
ium, in quo peccat. Ut si dicamus, *In hoc*
llogismo sunt quatuor termini; Manca est hæc In-
ctio, &c. Et hoc in rigore satis est : Sed ex-
diet etiam vitium in Formâ ulterius osten-
se, allato uno aut altero argumento, ejus-
m omnino formæ, quod tamen manifeste sit
iosum & absurdum. Cujus Formulæ sunt,
inde hoc sequitur, ac si quis probare velit &c.
sic argumentari liceat, non minus ego probave-
s, &c. & aliæ consimiles.

Quod si nec *Conclusio* sit aliena, nec *Forma* Parag. 10
iosa; considerandā est *Materia* Objectionis *Solutio ad*
Præmissis; & secundum ejus rationem insti- *Materiam.*
nda erit Responsio ad objectionem. Si qua
æmissarum sit *manifeste falsa*, aut *non suffici-*
er probata, solvetur objectio simplici ejus
gatione, adjecta (si videbitur) ratione ali-
a cur eam negemus. Quod si ejusmodi sit
bjectio ut nihil commode negari possit, Ter-
s (qui sunt Materia Præmissarum) expen-

dere oportet; ut ex iis eruatur respo: mini autem sunt, aut *Extremi* aut *Me* pendendi autem primum *Extremi*; rum altero si lateat ambiguitas, (ui que fit) distinguendus est Terminu biguus: & respondendum ad Præm qua ille terminus reperitur, ostende minum illum aliter accipi in dicta aliter in *Conclusione*. Si non sit amb *Extremis*, tunc *Medius Terminus* est c dus: & *secundum se*; & *ratione habi* *cum ex quo ducitur*. Secundum se tum Medium si sit *ambiguum*: respo est (ut prius) per distinctionem os Medium non eodem modo sumi in Minori; & in uno sensu veram esse *Minorem* falsam; in altero *Majorem* fa *norem* veram. Sin ambiguitas non a Medio recurrendum ad *Locum Topic* Medium videtur ductum: ut ex *M* corum, & Maximarum *Fallentiis* judi rectene ductum sit argumentum ex vel non? Hic permagno erit adjume Lector) Locorum Topicorum *Ma* earum *Fallentias*, usu tibi familiares atque Exemplis, quæ singulis subj ries, *l.* 3. *Compend*, *c.* 19. *& deinceps*, addidisse, ut sic tibi copia Exemplor num suppetat, quæ velut paria ei ob tibi afferat argumentum ex loco aliq perperam ductum. Si constabit Ob niti aliqua *Maxima*, non recte intel spondebitur ostendendo cancellos illius Maximæ, quo sensu intelliger quibus in casibus fallat; adeoque Objectionem ad aliquem dictorum ca

quod etiam allatis aliis exemplis in
su illustrabitur.

dita hactenus *Confirmatione nostræ sen-* Parag. 11.
& *Dilutione Objectorum*, poterimus cum *Collectio*
aliqua repetitione *Thesis*, aut *Thesium*, *Corollario-*
fendimus, totam Problematis tractati- *rum.*
inire. Nisi quod alicubi ἐπισκευὴ prope-
n necessaria est: cum sc. ex constituti-
tentiæ nostræ quædam *Observationes* e-
nt, quæ aut ad praxin, aut ad illustran-
iam aliquam veritatem, aut ad everten-
ias adversarii assertiones videri possint
simi momenti: Πορίσματα vocant. &
aria, & *Corollaria*: quæ per subsumpti-
aut ex nostra conclusione inferuntur
iate, aut ad sic illatam consequuntur.
aria autem ista non necesse est novis ad-
rationibus ulterius confirmare: (satis
am ante confirmata præsumuntur in
igne Principalium Conclusionum:) sed
et ea posuisse tamen breviter, & adno-
it ex principalibus Conclusionibus per
iriam, & evidentem consecutionem de-

nplo rem declarare oportuit in studi- Parag. 12.
a gratiam: sed præ studio brevitatis *Exemplum*
am justum exemplum, quam exempli *tractatio-*
aliquam Ideam, & velut sceleton ex- *nis proble-*
; idque in tractatione Problematis Dis- *maticæ.*
ri. Quod sit

DE GENERE LOGICÆ.

tes hujus tractationis erunt.
ἐπισκευὴ, ubi ostenditur.
ravitas Quæstionis ob diversam Methodi
m in disciplinis Theoreticis & in Pra-

Oc-

I. 2. *Occasio descrepantium Opinionum.* cuus usus terminorum Ἐπιστήμης & Scientiæ & Artis apud bonos Autho felix barbaries sæculi Scholastici, & usus Logicæ.

II. Παρασκευὴ, ubi

1. *Evolutio Tituli.* 1. Logica hic to sciplina, sed *Docens*, non *Utens* : Ej quæritur non *Remotum* sed *Proximun*

2 *Conjectio Quæstionis*, ibique

1. *Acceptio Dati.* Ista enim largiu nes, Logicam. 1 esse habitum intel de prima specie Qualitatis. 2. nec S esse, nec Prudentiam, nec intellectu piorum. 3. & Scientiam dici posse, in larga vocum acceptione. 4. es mentum Philosophiæ, & omnium narum.

2 *Constitutio Quæsiti* Sed illud ar quodnam sit ejus Genus Proprium, mum : sitne illud Ars ; an Scientia Habitus ab utraque diversus ? Ubi c tres opiniones

1. *Avicennæ*, & *Latinorum Scoti*, *T berti*, &c. quod sit Scientia propriè c

2. Quorundam è veteribus, & omr *Neotericorum* : quod sit Ars propriè

3. *Græcorum*, quos sequitur *Zabare* nec Scientia sit, nec Ars, sed habit mentalis ab utraque diversus.

Κατασκευὴ, Ubi pro veritate d pono quasdam *Conclusiones* : & sun

1. *Logicæ Genus non est habitus Instru e Scientia, & Arte specifice distinct* batur.

A sufficientia quinque habituum Mentis d Arist. lib. 6 Ethic. cap 3 & alibi *espondet Zabarella lib 1 de Nat. Log. cap.* 11. stotelem ibi non intendisse nominare nisi um principales Habitus, sub quibus tamen usive intelligit Logicam, & Grammaticam, orum instrumenta: & ponit exemplum de edente *Patavio Romam*, ut videre est ple- i apud ipsum loco citato

ad contra. 1. patet ex Textu Aristotelem voluisse enumerare omnes species *habitus* uibus est veritas, quare Habitus, quos *Za- lla* instrumentales vocat, aut non conti- t veritatem, aut sub aliqua dictarum spe- um continentur. 2. Grammatica est aperte ex iis quinque: scil Ars. 3 Exemplum d ponit non est ad rem; quia non est si- e.

. Ab insufficientia fundamenti illius opini- s; quod non est aliud, quam quod Logica eat rationem Instrumenti, sed ratio In- menti, cum sit relativa non habet diversi- re species: ergo

Genus Logicæ non est Scientia proprie dicta. Probatur

A Subjecto, Quod in Scientiis debet esse Reale, & Necessarium: cum Logica ver- r circa *secundas Intentiones*, quæ non sunt e operationem nostri intellectus; & eâ ces- te, cessant: ergo

A Fine Qui in Scientiis est contemplatio prii subjecti: Logica vero in illa non ac- escit, sed ordinatur ad cognitionem sub- orum in aliis Disciplinis: cum sit earum rumentum *ex 4. supposito*: ergo

3 A

3 *A Testimonio Arist. lib.* 1. *Topic. cap.* 9. ubi distinguit de Problemate Ethico, Physico & Logico; & consequenter separat Logicam à Prudentiis & Scientiis, vide *lib.* 3. *Comp.* nostri *cap.* 17. *Sect.* 2.

3 *Genus Logicæ est Ars proprie dicta.* Probatur

1 *Per inductionem.* Logica est habitus mentis ex 1. supposito: sed non est aliquis trium, ex 2. supposito; nec scientia, ex 3 Conclusione: relinquitur ergo quod sit Ars.

2 *A Subjecto.* Quod in Artibus est aliquid effectibile à nobis propter finem: sed hoc competit secundis Intentionibus in Logica: ergo

3 *A Fine.* Logica docet effectionem Instrumentorum Logicorum: ergo

4 *A Testimonio* tum *Aristotelis*, qui Logicam τέχνην vocat lib. 2. *Elench.* cap. ult. & alibi; tum aliorum, qui citantur à *Kecker. tract.* 1. *Præcog. Log cap.* 2. *sect.* 3.

Ἀνασκευὴ Ubi solvendæ sunt objectiones.

1 *Obj contra.* 1. *conclusionem.* Logica est Instrumentum: ergo & Habitus Instrumentalis.

Sol. Hoc non probat quæsitum. Instrumentum enim prædicatur de Logica, ut *Relatum* in concreto de suo subjecto; non ut *Genus* de Specie.

Obj. contra 2. *Conclu.* Logica est habitus per demonstrationem acquisitus, ergo est Scientia. Consequentia patet ex definitione Scientiæ

Sol. Scientiæ vox ambigua est. Sumitur enim vel *large*, pro omni habitu certo conclusionum, quo modo omnes Artes & Pruden-

P

ffunt dici Scientiæ : & sic intelligitur in finitione allata, per quam distinguitur ab *'inione* & *Intellectu principiorum* : vel *strictè*, out est una ex quinque speciebus habitus ntradivisa Arti & Prudentiæ : & sic requiatur aliæ conditiones ad Scientiam, sc. quod de Subjecto Necessario, & quod acquiescat contemplatione ejus.

3. *Obj.* Logicus est sciens: ergo Logica est entia. Sequitur Argumentum à Conjutis.

Sol. Non sequitur arguendo à *concretis* ad *tracta*, ubi prædicatio non est per se. vide *b.* 3. *Compend. cap.* 22. *sect.* 3. & sic est in c casu.

4. *Obj.* In Logica est Subjectum proprium, at Passiones, sunt Principia ; & ista sunt nia quæ requiruntur ad scientiam : ergo, *&c.*

Sol. Negatur minor, Nam ad Scientiam oprie dictam requiruntur alia, ut dictum modo in responsione ad tertiam.

5. *Obj. Contra.* 3. *Conclus.* Logica non vitur contineri sub eodem Genere cum arte brili, & Architectura ; sed illæ sunt Artes : go, *&c.*

Sol. Non continetur sub eodem genere *ximo* (nam illæ sunt Artes *manuales*, hæc *ntalis* ;) sed bene sub eodem *remoto*.

6. *Obj.* Ars versatur circa materiam exterm & crassam ; non sic Logica : ergo, *&c.*

Sol. Major, si sit universalis, non est vera : m Effectio quæ est propria Artis operatio, n minus est in Materia interna, quam ex:na.

'Επισκευή, ubi

1 Brevis *Repetitio.* Ex dictis ergo co
Logicam nec Scientiam esse, nec Hab
nescio quem instrumentalem; sed prc
γνησίως Artem

2 *Collectio* πορισμάτων. Quod cum i
hinc intelligitur;

1 Logicam non alia Methodo trade
quam *Analytica*: id quod fecisse consta
stotelem ex solo titulo Priorum, & Posteri
Analyticorum.

2 Inutiliter eos operam dare Logicæ
nudâ cognitione contenti, usum ejus
gunt: secundum tertium illud: *Merus L*
Merus est Asinus.

Parag. 13. *Imitationis ratio & Ornatus.* Hanc fere rationem in aliis Problema
sequi proderit; sed plenius: præsertim
variæ sunt & multum diffidentes inter s
tentiæ. At in *Problemate Categorico* sæpè
ciet angustiori via incedere, ubi quæstio
lius conjici, & totum negotium una
concludi poterit. Illud etiam admonen
rationem tractandi problema aliquantum
ari, pro natura ipsorum problematum:
sint *Theoretica* vel *Practica*, *Universalia*, vel
ticularia; *de præterito*, *præsenti*, vel *futuro*
que multifariam alias. Sed isti respectu
faciunt varietatem ita notabilem, ut nece
de singulorum ratione aliquid seorsim p
pere: ratio jam exhibita suo modo, & m
mutandis, conveniet universis: quod cuj
judicio relinquendum censui. Ornatui i
vient *Formulæ* debitis locis adhibitæ: q
sunt Formulæ *de rei gravitate*, *de origine e*
explicandi subjectum & Prædicatum, acc
Datum, *constituendi quæsitum*, *proponendi*

es, ponendi Conclusiones, afferendi Objectiones, jiciendi eas, respondendi ad Formam, retorquendi, wria referendi, negandi, reddendi rationem ne-wtionis, distinguendi, &c.

Est & alia tractandi Problematis ratio adhuc igustior multo, quæ potest duobus modis in-irui; *Uno*, si 1. præmittatur brevis præcog-tio terminorum. 2. Nostra Thesis sine am-tu verborum Categorice ponatur, & uno aut ero Principali argumento probetur. 3. Ob-ctiones aliquot è præcipuis breviter solvan-. *Altero*, si 1. præmittatur brevis præcog-io terminorum, ut supra. 2. Argumenta iusque partis seorsim proponantur 3. Se-atur decisio quæstionis per admissionem ra-num unius partis, & solutionem rationum erius. Quinetiam omitti potest utrobique ecognitio terminorum, ubi sensus quæstio-aut obvius est, aut non multum obscurus. ylvam materiæ tractandæ non opus est hic, in superiore capite, subnectere: abunde is problematum quævis Disciplina suppedi-it, in quibus studiosi se exerceant.

Parag. 14. Genesis Problematica angustior.

Subtituli Secundi Capitis.

1. *De Genesi Problematica.*
2. *De Notione & Expensione Problematis tractandi.*
3. *De Præfatione.*
4. *De Evolutione Tituli.*
5. *De Acceptione Dati.*
6. *De Constitutione Quæsiti.*
7. *De Recensione Opinionum.*
8. *De Declaratione & Probatione nostræ sententiæ.*
9. *De Objectionibus, & earum solutione in genere.*

CAP. III.

De Tractatione Problematis socia de Disputatione.

Parag. 1. *Disputantium numerus & virtutes.*

OMnis Tractatio Problematis pe mentorum collationem, etiam Disputatio est; sed ea vox de sola Soci fit instante, & premente adversari Synecdochen) plerunque intelligitu exercitatione nescio an sit alia æque t venibus: tum ad perspicientiam veri, de quâ Aristoteles *lib.* 1. *Poster. cap. ul* ἀγχίνοιαν, tum etiam ad vim ἑρμηνε & sensa animi apte, & expedite pro Disputatio omnis instar pugnæ est, e minimum duorum; *Opponentis* & *Res* Solennior tamen erit, si tertius etia ferit, velut arbiter pugnæ, *Moderator.* taturis & cum laude, & fructu, tres sunt apprime necessariæ: *Ingenuitas,* *Candor.* *Ingenuitas* in eo consistit, ut mo accedat ad disputandum puro & l omni præjudicio: præjudicium en judicium, & frustra disputatur cum non convincuntur, etiam cum convi *Modestia,* in eo, ut sit aliquis voce & ge to; non clamores cieat & strepitus; p adversario verborum vices. *Candor* i quis pudori & famæ adversarii r

at ; labeculas ejus & lapsus prætereat
, quam notet; de forma & verbis non
t litem, ubi de ipsis rebus constat ; nisi
dversarii juncta ignorationi impudentia
: auditoribus ludibrium.
1 sunt omnia Problemata indifferenter Parag. 2
crepationem vocanda. Vitentur itaque *Materia*
lisputandum quæstiones I. quæ fidei offi- *disputan-*
aut bonis moribus; Ut. *An Deus sit* co- *da.*
? *An Parentes sint amandi* ? De istiusmodi
Principiis qui dubitare velle videntur,
non ratione sunt refutandi. II. quæ sen-
judicio sunt plane manifestæ : ut, *An*
it calidus? *An detur motus ?* III. quæ ra-
n superant, & captum humanæ mentis :
loco animæ separatæ ; De materia & mole
mpyrei. IV. quæ vanæ, ineptæ, & nuga-
sunt : ut, *An nihil & Chimæra sint fratres?*
sca saltans in vacuo excitet pulverem.
putatio est similis prælio : sed in præliis Parag. 3
disponi prius solent utrinque, quam *Propositi*
is conferantur ; & in disputationibus ip- *materiæ*
conflictum præcedat oportet *Apparatus disputan-*
ratus autem pro more locorum varius est. *da.*
nsmarinis Academiis, præsertim *Germa-*
nateria disputanda fere proponitur The-
e sub ratione *Loci Communis*, aut *Simplicis*
itis ; ut *de Syllogismo* ; *de Elementis* ; *de*
ipe : qua artificiosè, & per theses quas-
xplicatâ à Respondente secundum for-
tractandi Thema simplex supra traditam,
. *hujus Appendicis* in opponentis arbitrio
iamlibet Respondentis Thesin argumentis
gnare. Ast in celeberrimis *Angliæ* Acade-
proponitur materia discutienda semper
matice, sub ratione sc. vel *Thesis* ; ut,
Metalla

Metalla sunt invicem transmutabilia; vel *quæstionis*; ut, *An Metalla sunt invicem transmutabilia*? Quâ proposita quandoque ab *Opponente*, quandoque à *Moderatore*, postulatur respondentis eâ de re sententia: quam ille mox explicat in sua *Suppositione*. Nostrum hunc morem jure præferendum censeo: tum quia disputatio apud nos strictior est, quæ illis vaga nimis: tum quia Problema certi subjecti & prædicati justo aliquo temporis spatio potest aliquo modo plene discuti, cum vix possit expectari, ut Thema plenius examinetur tantillo tempore per omnia sua Attributa Utilius fortassis facturi & nos & illi, si & nos quandoque ad illorum morem disputationes institueremus, & illi frequentius ad nostrum.

Parag. 4. *Suppositio.* Proposita quæstione, Respondentis est sententiam suam declarare: cujus declarationem in nostris scholis *Suppositionem* dicimus: Vocabulo sane perquam idoneo (etsi aliqui illud suggillarint immerito tali scommate, Quid opus est *Sub*?) Non enim tam *ponitur* Respondentis sententia ut indubie vera, quia sic non recte caderet sub disputationem, quam *supponitur* à Respondente pro vera, donec Opponens evicerit contrarium. *Suppositio* aut *Rigida* & *Peremptoria est*; aut *Rationalis* & *Satisfactoria*. Suppositio *Rigida* sive *Peremptoria* est, cum Respondens nec terminos Quæstionis aperit, nec rationes affert defensionis suæ; sed propositâ quæstione, nude & simpliciter id indicat solum, utram partem Contradictionis defendere velit, Affirmativam, vel Negativam: qui mos *Oxoniæ* in publicis scholis in ordinariis disputationibus Scholarium, & Baccalaureorum. Suppositio *Rationalis* sive *Satisfactoria* est, in

qua

espondens animi sui sententiam, quo
is intelligatur ab Opponente, & Termi-
a distinctione, limitationeque Propositio-
perit, & rationum momentis fulminat:
ios est *Oxoniæ* in privatis Collegiis, &
publice in Scholis in disputationibus
lioribus. Illa præceptis non indiget;
: observentur ista.

Suppositio formetur stilo & methodo Scho-
: hoc est Logicis, non Rhetoricis. Apage
hetorum cincinnos, & calamistros. *Ve-*
nim quæritur, non *Elegantia*: nec ex-
ur *Declamatio*, sed *Suppositio*. Odiosæ
erborum phaleræ, & ambitus aurium:
istruendæ sunt mentes auditorum, non
is movendi

Suppositio formetur verbis (quam fieri po-
ropriis, perspicuis, & ab omni ambiguitate
. Alias Respondens auditores confundet
quam instruet; & quæstioni tenebras
s offundet, quam afferet lucem.

Objectionum solutio ne fiat in Suppositione.
iquis, Suppositio formanda est ad ratio-
Tractationis problematis solitariæ in su-
i capite expositam: sed ἀναγκαῖον omit-
servandaque in ipsum congressum dis-
onum. Alias & *Opponenti* injuria fiet,
Objectiones præcipientur à Respondente;
uditoribus, quibus opponetur recocta
be.

bita suppositione; Opponens præsertim Parag.
ennibus disputationibus, solet aliquando, *Oppositio*
juam disputare occœperit, paucula velut
ando præfari. Oratiunculam illam *Op-*
nem dicimus. Interdum est oppositio
nodum necessaria; quoties sc. Respon-
dens

dens aliquod falſum aut inopinabile tuei
detur: tunc enim Opponens gravi al
oratione ejus pertinaciam caſtigabit, &
dis rationibus refutabit ſententiam; ii
magis *Logice*, quam *Rhetorice*: Aſt alias i
hibeatur, non id fit aliqua rei neceſſitate;
ἐν παρέργῳ, ut auditorum expectation
loci conſuetudini ſatisfiat. In qua non cu
Opponens rationes ſolidas adhibuiſſe, ſed
gis rationum umbras, & quæ plus habear
cetiarum quam virium, ingenii quam ac
nis; *Rhetorice* magis, quam *Logice*. Pc
tamen ſi voluerit argumenta quæ mox ol
turus eſt diſponere, & futuræ diſputati
fundamenta jacere in oppoſitione. Sed
cile eſt hic aliquid præcipere, ubi liberur
Opponenti quâ videbitur viâ inſiſtere. C
tamen duo hæc: 1. ne Reſpondentis, alteri
cujuſquam perſonam aut famam petuli
habeat. 2. ne in re ſeria jocis nimium inep
Siquis omni omiſſa hujuſmodi oppoſit
(niſi ubi ſolennitas exercitii eam quodamn
flagitare videatur) diſputationi ſe prot
accingere voluerit; faciet cum laude fort
certe cum venia plurimorum.

Parag. 6. *Officia Opponentis.* In ipſo conflictu, quo quiſque quod ſu
muneris, id rite præſtet, videndum quæ
Opponentis partes; quæ *Reſpondentis*; quæ e
Moderatoris. Opponentis eſt *Objicere*, *Ur*
Replicare. *Objicit*, cum argumento, eju
proſyllogiſmis theſin Reſpondentis impu
Urget, cum requirit à Reſpondente ut a
mento legitime ſatisfaciat. *Replicat*, cum
ſponſioni allatæ non acquieſcit, ſed por
contra. In Objicienda tria hæc ſpectare d
Opponens: 1. *Concluſionem* probandam: 2

dium probandi ; 3. *Formam* probationis.

Officium Opponentis *circa conclusionem* est probe perspectam habere tum Respondentis Thesin, tum propositionem ab eo quandocunque negatam : ut illam evertere, hanc confirmare possit Primi syllogismi Conclusio nisi directe contradicat Thesi Respondentis, tota disputatio erit aliena propter *Ignorationem Elenchi* ; quo non est aliud vitium inter disputandum turpius. Pariter aliena erit, si in progressu disputationis inferri unquam contigerit, propositionem aliam ab ea, quam Respondens novissime negaverat. Sciat ergo Opponens *propositionem negatam* ei semper incumbere probandam, quam oportet integram inferre in conclusione proximi syllogismi, sine ulla mutatione, præsertim in sensu : quin & ipsissima etiam verba retinenda sunt, quoties commode fieri potest, quo clarior fiat progressus. Quod si alicubi propter ambiguitatem, obscuritatem, prolixitatem, aliamve causam mutatio verborum sit facienda, neutiquam tamen id tentandum est absque consensu Respondentis. Parag. 7 *Inferre negatum.*

Postquam constiterit de conclusione probanda, proxima Opponentis cura erit, *Argumenta* quibus ea probetur adducere. Suadeo studioso, donec assidua exercitatione aliquam disputandi facultatem sibi comparaverit, non accedere ad disputandum, imparatum à copia argumentorum, etiam in scriptis, Haurire poteris argumenta ex libris eorum, qui de illa materia scholastice scripserunt, & destinato. Si non occurrunt argumenta in libris, tecum in mente tacitus percurre *Attributa* terminorum *propositionis probandæ*, *Subjecti* primo, deinde *Prædicati* : ex quibus tuopte ingenio ar- Parag. 8 *Invenire Medium.*

gumenta facile extundes, si tibi saltem illa non exciderint, quæ de *Medii Termini Inventione* generaliter præcipiuntur *lib.* 3 *Compend. cap* 6. Distinctiones insuper & limitationes, quæ solent adhiberi pro declaratione status Quæstionis, Argumenta suppeditabunt: quandoquidem enim vana est omnis *Distinctio*, & *Limitatio* in aliqua quæstione, quæ non propterea adhibetur, ut occurratur tacitæ alicui objectioni contra illam Quæstionem; ex ejusmodi distinctionibus & limitationibus Objectiones sic elicies, si applicare velis illam partem earum, quæ non congruit cum sensu Respondentis, alicui termino cui congruet. E. g. Si objiciendum esset contra *Porphyrianam* speciei infimæ definitionem, hanc sc. *Species est quæ prædicatur de pluribus differentibus numero in quid*: in explicatione illius definitionis, *lib.* 1. *Comp.* nostri *cap* 3 *Par.* 3. invenio duos ejus terminos limitari: ly *Quæ prædicatur* cum hac limitatione *Immediate*; & ly *Differentibus numero* cum hac limitatione *Tantum*. Prior limitatio suggerit mihi dari aliquid, quod non est species, quod tamen prædicatur de pluribus differentibus numero tantum in quid, sed *mediate*, ut, *Animal de Socrate & Platone*: Posterior dari aliquid, quod non est species, quod tamen prædicatur, idque immediate de pluribus differentibus numero in quid, sed non numero tantum; ut, *Animal De Homine & Equo*. Hinc colligo duas Objectiones contra dictam definitionem; priorem, quod *Animal* prædicatur in quid de *Socrate* & *Platone*, qui differunt numero: posteriorem, quod *Animal* prædicatur in *quid* etiam immediate de *Homine* & *Equo*, quos differre certum est numero, cum &

specie

cie differunt. Et tamen Animal non est in-
a species, ergo videtur dicta definitio con-
iice aliis à definito; & proinde esse vitiosa.
sius ista fortassis exposui quam par erat: sed
od factum est in Tyronum gratiam æquus
tor facile condonabit. Argumentorum co-
m ubi paraveris, delige ex iis unum aut al-
um, sed quæ plus videntur habere difficul-
um & virium, atque illis fortiter preme
pondentem, prætermissis levioribus; nisi
ueris præmissâ Fallaciâ aut tenui aliquo ar-
nento peritiam Respondentis, quasi ten-
do explorare; ut solent in exercitu levi ali-
velitatione, velut præludio, hostem prius
tare, quam res justo prælio cernatur.
ed frustra Conclusio probanda prænoscitur, Parag. 9. *Debite concludere*
Argumenta conquiruntur, nisi ex Argu-
ntis conclusio debite inferatur. In eam rem
suaderem Tyronibus, donec assuetudine
nptiores evaserint, Syllogismos suos in
tula describere iisdem forma, & verbis,
ous urgere debent; annotatis ad oram sin-
orum Syllogismorum nominibus modorum,
quorum normam efformati sunt: e. g. si
disputandum esset adversus dictam infimæ
iei definitionem, ex priori duorum illo-
argumentorum, quæ *par.* 8 afferuntur, sic
andus esset progressus disputationis, & in
ta describendus.

a. *Quæ definitio convenit alteri a definito:*
ea est vitiosa:
Sed dicta definitio infimæ speciei convenit
alteri a definito.
ergo est vitiosa.
est manifesta ex legibus definitionis:

Minor probatur Syllogismo Hypothetico si

a possit. *Ant. ad posit. cons.* — *Si Dicta definitio conveniat Gene- tum convenit alteri a definito ;* *Sed convenit Generi* : ergo *Convenit alteri a definito*

Minor probatur Syllogismo de termino obl- quo ita

Da- *Animal est Genus* :

ri- *Dicta definitio convenit Animali* :

i. ergo *convenit Generi.*

Minor probatur

Bar-*Quod prædicatur de pluribus differentib- numero tantum in Quid, ei dicta definit- convenit* :

ba-*Sed animal prædicatur de pluribus, &c.* erg-

ra. *Dicta definitio convenit Animali.*

Minor probatur Syllogismo expositorio, & d- termino obliquo sic

Bar- *Socrates & Plato sunt plura differenti- numero tantum* :

ba- *Sed Animal prædicatur de Socrate & Pla- tone in Quid* ergo

ra. *Animal prædicatur de pluribus differentib- numero tantum in Quid.*

Tædet ista puerilia tanto conatu : sed qui i- minutioribus hisce aliquandiu semet exerci- erit, sentiet brevi cum suo magno fructu quas vires habeat ad promptitudinem exerc- tatio.

Parag. 10. *Urgere ad responsionem.* Postquam eo perducta res est argumentand- ut nihil ultra negari posse videatur ; Opponen- tis proximum officium est, urgere adversariu- ad Responsionem ; Si *fugiat*, ut reputatur a- gumentum : si *hæreat* ; ut vel negetur aliqui- vel respondeatur : si *Fallaciam clamet* ; u- ostendatur quæ sit fallacia, & ubi lateat :

Divertic-

rticula quærat; ut punctim respondeatur
ui propositioni, aut termino: *si minus ap-
e distinguat*; ut distinctionis membra utri-
propositioni applicentur, in qua terminus
reperitur quem distinguit: *si absurde negat*;
ationem aliquam ostendat negationis; si
iversari pergat impudenter; ut astantium
cio stetur, quem illi victum pronunci-
t.

i Respondens occurrat argumento respon- Parag. I
e non prorsus aliena; Opponens alio se *Replica*
at oportet. *Repetat* primo Responsionem,
am pensiculatius dijudicet; tum vero id
maxime, ut ex ea, si fieri possit, Respon-
s cogatur in aliquod *absurdum*, aut *incon-
ens*; id negando sc. quod prius posuerat;
concedendo id quod prius negaverat. Si
equeat efficere; saltem si quid habeat quod
icare possit, *replicet*: sed non sufficiet u-
is parti distinctionis contravenire repli-
lo (quod scioli faciunt nonnunquam &
aistæ, ut Respondentem longius à quæsti-
abducant:) sed adversus illam tantum
nctionis partem replicandum est, quæ
is conjuncta est cum statu quæstionis, pro-
sque ad rem pertinet. Quod si nec ha-
, quod directe replicet; nec sciat argu-
tis argumenta sic artificiose attexere, ut
icationes videri possint magis ad responsio-
, quam novæ objectiones adversus princi-
m Thesin: Opponenti consultius multo
it datæ responsioni palam acquiescere, &
o argumento uti, quam ubi abunde satis-
im est, usque contendere, & ne victus vi-
ur pertinaciter instare, quasi instar nihili
, *quæ Respondens* dixisset, omnia.

Re-

'arag 12. *Respondentis* officia sunt etiam tria: *Offi*... *Re*- *Negare*, *Solvere* Repetat primo quæ o-
pondentis. tur ab opponente iisdem terminis, si s-
Repetere. modi & rite dispositi: quod si Oppon-
imperitiam aut *oscitantiam*, aut dispi-
ejtam, vel terminos adhibuerit min-
modos, vel formâ minus accurata usu-
poterit Respondens pro suo candore i-
petendum terminos & formam aptior-
nere Nec inutiliter consumitur temp-
modi Repetitione, quæ necessaria est
nium gratiam; *Opponentis* imprimis
noscat ille suam Objectionem, & si
formâ peccari aut materiâ animadver-
corrigat priusquam fiat progressus u-
tum ipsius etiam *Respondentis*, ut vim
altius figat animo, & moram aliquam
tur; *Auditorum* denique ut ipsis exp-
fit totius disputationis progressus, &
utroque disputantium sit præstitum ju-
certius.

'arag. 13. Postquam repetierit objectionem Resp-
Negare. aut negare aliquid debet, aut rationem
Negari autem possunt tria: *Conclusio*,
Propositio: Conclusio, si sit *aliena*; F-
sit *vitiosa*; Propositio, si sit *Falsa*. Si op-
aut in primo syllogismo non contradic-
Respondentis, aut in reliquis non infe-
positionem ab eo proxime negatam, R-
dens debet negare *Conclusionem*, rejiciend-
ut ἀπροσδιόνυσον, vel (quod idem -
mittendo totum argumentum, ut dic-
in superiori *cap*. Par 8 Si Opponens
in aliquam legem Syllogisticam, Resp-
negabit *Syllogismum*? Vel Formam arg-
tionis. Si Opponens proponat aliqu-

tera præmissarum: Respondens illam *Propositionem* simpliciter negabit; sive ea Major sit, Minor: sed *Major* quia fere nititur axiome aliquo generali, rarius neganda venit; ɪr frequentius Quod si utraque præmissa sit falsa, poterit quidem Respondens obi- idmonere Opponentem geminæ falsitatis, tramque negare: sed non optime fecerit, det optionem probandi utram voluerit; potius unam è duabus ei imponat proban-, quæ scilicet est quæstioni conjunctior; *rem* quandoq; multo sæpius tamen *Minorem*. nt enim sæpenumero Sophistæ data opera modi argumenta proponere, in quibus utrap æmissa sit falsa; ut concessa ipsis proli optione, incautum Respondentem à pro- ta quæstione ad insolitas speculationes, in ru proclive est incommode loqui, abripiant. ed Respondenti, ubi aliquid negandum ebenderit, satis erit simpliciter negasse. Parag. 14. enim ab eo exigenda est *ordinate* ratio ne- onis, cujus est *defendere*, non *probare*; & ones alterius *solvere*, non suas *assignare*. Sed ı ut dici solet, *stultus quivis unus plus ne- potest, quam decem sapientes probare*; nec ; ullus esset disputationis, si liceret Re- ıdenti pro libitu suo negare sine fine; ɔterea Respondens in aliquibus casibus tur assignare rationem suæ negationis, si Opponente requiratur, ut

Quandoq; rationem reddere negationis

. *Quando negat propositionem aliquam quæ tur manifesta.* Non enim sunt temere re- nda quæ sunt admodum verisimilia, sine i aliqua ratione: & Auditores mirari so- *quoties audiunt talia negari quorum men-* ı *iste scrupulus est eximendus assignata æ negandi.*

2 Quando

2. *Quando pertinaciter negat formam* . *tationis*. Oportet enim ut particul vitium detegat, quo putat laborare R ab Opponente adductam.

3. *Quando negat multiplicatam Hyp* Solent nonnulli, quo molestiam creet nenti, Hypotheticas semper negare, mo sane compendio, non quod nega (parum id illis curæ est) sed quod l ticæ sint ; &, si denuo ostendatur ea tecedente manifestissimo necessario se garc tamen iterum Consequentiam, & ceps in infinitum. Si quando res for let negari sic multiplicatam Hypot Respondens suspicione pessimæ confu se liberabit non aliter, quam si affigr one palam faciat omnibus, id ab e judicio, non protervia.

4. *Quando negat inductionem sine* . Quæ est Aristoteli aperta tergiversati *Top. cap.* 8. Sed potest fieri, ubi m stantiæ adduci possent in contrariun tamen subito occurrat Respondenti casu, ne videatur tergiversari non i debet rationem aliquam reddere ne ductionis ; ex quâ probabile reddat omnia particularia esse ejusdem ratio illis, quæ aperte afferuntur ab Oppo illâ Inductione.

Sunt fortassis & alii casus in qui spondens tenetur assignare rationem l nis : sed fecerit cum aliqua candoris assignare velit rogatus ab Opponent

Parag. 15. ubi non ex necessitate tenetur id præ *olvere* . De Solutione non ante cogitabit *rgumen-* dens quam Opponens vim Objectio *r.*

adduxerit. *Prematuræ Solutiones*, præ-
quod respondentem arguant formidi-
atæ sunt semper auditoribus: proinde
ens negabit quamdiu viderit aliquid
gari commode possit; ubi vero nihil
negari potest, tum demum Solutio-
iibeat, qualem ipsa objectio requiret.
Loco Topico disputetur, limitanda est
illius loci, qua niti videtur Objectio;
ius aliquis sit *ambiguus* ut fere fit, is est
endus, & distinctio applicanda eo
quo dictum est superiori *cap. parag.* 10.
ritate pugnetur; locus authoris inspi-
; scopus expendendus ex præceden-
sequentibus; genuinus verborum sen-
: afferendus, & cum nostra defensione
ndus. Potest autem rejici authoritas
quam, præsertim si ostendi possit, quid
m in id erroris impulerit; cæterum
hoc temere faciendum, sed parcius, &
:, & apposita vel gravi aliqua ratione
rarium, vel testimonio alterius cujus-
on contemnendi authoris. *Directa* so-
potest ex abundanti addi & *Indirecta*;
endo sc. Objectionem in ipsum adver-
; sed indirecta sine directa non sufficiet,
sit responsio *ad hominem*, non *ad rem*.
quoniam solvuntur pleraque argumenta Parag 16
ter, quam distinctionibus, intererit vel *Leges di-*
um cujusvis disputaturi, præcipuas *stinctionis*
Distinctionis leges cognovisse.
istinctio non sit nimium generalis. Multi
odum solvere non possunt Objectionis,
men videantur respondisse, distinguunt
uo ejus termino; dicuntque aliquid in
quod quidem verum est, & fortassis

[illegible]
proinde illa est, cujus una pars cur
coincidit, aut in ipsa concluditur.

3 *Distinctio terminis propriis & S*
concipiatur. Videre est plurimos etian
ditorum numero qui vim Objectioni
perspectam habent, sciuntque omn
sit respondendum, (quantum ad sul
rerum ipsarum) infeliciter tamen v
hac disputandi palæstrâ: dum ob i
nem Scholasticorum terminorum, (
animi sui sensa longis verborum ar
vix ægrè indicare, quæ aliquis medic
istis studiis versatus duabus facillime
bus, & multo plenius expedivisset.
eleganruli licet Barbariem Scholast
unus tamen *Scotus*, aut *Thomas*, objec
cultates brevi ejusmodi Barbarism
dissolver, atque etiam felicius; quan
Cicerones, aut *Lipsii*, aliquot pagellis.

Parag. 17. Ad distinctiones comparandas, qu

sus Alphabetum de suo texere, quod sit in proprios usus multo commodius. Sunt tamen quædam distinctiones communiores, quæ sunt longè amplissimi usus: quarum sylvulam in juvenum gratiam hoc loco subjicere visum est.

I. *Large* & *Stricte*. Usum habet potissimum in vocum & phrasium ambiguitate aperienda, quas sæpe contingit nunc laxius significare, nunc angustius.

II. *Proprie* & *Improprie*. Usum habet, ubi voces & Phrases cum Propriam significationem habent, tum Tropicam.

III. *Mediate* & *Immediate*. Usum habet in Actionibus, Passionibus, & quæ sunt instar Actionum & Passionum: universim in iis inter quæ aliena reperitur subordinatio sive *Causalitatis*, sive *Prædicationis*. Huic cognata est ly *Proxime* & *Remote*.

IV. *Absolute* & *Respective*. Usum habet in terminis Relativis, aut iis quibus respectus aliquis attribuitur, aut adhæret.

V. *Primario* & *Secundario*. Usum habet in iis inter quæ est ordo, aut in iis quæ alteri qualitercunque conveniunt.

VI. *Materialiter* & *Formaliter*. Usum habet in *Substantiis* ex Materia & Forma constantibus: & in *Accidentibus Concretis*, præsertim *respectivis* de prædicamento Relationis, & *Artificialibus* de quarta specie Qualitatis, aliisque nonnullis; & in *Objectis rerum*: & in *Terminis primæ & secundæ Intentionis*. Est hæc distinctio etiam aliàs latissimi usus propter variam analogationem ly *Materia* & *Forma*.

VII. *Simpliciter* & *Secundum quid*. Usum habet in iis, quæ alteri qualitercunque attribuuntur, cum, vel sine limitatione.

VIII. *Per se & per Accidens.* Usum habet in Causis & Effectibus; in Actionibus & Passionibus; in eis denique quæ alteri qualitercunque convenire dicuntur, aut attribui.

IX. *Actu & Potentia.* Usum habet in rebus materialibus & corruptibilibus, inque eis, quibus potentia aliqua competere potest, sive *Activa*, sive *Passiva*.

X. *Perfecte & Imperfecte.* Usum habet in eis quæ variantur secundum gradus, & incrementa.

Alias nonnullas juvenes annotare possunt, atque istarum fortassis alios usus; sed istas probe qui calluerit, & quoties opus est, expedire noverit adhibere; poterit earum ope plurimis illarum objectionum, quibus veritas ordinarie impugnatur, recta ire obviam

Parag. 18. *Officium Moderatoris.* Officia *Moderatoris*, sive *Præsidis*, sunt ista; I. *Formam tueri legitimæ disputationis* inter Opponentem, & Respondentem: hoc est, rixas & tumultus compescere. curare ut utraque pars semet intra debitas metas contineat, ut in quæstione permaneatur, ne termini mutentur, ne diverticula quærantur; aliaque id generis. II. *Adjuvare Disputantes* ubi opus fuerit; *Opponentem* quandoque formando ejus Argumentum, aut confirmando, si ille aut frigide urgeat, aut indebite concludat; Sed *Respondentem* præcipue adjuvare debet, *Corrigendo* eum, si aliter neget quam oporteat; *Explicando* ejus responsionem, si sit obscurior; *Addendo* ei aliquid, si non sit satis plena; *Illustrando* eam, ut si ma & apposita appareat auditoribus; Aliam *afferendo*, si data à Respondente non satisfaciat objectioni III. *Disputationem concludere*; idque si tempus patiatur, cum brevi aliqua decisione quæ-

quæstionis, & repetitione summaria totius disputationis.

Subtituli Tertii Capitis.

CAP. IV.

De Genesi Methodica: sive de Constitutione integræ Disciplinæ.

Genesis Methodica est Tractatio integræ alicujus Disciplinæ (aut notabilis partis ejus) secundum leges Methodicæ dispositionis. Parag. Methodi disciplinarum

tionis. Multis præceptionibus hac in non eſt: quæ ſunt neceſſaria, eorum ex retro dictis *Lib.* 3. *Comp. cap.* 30, perſpicue haberi poſſunt. Illud p repetendum, quod habetur *cap.* 30 Diſciplinas *Contemplativas*, quæ dicuntur, quales ſunt *Phyſica*, G & earum partes: quales ſunt tract *Cælo*, *de Anima*, *Cyclometria*, *Trigo* diſponi debere methodo Compoſitiva. *trices* vero, quæ ſunt Artes: ut *Logic cina*: & Prudentiæ: ut *Politica*, T earumque partes, quales ſunt tractatu *dicamentis*, *de Symtomatis Morborum*, *de de Eccleſia*; Methodo Reſolutiva. Q tanda ſunt in quavis Diſciplina, aut *nita* ejus ſunt, aut *Syſtematis partes*; ſtrumentalibus etiam *Uſus*: tractantu iſta per *Præcepta*, *Commentarios*, & *Qua*

Parag. 2. *Præcogni-ta.* *Præcognita* in omni Diſciplina præn ſunt. De ipſius Diſciplinæ *Nomine*: De *nere*, & propria ſede ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πα in univerſo illo Orbe & Circulo Di rum: De ejus *Differentia* à cognatis I nis, ſumptâ ut plurimum à *Subjecto* e prio tum Materiali, tum etiam Form *Notione* illius ſubjecti ſaltem quoad *qu nis*. Atque iſta ſunt communia omni ciplinarum, ſive *Theoreticarum*, ſive P *rum*: aſt in Practicis, præter *Subjecti* nc haberi debet etiam tum *Objecti* aliqu maxime proprii *Finis*, multo uberior I nitio.

Parag. 3. *Syſtema.* Habitis Præcognitis, Partitio di mox inſtituenda eſt, & per Subpartiti tinuanda: quæ ut commode fiat,

erinde recta fere erit, aut vitiosa tota Methodus in reliqua tractatione. In plerisque Disciplinis prima Partitio debet esse in partem Generalem, & *Specialem*: Pars Generalis agit de Principiis, & Affectionibus *Subjecti*, aut *quasi-Subjecti*, in genere: ut in *Physica*, de Corporis Naturalis Principiis communibus; *Materia*, *Forma*, *Privatione*; & Communibus Affectionibus, *Motu*, *Quantitate*, *Loco*, *Tempore*: In *Ethica* de Virtutum Principiis Communibus, *Consultatione*, *Electione*, *Fuga*, *Assuefactione*; & Communibus Affectionibus, *Mediocritate*, *Dispositione*, *Stabilitate*, &c. Pars Specialis agit de speciebus *Subjecti*, vel *quasi-Subjecti*, & Specierum speciebus; atque sic deinceps, dum ad infimas perveniatur; considerando in Singulis Principia & Affectiones secundum rationes suas communes aut speciales, ut ipsarum specierum conditio postulabit. Quæ omnia ut legitime fiant, teneamus oportet animo Leges Methodi Generales & Speciales; Leges dico *Brevitatis*, *Harmoniæ*, *Unitatis*, *Generalitatis*, & *Connexionis*. Methodicam hanc tractationem partium alicujus Disciplinæ per legitimas partitiones, & subpartitiones, Neoterici *Systema* appellant, non novo vocabulo. Cui subtexendum docent (sed in disciplinis Instrumentalibus tantum) *Gymnasium*; ea appellatione complexi sunt ejusmodi Tractatum in quo ostendatur *Usus* & *Applicatio* illorum Instrumentorum, quorum *Natura*, & *Explicatio* in ipso Systemate tradita est. Exempla Methodicæ dispositionis & in Scientiis, ut *Physica*: & in Artibus Instrumentalibus, ut *Logica*; facile esset hic subjecisse, per Tabulas Methodicas, εἰ ἐν τύχῃ: sed quod est à tam multis ante

præstitum,

præstitum, nolo molem addat huic

Parag. 4 Præcepta. Porro tractanda sunt tum Præce| Systematis Partes & Usus per Præ| mentarios, & Quæstiones; quorum sunt simpliciter necessaria; Comme & Quæstiones, non nisi ad bene e Præceptorum nomine continentur Divisiones, & Axiomata. Definitio rei tractandæ declarant. Divisione tandam, si sit generalis, in Species; in Partes tribuunt: Axiomata vero tes rei tractandæ aperiunt. Axi tantum fine tradantur, ut cognosca in Disciplinis Contemplatricibus, potius dicuntur: sed ubi præci| sint nobis rerum agendarum aut fi norma, sicut in Disciplinis Op rectius Canones seu Regulæ appellar cepta sint. 1. Vera, ne pariant erro dicio, vel praxi. 2. Necessaria, & potest, Pauca: minutiora enim, & tatis vel nullius sunt, vel modica canda erunt, aut certe Commenta inserenda. 3. Methodice disposita: a reddentur omnia, & confusa. 4. quid enim fusius explicandum sit tariis reservetur, aut Quæstionibu

Parag. 5. Commentarii. Commentarios dicimus, quæcunq tis subjiciuntur, ut illis lucem au tem præstent: Suntque inter ali ista.

I. Declaratio & Defensio Met| Quæ ut utilis est alias; ita est cessaria, ubi nova methodo insisti| saque ab aliis, qui ante nos tr easdem.

II. *Explicatio Præceptorum*; si propter termini alicujus ambiguitatem aut obscuritatem, vel ipsius præcepti brevitatem, fusiori explicatione indigeant, quod sæpissime contingit.

III. *Allegatio Testimoniorum*. Firma bit enim valde assensum nostrum, si Præcepta quæ adducuntur viderimus clarissimorum virorum vel niti authoritate, vel suffragiis & calculis comprobari. Juvabit hic etiam & illa notare, sicubi fortassis occurrunt nobis inter legendum, eadem præcepta sub aliis terminis; præsertim si dextre, noveque, & subtiliter concipiantur. *E. g.* Theorema hoc est nobile Physicum; *Natura semper agit ad ultimum sui posse.* Hoc alii varie sic expressere, *Natura est indocta. Natura nunquam agit prævaricatorem. Natura non est dissimulatrix virium suarum. Natura sic agit propter finem, ut non deliberet de mediis,* &c. Ista & similia, adjecto authoris nomine, refer in Commentarios illius præcepti.

IV. *Illustratio per Exempla.* In præceptis Paucitatem laudes, & Brevitatem: ast in Exemplis difficile est esse nimium. Hæc enim & usum Præceptorum ostendunt, & memoriam firmant. Suaderem singulis Præceptis tria quatuorve ad minimum Exempla subdi: eaque ex illustrioribus, quæ aut multiplex Lectio aliorum, aut propria seriaque meditatio suppeditare poterit. Id si nos in istoc opusculo non præstitimus, sciat velim bonus Lector non hoc incuria factum, aut penuria exemplorum, sed consulto: tum quod compendium meditamur; tum potissimum ut parcitas nostra excitaret industriam studiosorum ad conquirendam undique uberiorem exemplorum segetem, quæ locis idoneis disponant in libris

suis sub titulis Quæstionum, quas pr
singulis capitibus subjiciendas, curavim

V. *Exceptiones a regulis* Quæ nec
sunt, petissimum in disciplinis Operatr
in quibus Regulæ & Propositiones rarii
κατ' παντὸς, frequentius ὡς ἐπὶ τὸ
Communiter veræ, non *Universaliter*. C
ceptiones dico, intelligo etiam & quas
præpositionum necessarias Limitationes:
vis *Exceptiones & Limitationes* ipsis pr
fortassis conjungi poterint, ut eorun
non in Commentarios rejici, secundu
nescio cujus; *Excepta addita Præceptis*
Regulam universalem.

VI *Solutio dubiorum.* Leviorum sc. &
bus non est gravis aliqua inter. erudit
troversia. Majora enim illa digna s
quibus peculiares instituantur Quæ
Siquis tamen etiam omnia ista, quæ Co
tariorum esse diximus, velit ad Qua
referri, aut quæ Quæstionum sunt a
mentarios; non pugnabo multus: con
tamen fecerit, qui illa distinxerit:

Parag. 6. *Quæstiones* Materia nobilior controversa, Quæst
pertractanda servabitur; Ratio autem t
quæstiones declarata supra est *cap* 2.
Tractatione Problematis solitaria, satis
Ratio vero colligendi Quæstiones oppo
in altera appendice ostendetur *cap.* 3. q
torem mitto. Atque hactenus de eo
gicæ, qui in *Genesi* consistit.

Subtituli Quarti Capitis.

1. *De Genesi Methodica in genere.*
2. *De Præcognitis Disciplinarum.*

3. *De Systemate Disciplinarum.*
4. *De Systemate Disciplinæ Contemplatricis.*
5. *De Systemate Disciplinæ Operatricis.*
6. *De Gymnasio.*
7. *De Præceptis Disciplinarum.*
8. *De Commentariis Præceptorum.*
9. *De Quæstionibus.*

CAP. V.

De Analysi Logicæ.

ANalysis est *Operatio Logica* (*Grammatica* & *Rhetorica* alius sunt rationis) quâ artificiose tractata secundum præcepta Logica, pari artificio recognoscuntur, & resolvuntur. Pendet *Analysis*, atque intelligitur ex *Genesi*: Nam ut eadem itur Thebis Athenas, & Athenis Thebas; ita ejusdem artificii est res componendo tractare, & resolvendo recognoscere. Quod resolvendum est supponitur esse Compositum: itaque erit *Analysis* perpetuo alicujus *Textus*; qui quasi retexendus est. Ejus usus est in omni vita cum frequentissimus, tum etiam maximus: quoties quicquam vel legimus, vel audimus, quod est aliquo artificio compositum; è re nostra fuerit, illud vel *expresse* in chartis, vel saltem *tacite* in mente resolvere: mirum dictu est quantum inde & *Judicium* firmetur, & juvetur *Memoria*. Parag. 1. *Resolutionis Definitio & usus.*

Plerumque ante ipsam Resolutionem Textus propositi, quædam veniunt præmittenda; quibus ratio & fructus futuræ operationis ostendatur. Eorum explicationem, partem *Resolutionis externam* aliqui dixerunt; rectius Parag. 2. *Præcognita de Textu.*

fortassis *Præcognita* voces: quæ non i
est Resolutionis, quam præparatio a
Præcognita illa versantur circa *Textu*
vendum, suntque præcipue tria: *Argi*
Causæ, *Adjuncta*.

I. *Argumentum*, sive *Materia Textus*:
nia eruenda est; cujus considerandu
est *Genus*: sitne Thema Simplex, vel Pr
vel Syllogismus, vel integræ disciplir
ma, aut Systematis Methodica pars ?
Conditio; si *Thema simplex*, utrum sit
tiale, an accidentale; singulare. vel
sale, *&c.* ? Si *Propositio*, utrum sit Ca
vel Hypothetica: pura, vel modalis:
salis, vel particularis: una, vel plu
Si *Syllogismus*, utrum sit medii necessi
probabilis, & ex quo loco ducatur, e
Systema, aut Systematis *pars*, utrum
templatrix, vel Operatrix, *&c.* ? Ter
ἐν τῷ κύκλῳ: ad quamnam scil. Disc
pertineat ?

II. *Causæ Textus* præcognoscendæ su
simum duæ 1. *Efficiens principalis*,
Author ejus. 2. *Impulsiva*, quæ est
Scribendi. Utrumque enim explica
sed paucis; & quis fuerit Author ill
tus, quem resolvendum suscepimus,
authorem impulerit ad delectum istiu
menti.

III. *Adjuncta*, sive *Effecta Textus*: u
detur tractationis resolvendæ aut *Nec*
qua fuerit) aut *Utilitas*, aut *Dignitas*
cunditas; ne videamur in re tenui, a
necessaria, quæque nec fructum hab
nec voluptatem, inanem operam sum

Analysis ipsa aut *Simplex* est, aut *Methodica.* Parag. 3.
Simplex Analysis est, quâ propositio aliqua, aut *Analysis*
Syllogismus in suas partes resolvitur. Ratio *Simplex.*
Analysis Simplicis satis aperta est; præsertim si Propositio aut Syllogismus resolvendus plene & aperte disponatur: ubi vero dispositio nõn est aperta & manifesta, (quod fit vel propter *Defectum* aliquem, vel propter *Redundantiam*, vel propter *Crypsin* debiti ordinis in partibus;) Resolvens debet istis occurrere *Supplendo* quod necessario subintelligitur; *amputando* quicquid partibus essentialibus amplificationis aut illustrationis ergo superadditur: atque inversa seu transposita *in ordinem* debitum *redigendo.* Quorum nulla difficultatem parient studioso, in Propositionum & Syllogismorum doctrina vel leviter versato.

Analysis *Methodica late* est, qua longior ali- Parag. 4.
qua tractatio resolvitur; estque triplex; *The- Analysis*
matica, *Problematica*, & *Methodica strictè.* Ana- *Thematica*
lysis Thematica est, quâ recognoscitur Logicum artificium in textu Thematico adhibitum.
Analysis Thematica sic instituenda.

I. *Thema Principale investigetur, & constituatur.* Ipsum enim, sicut est scopus universæ Tractationis, sic fundamentum etiam est totius Resolutionis. Hoc tamen si factum fuerit prius in Præcognitis, non est hic agendum denuo. Si sint in textu proposito plura Themata, ut in capite aliquo sacræ Bibliæ; partitio Textus imprimis est facienda, juxta numerum Thematum Principalium in eo contentorum.

II. *Termini omnes, per quos Thema illud in Textu explicatur, eruantur.* Tractaturus Thema aliquod *Logice* ex instituto, adhibere curabit om-

omnes terminos per quos ipſum exp
teſt ; ſalvâ conditione ſuà: aſt Re
aſtringitur ad illos Terminos præc
Author in textu exhibuit ; omiſſis,
omiſerit. Certe Authores in ſcriptis
cis & popularibus rariſſime explicat
ſimplex per omnia Inſtrumenta Logi

III. *Terminis explicantibus Thema i tentiones imponantur*. Solent Authores ponere, puta Thematis *Genus*, *Cauſam E Objectum*, *Effecta*, *&c.* nec tamen dice hæc ſint talia : ſed Reſolventis erit ſtare, revocando terminos Authoris das Notiones, quæ iis competunt reſp jecti Thematis. Quin iſtuc qui præſ tre, niſi cognitas habuerit *notas*, *phraſ mulas*, quæ peculiares ſunt terminis *intentionum* ; v. g. *Cauſa Finalis*, *O ſtrumenti*, & ſimilium? Ejuſmodi erg larum farraginem ſub titulis Capitum ſtionum, ad quas rite pertinebunt, ſuis Logicis adnotabunt juvenes ; ve obſervatione, vel aliunde deſcripta. I hoc ſaltem nomine liber decimus Sy Logici *Joh. Henr. Alſtedii* : quo in li *uſum declarationis* doctrinæ de cauſa fir Eum virum hac una in re, ſi velis facile illud exorabis, ne in reliquis i

IV. *Amplificantia accurate ſecernant plicantibus*. Explicatio enim ſola Lo quæ explicationi accedunt ornatus g Amplificationis, *heterogenea* ſunt, & a ricam pertinent. Apud Authores f juncta ſunt iſta : ſed qui Logice Te ſolvit, ejuſmodi heterogenea aut reſe nitus, aut certe diligenter ſeparabit al proprie Logica ſunt.

Analysis Problematica est, qua recognoscitur Pa
Logicum artificium in Textu Problematico An
adhibitum. Textum autem Problematicum Pr
dico, non in quo meræ Propositiones ponun- tic.
tur tantum, aut explicantur sine ullis Probationibus, (resolutio enim ejusmodi Textus pertinet ad *Analysin simplicem* de quâ paulo ante diximus par. 3.) sed eum, in quo problema aliquod seu Quæstio tractatur per argumenta & probationes: unde & nonnullis *Textus syllogisticus* dicitur. Analysis Problematica sic instituatur.

I. *Problema principale ex Textu eruatur.* Si plura problemata in uno Textu æque principaliter tractentur, fiat partitio: & de singulis ordine dicatur.

II. *Explicationes terminorum afferantur.* Idque ex textu, si author eas expresse adhibuerit: si non; saltem resolvens ipse addat, quæ sunt necessariæ.

III. *Conclusio vel Conclusiones, quibus Author sententiam suam complexus est, proponantur.* Cum suis quæque limitationibus necessariis.

IV. *Argumenta, quibus probantur Conclusiones, per certas classes distribuantur.* Rejectis omnino, vel saltem sejunctis, amplificationibus, & ornatu. Classes vero argumentorum sic distinguendæ sunt, ut Argumenta ejusdem, vel cognati medii in eadem classe collocentur: *Testimonia* ab Argumentis *Artificialibus*; *Nominalia* à *Realibus*; *Medii Necessarii* à Medii *probabilis*; *Externi* ab *Internis &c.* separentur classibus.

V. *Loci indicentur argumentorum, & Syllogismi inde formentur.* v.g. dicatur quod tale argumentum sit ductum *a Genere*, *a Causa* Finali,

a

ab Effecto, a Minori vel alio loco. Form
tem argumentorum in Syllogismos
Additionem propositionis, non expr
Textu, sed latentis in terminis; & p
tam *ordinationem* Terminorum & Pr
num, quæ in textu cryptice disponu
VI. *Objectionum solutiones ostendentu*
Objectiones expresse in Textu ponan
tacite; & κτ πρόληψιν ex solutionibu
telligi cognoscantur: quibus formatis
sio in Textu data Logice adhibeat
termino, aut propositioni; vel ex
ostendatur peculiare cujusque Syllo
Objectione vitium in Forma, aut Ma
VII. *Corollaria proponantur*; Siqua
in textu alicubi ex Thesi aut Thesib
gerit: indicatâ simul ratione dedu
illis.

Parag. 6. *Analysis mixta.* *Analysis mixta*, est artificiosa Resolut
tus mixti. *Textum* autem *mixtum* inte
quo conjunctim tractantur & Them
plicia, & Problemata: quæ tamen n
confundenda; quod constat fecisse p
illorum, qui in aliorum Tractatus &
Tabulas Analyticas in lucem ediderun
ties Textus istiusmodi venit resolven
titio oportet fiat, quâ separentur S
Themata à Problematibus: utriusq
partis Resolutio seorsim instituantur
dum rationem jam ante proxime exhi

rag. 7. *nalysis ethodica.* *Analysis Methodica stricte* (quæ & *Sy*
dici potest) est, quâ recognoscitur L
artificium in tractatione integræ alic
ciplinæ, aut ejus integræ partis adh
Ea sic instituenda est.

1. *Disciplina Operatricis.* 1. *Integra*, Ethica ['Ari]stotelis. 2. *Partialis*, Pars aliqua hujus Com[pen]dii, puta secundus ejus liber; vel Tracta[tus] de Demonstratione in tertio libro à cap. 11. [ad] cap. 16. inclusive.

Subtituli Capitis Quinti.

1. *De Analysi in Genere.*
2. *De Præcognitis circa Textum.*
3. *De Simplici Analysi Propositionum.*
4. *De Simplici Analysi Syllogismorum.*
5. *De Analysi Thematica.*
6. *De Analysi Problematica.*
7. *De Analysi Mixta.*
8. *De Analysi Methodica.*

Finis Appendicis primæ.

1. *Acroamatici*. 1. Caput octavum lil *sicorum*; ubi tractatur problema, *An agat propter finem?* 2. Liber Zabarellæ d Figura; in quo agitatur Quæstio, *quarta Syllogismorum figura?*

2. *Exoterici*. 1. Dialogus *Ciceronis* nectute; ubi disputatur, *An Senectus sit* 2. Liber *Senecæ* de constantia sapient disputatur, *An in sapientem cadat* textus brevioris exempla possunt esse Paradoxa *Ciceronis*.

III. *Textus Mixti*.

1. *Acroamatici* Tractatus *Aristotelis* lib 4. Phys. in quo & Loci natura T explicatur, & Quæstiones nonnullæ d discutiuntur *Problematice*.

2. *Exoterici*. *Senecæ* liber primus de quo *Ira Thematice* explicatur per *subject sam efficientem*, *objectum*, *effecta*; aliqu *Quæstionum* circa illam materiam agita tersertâ. *Concionum sacrarum*, quæ in habentur pleræque sunt *mixti Tractatu* matibus & Problematibus. Explicatio singularum vocum, aut partium in T quo Biblico *Tractationes Thematicæ*: P ones vero Doctrinales, quas ex part mant, cum Corollariorum (quos *Usu* deductione, *Tractationes Problematicæ*. in istiusmodi Concionum Logicâ an venes se assidue exercerent! ingens i sensuri incrementum cum pietatis, t

IV. *Textus Systematici*:

1. *Disciplinæ contemplatricis*. 1. *In ristotelis* universa opera Physica: 2. Libri *Aristotelis* de Cœlo; ejusdem de

itati infallibiliter. Excluduntur ergo per
im definitionem, 1. *Habitus infusi*; ut Fides
vina : quia non acquiruntur multis actioni-
s. 2. *Habitus morales*: ut Virtutes & Vitia:
ia eorum *subjectum* est facultas Volitiva, non
:ellectiva ; *objectum formale*, Bonum & Ma-
n ; non Verum & Falsum ; *Propria opera*-
, Electio aut Fuga, non Assensus & Dissen-
:. 3. *Habitus vitiosi*: ut error : quia per
m mens assentit falsitati, non veritati. 4. *Ha-*
us indifferentes ad verum & falsum; ut Opi-
o, Suspicio, Fides Humana : quia assensus,
em isti pariunt in mente, non est infallibi-
; ut cui potest subesse falsum. *Habitus di-*
nguuntur invicem per suos Actus : Actus vero
r Objecta.

Istis exclusis, numerus Habituum mentis Parag. 5.
t præcise *quinarius*, prout eorum species e- *Habituum*
imerantur ab *Aristotele, lib. 6. Ethic. cap. 3.* *Numerus.*
. *Intellectus principiorum, Scientia, Sapientia,*
udentia & *Ars.* Quorum *Intellectus* est circa
incipia ; reliquæ circa Conclusiones : sed
ientia & Sapientia circa conclusiones in Ma-
ria Speculabili ; *Prudentia* vero & *Ars* in
ateria Operabili. De singularum natura, &
oprietatibus dicendum ordine.

Intellectus est *habitus, quo mens inclinatur ad* Parag. 4
ssentiendum firmiter & immediate principiis im- *Intellectus*
ediatis. Actus intellectus proprius est *Assen-*
s Immediatus: & Objectum proprium, *Prin-*
pium Immediatum Sicut enim id in quod ten-
it intellectus est veritas immediata immedi-
:ate sc. causæ ; (de qua vide *l. 3 Comp. c. 12.*
ar. 11.) sic actus per quem tendit in ipsum,
st assensus immediatus propter evidentiam in
e ipsa sine aliquo discursu. Hinc fit ut ex
omnibus

APPENDIX POSTE

MISCELL.

CAP. I.

De Quinque Habitibus Me

Parag. 1. *Summa hujus appendicis.*

APPendicem hanc Miscellā quæ ralia complectentem (illa quic que non proprie *Logica*, sed quæ ta nibus studiosis speremus fore ne prorsus, nec ingrata) visum fuit opusculo comitem adjungere velu merarium quoddam ἐπίμετρον, operis Corollarium. In qua quatu tidem capitibus adumbranda suscepi viter. 1. *Numerum & Naturam Habi tis.* 2. *Disciplinarum Universum* 3. *De Adornandis Locis Communibus* 4. *Historiam Logicæ.*

Parag. 2. *Communia de Habitibus Mentis.*

Nulla potest tractatio rite institu propriam suam Disciplinam revoce Disciplinæ dextre distingui ab inv prius constet ad quem Habitum m que sit referenda. Est autem Habit *qualitas multis actionibus acquisita, pe tellectus proxime disponitur ad assentien*

lentiam quam habet in suis causis proximis.
ectum Scientiæ est Veritas Necessaria, ne-
tate scil. non solum *prædicationis* in se tota,
etiam *existentiæ* ex parte subjecti, unde nec
ularia, nec *Entia per accidens*, nec *Contin-*
za possunt cadere sub Scientiam: & per
distinguitur Scientia ab Artibus & Pru-
tiis; quarum subjecta non habent esse per
sed solum per operationem nostram. Pro-
as ejus Actus est assensus certus propter
dentiam causæ proximæ; & per hoc di-
guitur à Sapientia, ut mox videbitur. De
plici certitudine talis assensus vide *lib.* 3.
op. c. 11. *par.* 2.

Sapientia est *Habitus, quo mens inclinatur ad*
ntiendum firmiter conclusioni necessariæ propter
dentiam quam habet in suis causis, primis &
remis. Objectum Sapientiæ idem quod
entiæ; nisi quod restrictius sit propter
asdam requisitas conditiones mox declaran-
. Proprius ejus Actus est assensus certus
opter evidentiam causæ universalissimæ &
mæ. *Arist. l.* 1. *Metaph. cap.* 2. ponit sex
oprietates Sapientiæ; qua omnes *Metaphysicæ*
entiæ conveniunt.

1. *Versari circa omnia.* Non secundum pro-
as rationes, sed secundum rationes commu-
s omnibus, in quantum sunt Entia.

2. *Versari circa difficillima.* Universalissima
& à vulgi cognitione remotissima; qui vix
tra sensum sapiunt.

3. *Versari circa certissima & evidentissima.*
on contradicit hoc superiori: imo vero ni-
ur eodem fundamento; nam certiora sunt
evidentiora naturâ, quæ sunt propinquiora
imis principiis, qualia sunt *universaliora*.

omnibus habitibus mentis iſte facillime elicit ſuum actum: dictus propterea (nomine ipſius facultatis tranſlato in habitum ejus) *Ariſtoteli* νοῦς: Latinis vel ſimpliciter *Intellectus*, vel adjecto (diſtinctionis ergo) proprio ejus Objecto, *Intellectus Principiorum*. Cum autem tria ſint, quæ promiſcue paſſim *Intellectus* nomen ſortiuntur; ipſa nimirum *Potentia* intellectiva, *Actus* intelligendi, & Præſens *Habitus*; poterint tria hæc commodiſſimis appellationibus ſic diſtingui; ſi Potentia *Intellectus* vocetur, Actus *Intellectio*, Habitus *Intelligentia*.

Parag. 5. *Species ejus.* Principia immediata alia ſunt θεωρητικά, quæ *Cognoſcitiva*, alia πρακτικά, quæ *Activa*, alia ποιητικά quæ *Factiva* Latine verti poſſunt. Ex qua Principiorum diverſitate totidem oriuntur ſpecies *Intelligentiæ*. Intelligentia *Theoretica*, quæ & κατ' ἐξοχὴν ſimpliciter *Intellectus Principiorum* dicitur, verſatur circa Principia *ſciendi*, quale eſt illud Metaphyſicum. *Impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe.* Intelligentia *Practica*, quæ & *Synteresis* dicitur, quaſi conſervatrix legis naturæ, verſatur circa principia *Agendi*: quale eſt illud Ethicum, *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.* Intelligentia *Poetica* (quam Alſtedius, quod novo ſed nimis affectato vocabulo *Intellectum Organico-Mechanicum* primus nominaverit, non eſt quod glorietur) verſatur circa Principia *Efficiendi*; quale eſt illud Logicum, *Ex veris nil niſi verum ſequitur*. Sed illæ omnes ſpecies conveniunt in una communi ratione univoca, ſecundum quam formaliter diſtinguuntur à reliquis quatuor ſpeciebus habitus, ut una tantum ſpecies ejus.

Parag. 6. *Scientia.* Scientia eſt *Habitus, quo mens inclinatur ad aſſentiendum firmiter veritati neceſſariæ propter evidentiam*

ſt quidem præter dictas, & alia etiam ſpe- Parag. 9.
Habitus, quæ *Fides Divina* dicitur. Sed *Fides Divina.*
ſt toto genere diverſa ab illis quinque.
n illæ ſunt *Acquiſita*, & ſuo quodam modo
urales, in quantum ſunt ab homine com-
ıbiles per ſolum exercitium virium natu-
ım: Fides vero *Divina* non habetur niſi
Infuſionem Supernaturalem & Divinam;
e & Habitus *Infuſus* dicitur, & *Supernatu-*
r. Eſtque *Habitus, quo mens inclinatur ad*
ıtiendum firmiter veritati inevidenti propter
ıoritatem revelantis Dei. Objectum ejus eſt
itas Inevidens; inevidentiâ ſc. vel *materi-*
quæ eſt terminorum, & ex parte rei cre-
; vel *formali* ſaltem, quæ eſt Subjecti, &
ıarte hominis credentis. Actus vero pro-
ıs eſt aſſenſio firma tali objecto propter au-
itatem Dei revelantis. Nam & Concluſi-
ıus de *Fide* aſſentit credens proximè for-
s & immediate per diſcurſum ex principiis,
mate tamen propter ſolam revelationem
inam; in quam unam omnes tam Con-
iones, quam Principia, quæ ſunt de Fide,
liter reſolvuntur.

ı prædictis habitibus univerſis & *Veritas* Parag. 10.
& *Infallibilitas*: ſed dantur alii etiam ha- *Habitus*
s, quos tamen propter defectum alterius *imperfecti.*
iſtis *Ariſtoteles* non curavit enumerare;
que *Error, Opinio, Fides humana & ſuſpicio.*
ɔri deeſt *Veritas*: reliquis *Infallibilitas.* Er-
ſemper de falſis eſt; reliquis non repug-
ſubeſſe falſum.

Error eſt *Habitus, quo mens inclinatur ad*
ıtiendum ſine formidine falſitati. Objectum
ɔris ſemper eſt *falſum.* Actus vero eſt
ıſio tali falſo ſine formidine; per illud

 diſtinguitur

4. *Aptissimam esse ad docendum* Nc tradat modum docendi, sed quod causi me cognoscat ex quibus maxime doce

5 *Maxime esse expetendam, & per se.* quidem quia Habitus est Theoreticus me vero quia inter Theoreticos dign

6. *Praesse reliquis disciplinis*, ex qua reliquæ habent probare sua Principia.

Ex istis proprietatibus patet Sapienti habitum non aggregatum ex Intellectu entia: quod nonnulli docuerunt; se traque per propriam suam rationem for & specifice distinctum.

Parag. 7. *Prudentia* Prudentia est habitus recta cum ration vus; sive est *Habitus, quo mens inclina assentiendum firmiter veritati practicæ ex piis practicis.* Diciturque Prudentia Int alis, ad differentiam Prudentiæ Morali rum *Moralis* est in voluntate & appetit *lectualis* vero in intellectu Practico; et que praxin respiciat & circa res agibi setur. A reliquis vero intellectualib tinguitur Prudentia per Objectum suu prium; quod est *Veritas circa agibilia.*

Parag. 8. *Ars.* Ars est Habitus recta cum ratione vus; sive est *Habitus, quo mens inclin assentiendum firmiter veritati poeticæ ex pr poeticis.* Objectum ejus proprium est Poetica, h. e. *Conclusio circa effectibilia.* terna est, vel externa: *Interna*, qua Inte dirigit semet ipsum ad aliquid effici circa voces aut res in ipso conceptas; qua Intellectus dirigit organa corporea quid efficiendum circa materiam ad Hanc aliqui discriminis ergo *Mechanic* erunt: & priorem illam *Organicam*.

ltem *Objecto partiali*;) mens indeterminate habet ad utramque, quandoque propensior alteram, sed valde leviter, & sine notabili iqua inclinatione.

Prædicti habitus omnes *Simplices* sunt: qui-is accenset *Mistos* ex Theoreticis & Practicis ios, Naturalem unum, *Philosophiam*; alterum ipernaturalem, *Theologiam*, Alstedius lib. 2. æcog. Philosoph. cap. 18. perperam. Nam imo non potest ex pluribus simplicibus spe-ice distinctis resultare aliquod mixtum spe-fice ab illis distinctum. Secundo, multo inus mixtus habitus ex *Theoretico* & *Practico*; enim idem habitus, qui ordinatur ad solam intemplationem, ordinaretur etiam ad ope-:ionem, quod implicat. Tertio, Simplici-:s Habitibus contradistinguuntur quidem abitus, non *Mixti*, sed *Aggregati*: quales sunt igulæ Disciplinæ (de quibus mox in capite oximo) inque his sacra *Theologia*: Philoso-ia vero ipsa est aggregata ex pluribus disci-inis; sicut quælibet Disciplina aggregata ex pluribus Habitibus. Sed ista satis de bitibus; de quorum numero & distinctione accurate disputavit Aristoteles, ut sit om-no defendendus, non tantum excusandus, tem non exagitandus. Parag. 1 *Habitus Mixtus.*

Subtituli Primi Capitis.

De definitione Habitus mentis.

De distinctione habituum per Actus & Objecta.

De Numero habituum mentis.

De Intelligentia Principiorum in genere.

De Intelligentia Theoretica. 9. *De Sapientia.*

De Synteresi. 10. *De Prudentia.*

De Intelligentia Poetica. 11. De *Arte.*

De Scientia. 12. De Fide Divina.

13. *De Errore.*
14. *De Opinione.*
15. *De Fide Humana.*
16. *De Dubitatione & Suspicione.*
17. *De Habitibus Mixtis & Aggreg*

CAP. II.

De Circulo Disciplinaru

Parag. 1. *Encyclopaedia.* EX multis Simplicibus habitibu rias conclusiones, quæ quider aliquod *Subjectum* vel *Finem* princip nent, oritur Habitus aggregatus, *plina* dicitur. Disciplinæ singulæ duunt eorum habituum, ex quoru xione oriuntur: ut Disciplina quæ pore Naturali *Scientia* dicitur, quia tur particulares Scientias multarum num, quæ sunt de *corpore naturali* cipali subjecto, aut ad ipsum referu ciplinarum communissima divisio e *reticas*, sive Contemplatrices; qua *Contemplatio* sui subjecti: & *Practic* Operatrices; quarum finis est aliq nostra, Actio sc. vel Effectio. Uni Disciplinarum τὸν κύκλον vocant, κύκλῳ παιδείας, quasi circulum q Orbem omnia scitu digna intra su tum continentem; *Encyclopædiam.*

Parag. 2. *Disciplinæ Instrumentales.* Disciplinas *Mechanicas*, & Sellula docuit *Magister artis Venter*; ut ani indignas ad eos relegamus, qui lucr quærunt, non animi fructum. *Lib* ciplinæ aut *Instrumentales* sunt, aut *nicæ.* Keckermannus *Directrices*, &

:at: Veteres *προπαιδείαν*, & *παιδείαν*: teris, si voles, *Serviles*, & *Regias*. Serviles, e Instrumentales sunt *Grammatica*, *Logica*, *etorica*: quas Scholastici partem Philosophiæ *mocinalem*, vel *Rationalem* faciunt, quod in mone aut ratione recte instituendis versen-'. Barbari *Trivium* vocant, nimirum, quod t tres ex septem illis quas vocant artes *li-ales*: sicut quatuor reliquas ob eandem rati-em *Quadrivium*. Ex his *Logica* rationem diri-, & ordinatur ad intellectum perficiendum: *ammatica* vocem, & ordinatur ad forman-m sermonem: *Rhetorica* utramque suo modo, igis tamen vocem, & ordinatur ad moven-m affectus. Istis aliqui addunt *Mnemonicam*, æ sc. Memoriam haud aliter juvet, quam gica Mentem: sed vereor, ut sit illa *Mne-nica Impostura* magis, quam *Ars*; siquidem datur aliqua, quæ sit ab ea Methodo distin-, quæ in Logica docetur. Instrumentales e sunt omnes Operatrices per *Effectionem*; proinde sunt in genere *Artium*.

Disciplinæ *Regiæ* sive Architectonicæ, qui-s Instrumentales inserviunt, sunt partim 'losophia; partim *Professio*, Philosophiâ supe-r. *Philosophia* est Disciplina ex Scientiis & udentiis aggregata. Scientiæ Philosophicæ it tres, *Physica*, *Metaphysica*, *Mathematica*. iarum Physica est de rebus immersis in ma-ia sensibili: Mathematica de rebus abstrac-ratione tantum, non autem re; Metaphy-i de abstractis partim re, partim per indif-entiam. Physica est una tantum scientia, ius subjectum est *Corpus Naturale*. Meta-*ysica est una* tantum Scientia, vel potius *ientia, cujus* Subjectum est *Ens* qua *Ens*. Parag. 3. *Physica & Metaphysica*.

Mathe-

Parag. 4. Mathematica pura. *Mathematicarum* appellatione va plinæ veniunt intelligendæ, sed qua nes de Quantitate secundum ratione ta à Materia sensibili. Abstractio a vel est *pura*, sine omni concretione teria; vel *impura*, quæ patitur aliqu ipsa concretionem: unde Mathem sunt *Puræ*, aliæ *Mixtæ*. Puræ sunt, siderant quantitatem purè abstracta ria; Mixtæ, quæ considerant Qu abstractam quidem plurima ex parte cum aliquali tamen concretione: u nulli Mathematicas puras, *Abstractas* Mixtas, *Concretas*. Puræ, sive Abstr duæ; *Arithmetica*, & *Geometria*: Arithmetica considerat *Quantitatem* habetque pro subjecto *Numerum* siv *dinem*; Geometria vero considerat *Qu Continuam*, habetque pro subjecto sive *Magnitudinem*.

Parag. 5. Mathematica Mixta. Mathematicæ Mixtæ sive Concreta medio modo se habent inter Scientia les & purè Mathematicas; *μέσαι* dictæ Peripateticis, quasi ScientiæM sc. pure Naturales, nec pure Mathe Mathematicis tamen potius accensen Naturalibus; quia Abstractio in i valet Concretioni. Sunt autem Matl Mediæ *Cosmographia*, *Optica*, & *Musica*: Cosmographia & Optica considera *tudinem*, & subordinantur Geometriæ vero *Numerum* considerat, & subordi rithmeticæ. *Cosmographia* considerat tatem aliqualiter concretam Materiali *Optica* & *Musica* Materiali Qualitate; sc. *Visibili*, Musica *Audibili*. Cosm

fiderat menfuram in toto Mundo & par-
ɪs ejus; cui fubordinantur *Aftronomia*, de
:nfura in Orbe cœlefti ; & *Geographia*, de
nfura in Orbe Terræ. *Optica* (feu Perfpe-
ra) confiderat Menfuram ut eft in Luce &
lore Mufica denique Numerum confiderat
in fono eft.; h. e. *Numerum fonorum*.
Mathematicæ Difciplinæ Theoreticæ funt Parag.
nes: fed tamen illis accidit indirectePraxis; *Mathe*
n ut *Finis* per fe, fed ut *Utilitas* emergens. *tica E*
nc aliquæ artes vere *Mechanicæ*, propter ta- *ctica.*
n principiaMathematica in quibus fundan-
-, & utilitatem infignem, quam eorum pra-
(à pofteriori) præftat ftudio & profectui
ıthematicarum difciplinarum; & ipfe etiam
athematicarum appellatione frequenter cen-
ıtur, nec indignæ æftimantur in quarum
ıdio liberalia ingenia operam nonnullam
llocent. Quales funt præ cæteris 1. *Geodæ-
a*, de menfurandis quibufcunque corporum
menfionibus. 2. *Statica*, de ratione ponde-
ım 3. *Nautica*, de arte navigandi. 4. *Pictura*,
: ratione exprimendi figuras Hominum, Re-
ım, Regionum, *&c.* 5. *Architectura*, de ra-
one fabricandi omne genus ædificii.

Prudentiæ Philofophicæ, aut funt κυρίως & Parag.
rimario fic dictæ ; & funt *Ethica*, *Oeconomica*, *Difcip.*
olitica : aut fecundario, & funt *Hiftorica & Moral.*
oetica. IllæPrudentiæMethodicæ dici poffunt
læ Exemplares. *Ethica* eft Prudentia de mo-
ibus, & officiis in vita communi. *Oecono-
nica* eft Prudentia de moribus, & officiis in
amilia *Politica* eft prudentia de moribus, &
fficiis inCivitate vel Republica. Nec eft quod
juis addat Prudentiam Ecclefiafticam, Scholafti-
am.&c *iftæ enim* funt fpeciesPoliticæ ; ficut

Ecclesia, *Academia*, &c. sunt species Reipublicæ.

Parag 8. *Historica & Poetica.* *Prudentiæ Exemplares*, sunt Historica & Poetica; quarum Historica tradit Methodum Exemplorum, *Gestorum & Realium*; Poetica, *Fictorum & Idealium*. Ut enim Historia narrat res gestas à veris personis: sic Poesis narrat res geri solitas in vita communi sub Fictis personis: ita ut Poesis nihil aliud esse videatur, quam *Historia Idealis*. Historicæ inserviunt præ reliquis *Chronologia* & *Chorographia*; sc. ut famulæ, non ut partes, nam Chronologia Astronomiæ pars est, & Chorographia Geographiæ. Poeticæ vero potissimum inservit *Ars versificatoria*, quæ pars est artis Grammaticæ.

Professiones, seu Facultates Philosophiâ superiores, quibus (*ratione usus*) Disciplinæ Philosophicæ velut ancillantur, sunt tres illæ supremæ; *Medicina*, *Jurisprudentia*, *Theologia*. Medicina & Jurisprudentia facile Theologiæ dant primas: sed neutra alteri concesserit lubens. Æmulæ facultates utræque; quia utræque summæ: quarum *Medicina* tendit in bonum corporis humani Naturalis; *Jurisprudentia* in bonum corporis Politici. Et Medicinæ quidem artes fere omnes manuales aliquo modo subserviunt; ut quarum pleræque ad curam humani corporis (quâ propinquius, quâ remotius) pertineant; ratione sc. *victus* aut *vestitus*: Jurisprudentiæ vero reliquæ Prudentiæ subjiciuntur, *Politica* Præsertim, cujus in gratiam *Magistratus* & *Curia* & *Officia* publica constituta sunt. Ad Medicinam spectant *Botanica*; de simplicium Medicamentorum natura, viribus & usu: *Anatomica*, de corporis humani fabrica & partibus; *Pharmaceutica*; de compositione Medicamentorum: *Chirurgica*, de

ratione partium externa: aliæque artes
nnulsæ, ut partes vel species ejus. Ad Ju-
prudentiam spectat *Ars Notaria*, aliæque.
d de istis satis.

Sacra *Theologia* omnium Disciplinarum me- Parag. 9.
to suprema habetur & dignissima; ut ad *Theologia.*
ıam cura pertineat immortalis Animæ: est-
ıe *methodica aggregatio plurium principiorum*
conclusionum, quæ sunt de fide divina. Qui
m ex Sapientia, Scientia, & Prudentia vo-
nt esse mixtum habitum incommode sen-
unt: etsi enim *Sapientiæ* nomen propter dig-
itatem Theologiæ tribuatur aliquando, non
men id fit univoce; sed ut per hoc Theolo-
ia distinguatur à reliquis Prudentiis, quæ
ınt *Morales* seu *Naturales*, cum ipsa sit Pru-
entia *Supernaturalis* & *Religiosa*. Est ergo
'heologia una tantum disciplina, atque in
enere Prudentia: cum habeat pro fine suo
Ationem, sc. Fruitionem Dei, quo pervenitur
er media activa ad Fidem, Pœnitentiam, Vitæ
anctimoniam.

Subrituli Capitis Secundi.

1. *De Disciplinis in genere.*
2. *De Encyclopædia.*
3. *De Disciplinarum partitione in Mechanicas Liberales.*
4. *De Instrumentalibus Disciplinis.*
5. *De Philosophia.*
6. *De Philosophia Contemplativa.*
7. *De Mathematicis Puris.*
8. *De Mathematicis Mixtis.*
9. *De Mathematicis Practicis.*
10. *De Philosophia Morali.*
11. *De Historica Poetica.*
12. *De tribus Professionibus supremis.*

13. *De Ordine Disciplinarum inter se: & de ratione studii recte instituendæ.*

CAP. III.

De Collegendis Locis Communibus.

Parag. 1. *Locorum communium utilitas.*

LOci Communes sunt *Tituli ad quos omnia quæ inter legendum aut meditandum utilia occurrunt velut ad quasdam classes revocantur inde quoties facto est usus depromenda* Loci Communes sunt memoriæ & necessarium simul & firmissimum subsidium: habentque aliis fructum ingentem, quem experiare facilius, quam eloquare.

Parag. 2. *Adversariæ collectionis Modus primus.*

Locorum Communium Collectio vel *Adversaria* est; vel *Methodica.* Adversaria Collectio est, qua ut quæque prius posteriusve occurrunt ita in libris notantur, neglecto naturali ordine rerum ipsarum. Ejusmodi Adversariæ collectionis triplicem fere rationem est observare.

I Cum diversæ materiæ à principio libri continuo sibi subnectuntur, nullo relicto spacio chartæ puræ inter ipsas, nec servato ordine vel saltem Alphabetico; sed annotatis tantum in margine ad oram singularum materiarum titulis, ad quos ipsæ pertinent, & instituto tandem seorsim Indice Alphabetico, qui ostendat qua in pagina quidque reperiatur, estque modus omnium confusissimus.

Parag. 3. *Modus secundus.*

II Cum singulis *Alphabeti* literis certus paginarum numerus destinatur; sed res ipsæ confuse scribuntur, nisi quod quæque refertur ad literam initialem sui Tituli; ut A

itia ad *A*, *Suspicio* ad *S*. annotato in margine
peculiari ejus Titulo, una cum notis nume-
rorum ordinem Tituli indicantibus: ne sit
necesse eundem Titulum margini sæpius in-
scribere, si sæpius accurrat: v. g si in Al-
phabeto literæ A sexto loco aliquid occurrat
e *Avaritia*, vicesimo fortasse aliquid de *Astutia*,
&c. res ipsas ubi descripseris, scribe in margine
Titulos cum numeris sic, 6. *Avaritia*. 20. *A-
stutia*. Inde si quid denuo occurrat de Avari-
tia, aut Astutia, notandum; percurre titulos
in margine: reperiesque *Avaritiam* sub nu-
mero 6. *Astutiam* sub numero 20. collocari.
Noli ergo Margini denuo *Avaritiam* aut *Astu-
tiam* inscribere; sed numerorum tantum no-
tas 6. aut 20. Sed & hic modus est admodum
confusus.

III. Cum singulis Titulis singulæ paginæ Parag. 4
destinantur, vel secundum Alphabeti ordinem *Modus ter-*
(qui mos est plurimorum) vel (quod est ali- *tius.*
quanto consultius) eo ordine, quo quique
occurrerint: facto seorsim Indice Alphabetico
Titulorum, ut in 1. modo, adscriptisque mar-
gini *subtitulis* cum notis numerorum ea ratio-
ne, qua de Titulis dictum est in 2. modo. v.
g. si inter legendum quod primum notatu dig-
num occurrerit sit de *Voluptate*; proximum
de *Anima*, &c. Esto *Voluptas* Titulus primæ
paginæ; *Anima* secundæ, *&c.* Est hic modus
longe optimus omnium eorum qui sunt Col-
lectionis adversariæ.

Collectio Adversaria, etsi Methodo careat & Parag. 5
arte, habet tamen suum usum pene necessari- *Usus ad-*
um: Inservit enim partim *Præparationi*: par- *versario-*
tim *Compendio Præparationi* quidem: ut Ie- *rum.*
venes non interea patiantur lectionem suam

perire; plurimaque notatu digna labi è manibus, dum sunt adhuc imparati à Methodo accuratiori, quâ lecta auditaque commodius digerant: *Compendio* vero, ne qui peculiari cuiquam Professioni studia sua dicarunt cogantur plurimum temporis in rebus suis studiis multum alienis collocare, si curent in singulis disciplinis esse accurate Methodici. Logica quidem, quia est ea Ars omnium Disciplinarum instrumentum, è re fuerit studiosorum omnium Methodice collegisse: ut etiam cujusvis studiosi Locos cummunes in ea facultate, cui nomen suum dedit, Illisque Disciplinis quæ cum ea sunt conjunctiores: in reliquis vero poterit adversaria locorum collectione contentus esse. Quorsum enim aut Medicus *Moralia*, aut Jurisconsultus *Mathematica* nimis anxie sectaretur?

Parag. 6. *Collectio Methodica Popularis* — *Collectio Methodica* Locorum Communium est, in qua relucet aliqua Methodicæ dispositionis ratio. Estque ea rursum vel *Popularis* vel *Accurata*. Popularem dico, in qua servatur Methodi ratio minus accurata: hujus varii sunt modi. Alii enim secundum *Tabulas* decem *Prædicamentorum* locos disponunt, alii omnia ad *Præcepta Decalogi* referunt: aliique aliter pro suo quisque ingenio & judicio. Sed *Angustiores* sunt omnes isti modi, quam ut universa complectantur: & *turbatiores*, quam ut satis distinctè.

Parag. 7. *Collectio Methodica Accurata.* — *Collectio Methodica Accurata* est in qua Tituli Locorum disponuntur accurate secundum propriam Methodum uniuscujusque Disciplinæ. In quem finem suadent nonnulli authoris alicujus opus Methodicum, quale sc. ipsi maxime comprobamus, nobis ob oculos pone-

ſque veſtigia ſequi; ſingulorum capitum
:ulos in libris noſtris ordine deſcribentes,
;inaſque aliquam multas ſingulis *Titulis* re-
quentes: ut & *Subtitulis* pariter ſuo ordine
tia majora, vel minora, pro ratione ipſarum
teriarum.

Bene quidem illi, nec reprehendo. Cæte- Pa
m quandoquidem Collectio Locorum com- Co
nium non eſt ipſa rerum tractatio, ſed ap- A
ratus ad ipſam, ſive congeſtio rerum trac-
ıdarum; & Methodus *accurata* in *diſpo-
ndo* quidem neceſſaria eſt, in *colligendo* non
m: quid ipſe ſentiam hac in re utiliſſimum,
non ingratum fuerit, *bone Lector*, paucis ac-
pe

I. Initio libri *Tabula Methodica*, quæ Gene-
:es tantum Titulos complectatur, una aut
era pagina deſcribatur. Illa enim totius
iſciplinæ fabricam & methodum una quaſi
nopſi ſemper repræſentabit.

II. *Titulis* ſingulis eo ordine quo deſcribun-
r in Tabula, *Subtituli* ſui ſubjiciantur. Sed
ituli vel rubricâ vel majuſculâ characterum
rmâ, vel alia aliqua inſigni nota à Subtitulis
ſtinguantur.

III Subtitulis ſingulis numerorum notæ
æficiantur; relinquaturque ſpaciolum ad
nem lineæ, in quo annotari poſſit peculiaris
gina libri noſtri, in qua aliquid pertinens ad
lem vel talem Subtitulum diſponitur. Re-
nqui debet etiam ſpacium 6 aut 7 linearum
oſt ſubtitulos ſingulorum Titulorum: in
uibus deſcribantur, ſi forte alii aliqui ſubti-
ıli inter legendum nobis occurrant, præter
os, quos hactenus deſcripſimus.

IV. Singulis Subtitulis pagina una relinquatur, prout res notandæ occurrerint. Methodus, si sit in Tabula Generali, *accurata*, & in speciali indice Subtitulorum, *Mediocris*, non est exigenda in ipso libro: Sed ut materia aliqua prima occurrerit, ita subtitulo ad quem illa materia pertinet prima pagina detur: secunda secundo, & deinceps, numerus tantum paginæ adscribatur suo loco in *Indice subtitulorum*.

Parag. 9 Praxis hujus consilii. Exemplum pene exhibuimus in hoc *Compendio Logicæ*, cujus singula *Capita* possunt esse singuli *Tituli* Locorum Communium in hac disciplina: *Quæstiones* vero capitibus subjectæ singuli *Subtituli*. Spacium relinquimus post singula capita, cui inserantur & aliæ Quæstiones sive Subtituli, siqui alibi occurrant ad materiam illius capitis spectantia. Spaciolum etiam relinquimus in fine lineæ post singulas quæstiones, una cum litera p. quæ *paginam* significat; eo consilio ut juvenes appositis ad literam numerorum figuris peculiares paginas indicent suorum librorum, in quibus reperiuntur Materiæ ad dictos subtitulos sive Quæstiones pertinentes. Si quis velit colligere Locos communes Logicos, *Index Capitum* & *Subindices Quæstionum* præsentis compendii possunt esse ei pro Indice. In reliquis etiam Disciplinis, Indices istiusmodi in suum usum concinnabit, quos præfiget libris suis Locorum Communium pro illis Disciplinis.

Parag. 10. Locorum adornatio. Loci Communes sic instituti *adornandi* sunt diligenter. Si quid Lectio, Auditio, Meditatio, suggesserit, quod memoria dignum censeatur, illud in locis communibus, ut mella apes in favis, studiose collocabis: diemque

deperditum

erditum duces, in quo non est aliquid in
:os communes relatum *Sententias* autho-
n breves, illustres & nervosis: *Voces artis*
ierum appellationes: *præcepta* disciplina-
n: vocum *distinctiones*: aliaque similia, ip-
s authoris verbis & *αὐτολέξει* consignabis,
ecto ad finem aut in margine libro, capite,
tione, pagina, ubi illa reperiuntur. Cætera
s verbis notabis. Si quid propria meditati-
e consecutus fueris quod sit illustre; pecu-
ri aliqua nota id ab alienis distingues: si
teriam alicujus tituli aut Subtituli reperies
ivis ab aliquo fusius tractari, non erit ne-
Te ex authore quicquam transcribere; satis
t locum ipsum, ut prius, indicasse.

Subtituli Capitis Tertii.

1. *De Utilitate Locorum Communium.*
2. *De Locis Adversariis.*
3. *De Locis Methodicis.*
4. *De Locis Communibus commodissime institu-endis.*
5. *De Locis Adornandis.*

CAP. IV.

De Historia Logica.

Ogicæ Naturalis usum ante *Aristotelem* Parag
plurimi exercuerunt; nec enim aliter *Logici*
iicquam potuerunt in aliis *facultatibus* cum *te Ari*
ude commentari. In ipsa etiam arte aliquid *telem*
isi sunt è veteribus *Pythagoras*, *Parmenides*,
rchitas Tarentinus, *Zeno*, *Socrates*, *Plato*, *Xeno-*

crates, *Chrysippus*: aliique ex Stoicis &
micis. Sed *Stoicorum* Logica non aliu
quam fuit, quam confusum quoddan
præceptorum, sive potius exemplorum
tionibus Sophisticis, aliisque ad ostenta
magis comparatis quam ad usum: ut
monstra argumentationum profluxere,
phon, *Crocodilites Utis*, &c Academico
ro Logica, in quibus *Plato* familiam
multo illa utilior fuit quidem, & mag
sed tamen nihil Ordinate docet, aut A
tice; præcepta tantum obiter immisce
rice, & in forma Dialogorum. Primi
talium *Aristoteles*, & Logicæ finem
constituit, & præcepta in ordinem red
singulari artificio integræ artis me
contextuit, rejectis *heterogeneis*, & ex
& inanibus subtilitatibus, ita ut *Logic*
tor optimo jure dici mereatur.

Parag. 2. *Post Aristotelem ad Scholasticos*

Post *Aristotelem* deferbuit nonnihil
teticæ doctrinæ studium. Succedentib
seculis Oratoriis magis quam Philos
Logica à fine suo proprio & genuin
contemplatio est & cognitio rerum, in
propemodum omnis ad usum Forense
cendo ad movendum; ab instruen
lectum, ad mulcendum affectus. Si
& Ecclesiæ doctores Græci Latinique,
nus, *Hieronymus*, *Chrysostomus*, aliique
fuerit tamen, qui & illis seculis libro
telis Logicos commentariis illustrarent
aliquid in re Logica tentarent; Græ
sertim, *Porphyrius*, *Aphrodisæus*, *Simplic*
monius, *Themistius*, *Philoponus*: & du
Arabes *Avicenna*, & *Averroes*; sub qu
tissimum Logica Peripatetica negle

res priſtinas colligere, & reſloreſcere cœpit
:nuo

Inſequutum eſt brevi Seculum *Scholaſticum*, quo Logica & Philoſophia Peripatetica à u imis fuit illuſtrata ; ſtylo quidem inele- nti nec elaborato, ſed quem abunde com- nſavit admirabilis *judicii* profunditas, & in bus perſcrutandis omnino felix ſubtilitas. oſt *Alexandrum ab Ales* Angulum (qui Pater :holaſticorum habetur) Logicalia ſcripſerunt *lbertus Magnus*, *Scotus*, *Burlæus*, *Occam*, &c. ui hos ſecuti in varias poſtea ſectas ſunt di- ſi : dum alii *Scotiſtæ*, alii *Thomiſtæ* ; *Nomi- les* alii, alii *Reales* dici voluerunt. Sed Scho- ſticis iſtis præſertim vetuſtioribus(degeneres im illi, qui in *Summulis & Sophiſtria* omne um ineptierunt, indigni ſunt qui locum ter Logicos ſortiantur) tantum debet Lo- ca, quantum fere aliis hominibus nullis. ne illud optandum fuiſſet, ut non hetero- :nea ſæpius infarſiſſent, & Quæſtiones heologicas, Phyſicas, Metaphyſicas, in Lo- ca determinandas propoſuiſſent.

Scholaſticorum pleriſque, qui reconditioris btilitatis aut judicii habebantur, cognomina ædam indita ſunt à diſcipulis ſuis : quæ oniam celebria ſunt in Scholis, facturi vi- bamur rem non *ingratam* ſi hic *attexerimus* ; ſi non ſunt omnes *Logici*. Parag. 3 *Quorundam Scholaſticorum cognomenta.*

Alexander ab Ales.	Doctor	1 *Irrefragabilis.*
S. Tho. Aquinas.		2 *Angelicus.*
Joh. Duns Scotus.		3 *Subtilis*
S. Bonaventura.		4 *Seraphicus.*
Henr. de Gandavo.		5 *Solennis.*
Gualterus Burlæus.		6 *Planus.*
Willelmus Occam.		7 *Invincibilis.*

8 *Ægidius Romanus.*	Doctor	8 *Fundatissimus.*
9 *Tho Bradwardinus.*		9 *Profundus.*
10 *Joh. de Baccone.*		10 *Resolutus*
11 *Franeiscus Marronis.*		11 *Illuminatus.*
12 *Adamus de Marisco.*		12 *Illustris.*
13 *Petrus Aureoli.*		13 *Facundus.*
14 *Johannes Passolis.*		14 *Ordinatissimus.*
15 *Alexander Saxo.*		15 *Illibatus.*
16 *Gerardus Odonis.*		16 *Moralis.*
17 *Antonius Siretus*	Magister	17 *Formalitatum.*
18 *Petrus Lumbardus.*		18 *Sententiarum.*
19 *Petrus Comestor.*		19 *Historiarum*
20 *Petrus Hispanus.*		20 *Summularum.*
21 *Averroes.*		21 *Commentator.*
22 *Petrus de Abano.*		22 *Consiliator.*
23 *Suicetus.*		23 *Calculator.*

Parag. 4. *Lullistæ.* Prodiit è media Barbarie vir magna professus *Raymundus Lullius*, qui opus *Logicum*, quod specioso *titulo* insignivit *Artem Magnam*, commentus est : cujus ope pollicetur *trimestri spacio* hominem quemvis vel ipsa literarum Elementa nescientem, totam Encyclopædiam perdocere : idque per circulos & triangulos & literas Alphabeti sursum vorsum revolutas. Habuit & iste tamen suos assertores, & sequaces, *Bernhardum. Lavinhetam*; *Cornelium Agrippam*, *Paulum Schalichium*, *Petrum Gregorium Tholosanum*, *Jordanum Brunum*. & paucos alios. Sed insignem vanitatem artis Lullianæ satis luculenter ostendit *Keckermannus*, *tract.* 2 *præc. log* c. 2. *Parag.* 39.

Parag. 5. *Ramei.* Pulsa tandem Barbarie, *Petrus Ramus* politioris literaturæ vir, ausus est (post Ludovicum *Vivem*) Aristotelem acrius ubique & liberius

nceſſere; univerſamque Peripateticam Philo-
ophiam exagitare. Ejus *Dialectica* exiguo
empore fuit apud plurimos ſummo in pretio,
naximeEloquentiæ ſtudioſos,idque odioScho-
aſticorum, quorum dictio & *ſtylus* ingrata fu-
rant auribus *Ciceronianis*. Certe illud attulit
Reipublicæ Logicæ emolumenti induſtria *Ra-
mi*, quod excitarit bona ingenia ad Methodi-
ationem diligentius excolendam. Sed tamen
nulta ſunt quæ in Logica Ramea eruditis me-
ito diſplicent: ut 1. *innovatio terminorum artis*,
& *rejectio* vocum jamdiu receptarum in Scholis
Logicorum: 2 *Mutilatio Logicæ multiplex*,quam
Ramei limitibus nimium anguſtis definierunt,
& partibus quibuſdam integris ſpoliarunt 3
explicatio uſus Logicæ ex Poetarum & Orato-
um ſcriptis, qui tamen res Logice non tra-
tarunt, ſed Exotericè; 4 *præſcriptio unica
Methodi* ubique adhibendæ, ejuſque nimium
xilis & moroſæ, qua diſciplinas omnes tradi
olunt, per definitiones tantum & dichoto-
nias. Sunt & alia plurima, qua vitia, qua
efectus in Rameis juſta reprehenſione dig-
iſſima: quæ accurate & graviter perſecutus
ſt *Keckermannus*, *tract* 2. *Præcog*. *Log*. *cap*. 4.
er totum.

Produxit noviſſimum ſeculum nonnullos Lo- Parag
icos, qui media quadam via Peripateticos in- *Syſtem*
er & Rameos incedere geſtierunt. Invehuntur *tici*.
pſi palam in *Rameos*, laudant *Peripateticos*: ſed
amen in Syſtematibus ſuis Logicis Ramei
nagis ſunt quam Peripaterici. Nam & lux-
riant nimis in Methodo, dum ſic omnia mi-
utatim in fruſta dividendo & ſubdividendo
oncident ut ſuccum rerum & ſubſtantiam in-
erea mittant. *Philippo-Ramei* hi dici poſſunt.

vel *Systematici*; quorum præcipuus est *Keckermannus*: quem insequuti (non passibus æquis) *Timplerus*, *Alstedius*, & alii nonnulli. Habet ill usum suum sane magnum, & perutilem; se iis qui judicio sunt maturo, & probe sul acto in Schola Peripatetica Qui enim illiu viri scripta cum Scholasticis, delectu fact *Terminorum* & *Methodi*, dextre conjungere pc terit, is mea sententia in omni Philosophi utilissime versabitur. Optarim tamen ut mi nus tereretur *Keckermannus* in manibus juven tutis: qui sunt assuefaciendi potius termini Peripateticis, ac Methodo simpliciori institu endi: nec tantum pollent judicio, ut noran inutilia ab utilibus secernere.

Subtituli Quarti Capitis.

FINIS.

